

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Kristýna Foltýnová

**Činnost Etického panelu ČT
v letech 2004–2014 a jeho mediální obraz**

Rigorózní práce

Praha 2015

Autor práce: **Mgr. Kristýna Foltýnová**

Vedoucí práce: **PhDr. Václav Moravec, PhD.**

Rok obhajoby: 2015

Bibliografický záznam

FOLTÝNOVÁ, Kristýna. *Činnost Etického panelu ČT v letech 2004–2014 a jeho mediální obraz*. Praha, 2015. Rigorózní. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí práce PhDr. Václav Moravec, PhD.

Abstrakt

Tato rigorózní práce analyzuje činnost Etického panelu České televize od počátku jeho novodobé existence až do současnosti, tedy v letech 2004–2014. Popisuje okolnosti vzniku, základní pravidla, personální obsazení i agendu v jednotlivých obdobích. V první části využívá hlavně analýzu zápisů z jednání Rady ČT, výroční zprávy o činnosti ČT a usnesení Etického panelu. V dalších kapitolách celé jeho působení shrnuje a hodnotí za použití kvantitativní a kvalitativní analýzy. V neposlední řadě rozebírá zveřejněná usnesení Etického panelu a srovnává je s uplatňovanými etickými normami žurnalistiky – konkrétně tedy s Kodexem ČT. Výsledný text má snahu fungovat jako první pokus o návod a inspiraci při rozhodování o eticky sporných otázkách pro začínající novináře. Aby mohl být chápán jako komplexní příručka, je navíc doplněn vysvětlením jednotlivých teoretických pojmů a analýzou mediálního obrazu v rámci vybraných internetových serverů.

Abstract

This study analyses the work of the Czech television Ethics board. It starts at the beginning of his modern activity (2004) and finishes in 2014. It describes the context of origin, the principles, the members and the agenda in particular periods. The reports of the Czech television Board and the annual reports were used especially in the first part of this study. Czech television Ethics board's documents were analysed using the quantitative and qualitative analysis. Thanks to this the whole agenda of the Ethics board could be summarized. The Ethics board's documents were also compared to journalistic standards. The main aim was to bring a complex handbook for the journalist without practical experience. That's why it comprises a chapter which explains the most important media concepts and a chapter which analyses its media coverage on internet servers.

Klíčová slova

etika, regulace, Etický panel České televize, kvantitativní analýza, kvalitativní analýza, mediální obraz

Keywords

ethics, regulation, Czech television Ethics board, quantitative analysis, qualitative analysis, media coverage

Rozsah práce

Rozsah práce je 146 284 znaků včetně mezer.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Kristýna Foltýnová

Změny oproti původně schváleným tezím

Oproti původně schváleným tezím byla tato práce rozšířena o činnost Etického panelu v roce 2014 a to včetně kvantitativní i kvalitativní analýzy, která tímto musela být přepracována.

Rovněž byl změněn soubor zkoumaných médií v kapitole, která se zabývá mediálním obrazem – vzhledem k tomu, že téma Etického panelu je poměrně okrajové, byl soubor rozšířen na internetové servery, které služba Anopress monitoruje v rámci svých sekcí Internet – média, TV, rádia a Internet – zpravodajství.

Změny oproti původní diplomové práci

V první kapitole (Etický panel jako součást regulace médií) byl zohledněn posudek oponenta a zejména část Regulace médií byla výrazně přepracována. Kapitoly 2–5 byly rozšířeny o činnost Etického panelu a jeho usnesení za rok 2014. Obě části analýzy (kvantitativní i kvalitativní) proto musely být přepracovány. Kapitola č. 6 byla přidána jako zcela nová.

Obsah

Úvod	3
1. Etický panel jako součást regulace médií v ČR	6
1.1. Regulace médií.....	7
1.1.1. Dělení regulace médií.....	8
1.1.2. Formy interní regulace	10
1.2. Etika a morálka.....	13
1.2.1. Obecné dělení etiky.....	14
1.2.2. Etika a profese	15
1.2.3. Mediální etika	17
1.3. Historie regulace médií v České republice	18
1.4. Příklady regulace médií v zahraničí.....	22
2. Etický panel České televize	23
2.1. Principy Etického panelu.....	23
2.2. Personální obsazení Etického panelu.....	25
2.3. Srovnání Etického panelu s podobnými institucemi	26
3. Činnost Etického panelu v jednotlivých obdobích.....	28
3.1. Činnost Etického panelu v roce 2004	28
3.2. Činnost Etického panelu v roce 2005	30
3.3. Činnost Etického panelu v roce 2006	31
3.4. Činnost Etického panelu v roce 2007	32
3.5. Činnost Etického panelu v roce 2008	33
3.6. Činnost Etického panelu v letech 2009–2011	34
3.7. Činnost Etického panelu v letech 2012–2014.....	35
4. Vyhodnocení činnosti Etického panelu	37
4.1. Příprava kvantitativního výzkumu	37
4.1.1. Kódovací kniha	38
4.2. Výsledky kvantitativního výzkumu	43
5. Závěry Etického panelu v porovnání s Kodexem ČT.....	55
5.1. Příprava kvalitativního výzkumu	55

5.2.	<i>Výsledky kvalitativního výzkumu</i>	56
5.2.1.	<i>Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice</i>	57
5.2.2.	<i>Diskusní pořady a pluralita</i>	59
5.2.3.	<i>Jazykový projev</i>	60
5.2.4.	<i>Diskriminace</i>	61
5.2.5.	<i>Presumpce nevinny</i>	62
5.2.6.	<i>Pravidla při natáčení</i>	63
5.2.7.	<i>Zobrazení</i>	64
5.2.8.	<i>Sřet zájmů</i>	65
5.2.9.	<i>Péče o archivní fond</i>	66
5.2.10.	<i>Živé vysílání</i>	66
5.2.11.	<i>Ostatní a chybějící pravidla</i>	67
5.3.	<i>Stížnosti Etickému panelu</i>	68
6.	Mediální obraz Etického panelu	70
6.1.	<i>Příprava kvantitativního výzkumu</i>	70
6.1.1.	<i>Kódovací kniha</i>	72
6.2.	<i>Výsledky kvantitativního výzkumu</i>	74
	Závěr	80
	Summary	83
	Seznam literatury	85
	Seznam příloh	89
	Přílohy	90

Úvod

Lidé tráví ve společnosti médií až několik hodin denně. Televize, rozhlas či tisk tvoří natolik podstatnou součást života, že jejich činnost musí být určitým způsobem korigována. Co je vhodné a co nevhodné, co by mělo a nemělo být uveřejněno, řeší nejen zákony, ale i další samoregulační instituce a opatření. Konkrétním příkladem usměrňování médií v českém prostředí je Etický panel České televize, na který se zaměřuje tato rigorózní práce.

Výběr tématu navazoval nejen na autorčin zájem o novinářskou etiku jako takovou, ale vycházel i z příslibu nových a hlavně praktických přínosů pro žurnalistický obor. Cílem tohoto textu je vytvořit komplexní materiál, který by v ucelené formě shrnul nejen informace o činnosti Etického panelu, ale popsal by i jeho rozhodnutí, která by následně srovnal s uplatňovanými normami žurnalistiky. V ideálním případě by pak mohl sloužit jako první pokus o návod pro začínající novináře, kteří by zde nacházeli užitečné příklady z praxe a díky nim se snáze zorientovat v etických úskalích mediální sféry.

Poradní orgán generálního ředitele ČT zatím podobným způsobem nebyl popsán, proto autorka pracovala nejvíce s dokumenty, které pravidelně vydávají jednotlivé instituce České televize. Konkrétně se jednalo o zápisy z jednání Rady ČT, výroční zprávy o činnosti ČT a samozřejmě i o usnesení ze zasedání Etického panelu. Zejména v první části práce, která má spíše teoretický charakter, autorka využila rovněž odbornou literaturu. Celý text se tak opírá nejen o díla českých, ale i zahraničních autorů, můžeme jmenovat např. práce Remišové, Thompsona, Bertranda či Menchera.

V prvních kapitolách se práce zaměřuje na uvedení čtenáře do kontextu a seznámení s pojmy a teoriemi, které s Etickým panelem ČT přímo souvisejí. Jedná se zejména o regulaci a etiku, prostor je však věnován i jejich jednotlivým formám. Všechny zmíněné termíny jsou popsány a vysvětleny tak, aby čtenáři umožnily co nejširší vhled do problematiky a přiblížily mu Etický panel jako konkrétní příklad regulace médií. Oproti diplomové práci, na kterou tento text navazuje, byly zohledněny připomínky oponenta a zejména část o regulaci jako takové byla výrazně přepracována.

V následující části je pozornost věnována již samotnému Etickému panelu ČT. Konkrétně jsou popsány okolnosti jeho vzniku, základní principy a pravidla fungování, opomenuto není ani personální obsazení. Ačkoli je postavení Panelu zcela specifické, práce se krátce věnuje i srovnání jeho principů se zásadami Komise pro etiku při Syndikátu novinářů ČR a britským Editorial Complaints Unit, který působí při korporaci BBC.

Etický panel ve svém novodobém uspořádání (2004–2014) působí již jedenáct let. Čím se během této doby zabýval, jakým způsobem fungoval a kdo v jeho řadách zasedl, zkoumá samostatná kapitola. Pro její vypracování autorka využila zápisy z jednání Rady ČT a výroční zprávy o činnosti České televize z období let 2001–2014. Informace, které pomocí této analýzy zjistila, následně doplnila údaji z jednotlivých usnesení Etického panelu. Zmíněné dokumenty jsou dostupné v elektronické podobě na webových stránkách ČT a díky tomu mohly být přehledně zpracovány. Tato část byla oproti původní práci rozšířena a to o působení Etického panelu během roku 2014 (původní práce zahrnovala jen roky 2004–2013).

V dalších kapitolách se práce zabývá následujícími výzkumnými otázkami:

- Stížnostmi na jaké pořady se Etický panel ve své činnosti zabýval?
- Kdo patřil mezi stěžovatele?
- Nacházel Etický panel spíše pochybení, nebo uznával legitimní činnost tvůrců České televize?
- Jakých článků Kodexu ČT se stížnosti nejčastěji týkaly?
- Bylo by možné Kodex ČT na základě jednotlivých usnesení Etického panelu v některých částech doplnit?
- Jaké důvody vedly Etický panel ČT k tomu, že se některými stížnostmi rozhodl nezabývat?

Aby tyto otázky bylo možné zodpovědět, bylo nejprve nutné analyzovat jednotlivá usnesení Etického panelu. K tomu jsme využili nejen metodu kvantitativní analýzy, která pracuje hlavně s číselnými údaji a přináší snadno ověřitelné výsledky, ale i metodu kvalitativní analýzy, která se opírá zejména o subjektivní vhled samotného výzkumníka a pokouší se odhalit ne příliš zřejmé informace. Výsledky, které byly zjištěny oběma metodami

výzkumu, jsou v závěru práce detailně popsány a pro bližší představu doplněny grafy. Celá kapitola tak čtenáři umožňuje ještě více rozšířit pohled na tento poradní orgán a jeho dosavadní působení shrnout a vyhodnotit.

Poslední část práce se zaměřuje na konkrétní příklady aplikování Kodexu a upozorňuje na mezery v jednotlivých člancích, pokud byly rozpoznány. Rovněž přináší konkrétní příklady z novinářské praxe, které by mohly být užitečné zejména pro začínající mediální pracovníky. Ve srovnání s původní diplomovou prací byla tato část doplněna o usnesení, která byla vydána během roku 2014, veškeré grafy tak byly opětovně přepočítány a výsledky opětovně vyhodnoceny.

Ačkoli celý archiv Etického panelu není veřejně přístupný, z dostupných usnesení bylo vysledováno, jakých pochybení se programoví pracovníci nejvíce dopouštěli a jak na ně Panel reagoval. Jednotlivá rozhodnutí Etického panelu totiž chápeme jako vzor pro budoucí činnost novinářů, a proto považujeme za důležité na ně souhrnně upozornit, aby se jich bylo možné vyvarovat.

Zcela novou kapitolou je analýza mediálního obrazu Etického panelu ČT, která pohled na tuto instituci ještě více rozšiřuje. Vzhledem k tomu, že toto téma nebylo pro denní tisk příliš atraktivní, rozhodli jsme se pro rozbor článků uveřejněných na internetových serverech v letech 2004–2014. Pomocí kvantitativní obsahové analýzy jsme se pak rozhodli zodpovědět následující výzkumné otázky:

- Které servery uveřejňovaly informace o Etickém panelu?
- Jak velký prostor těmto článkům věnovaly?
- Jakým způsobem o Etickém panelu informovaly?
- V souvislosti s jakými tématy se o Panelu zmiňovaly?

Výsledky jsme poté shrnuli pomocí grafů, které jsme dále popsali a interpretovali.

1. Etický panel jako součást regulace médií v ČR

Tisk, rozhlas, televize i všechna další média působí v oblasti společenského života, kterou Habermas nazývá jako veřejnou sféru.¹ Jedná se o prostor, ve kterém se „...lidé mohou setkávat jako svobodní občané, sobě navzájem rovní, jako takzvaná veřejnost, a probírat otázky, které mají nadosobní přesah, jimž přisuzují význam otázek společného zájmu, popřípadě obecného blaha.“² Neoddělitelnou součástí tohoto prostoru jsou také média, protože zajišťují přenos informací mezi jednotlivými členy. To však není jediná funkce, kterou média ve veřejné sféře plní – svému publiku pomáhají utříbit si vlastní názory a zároveň přinášejí zábavu či poučení.³ Obecně můžeme říci, že média tvoří nezanedbatelnou součást každodenního života, a proto bychom se měli zamyslet i nad otázkou, jaký je jejich vliv na společnost i jednotlivce. O existenci určitého vlivu není pochyb, jaká je jeho konkrétní míra či rozsah ale zatím nedokážeme přesně určit.⁴ I tak jsou ale v demokratických společnostech uplatňována pravidla a zakládány instituce, které mají za úkol činnost médií regulovat.⁵ Jako konkrétní příklad bychom mohli jmenovat Etický panel České televize, který je hlavním tématem této práce. Aby byl jeho popis komplexní a lépe představitelný v celém kontextu, je potřeba se nejprve seznámit s pojmy a teoriemi, které s Etickým panelem přímo souvisejí. Obsahem následujících kapitol proto budou dvě velká a navzájem provázaná témata – regulace médií a etika.

¹ HABERMAS, Jürgen. Strukturální přeměna veřejnosti: zkoumání jedné kategorie občanské společnosti. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2000, 418 s. Morální a politická filosofie, sv. 8. ISBN 80-700-7134-6.

² JIRÁK, Jan. Média jako součást veřejného prostoru nebo svébytné průmyslové odvětví plnící medializační roli? In: Úloha médií v demokracii [online]. 2004 [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/18879.html>.

³ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Média a společnost. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 207 p. ISBN 80-717-8697-7., s. 43.

⁴ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-807-3674-663., s. 321–322.

⁵ REIFOVÁ, Irena. Slovník mediální komunikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-717-8926-7., s. 208–209.

1.1. Regulace médií

Představy o tom, jak média působí na své publikum, se vyvíjely již od počátku 20. století. Od první myšlenky, že média jsou velmi mocná a na publikum mají silný vliv, došlo v průběhu desetiletí již k mnoha posunům.⁶ Ačkoli konkrétní míru a způsob vlivu stále nedokážeme žádným způsobem změřit, převažuje shoda, že by média vzhledem ke svému významu neměla působit svévolně. Jejich jednání by mělo být odpovědné, a dokonce se připouští, že činnost médií může podléhat právní regulaci.⁷ Tím ovšem není myšleno, že by mělo docházet k jakékoli formě narušování svobody slova. Regulační opatření a přímé řízení se od sebe zcela zásadně liší – účelem přímého řízení je dosažení stavu, který je považován za optimální, zatímco regulace se snaží zamezit vybraným a přesně definovaným nežádoucím jevům, aniž by rozhodovala o dalším směru vývoje.⁸ V demokratických společnostech se tak regulace obvykle týká pravidel vlastnictví médií, vymezení obsahové a geografické činnosti, způsobu zpracování jednotlivých žánrů, omezení distribuce obsahů, u kterých panuje obava z nežádoucích účinků apod.⁹ Podle Pouperové je jejím smyslem „dosažení organizovaného, harmonického a funkčního prostředí, v němž budou vyváženy jednotlivé právem chráněné zájmy.“¹⁰ Feintuck a Varney navíc jako argumenty pro existenci regulace uvádějí zajištění efektivní komunikace, politické a kulturní rozmanitosti, ekonomických zájmů a veřejné služby.¹¹

⁶ JIRÁK, KÖPPLOVÁ, ref. 4, s. 375–381.

⁷ REIFOVÁ, ref. 5, s. 208.

⁸ MUSIL, Josef. Etika a regulace médií. In: Člověk a média. Praha: Centrum Mariapoli, 2003, s. 3-13., s. 7.

⁹ REIFOVÁ, ref. 5, s. 208–209.

¹⁰ POUPEROVÁ, Olga. Regulace médií. Praha: Leges, 2010, 272 s. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-48-6., s. 97.

¹¹ FEINTUCK, Mike a VARNEY. Media regulation, public interest and the law. 2. ed. Edinburgh: Edinburgh Univ. Press, 2006. ISBN 978-074-8621-668., s.58-59.

1.1.1. Dělení regulace médií

Za první autory, kteří se věnovali regulaci médií, považujeme Sieberta, Schramma a Petersona. V díle Čtyři teorie tisku popsali teorii autoritářskou, sovětskou, liberální a teorii sociální odpovědnosti.¹² Tím položili základy pojmu regulace, na které později navázal např. i Denis McQuail¹³.

V současné době má regulace mnoho podob. Liší se např. v přístupu k vysílacím a tištěným médiím a to z objektivně i historicky daných důvodů. Zatímco omezení přístupu k tištěným médiím by bylo považováno za narušení svobody slova, u vysílacích médií je regulace v tomto smyslu zcela nezbytná. Počet vysílacích frekvencí je omezený, a z technických důvodů proto není možné, aby byly přiděleny všem zájemcům. Vzhledem k tomu, že je navíc nutné sledovat, zda nedošlo k ohrožení plurality vysílání, pořadů pro kulturní menšiny apod., musí existovat pravidla, která stanoví, podle jakého klíče mohou být frekvence přiděleny.¹⁴ Feintuck a Varvey tuto skutečnost doplňují i historickým kontextem – podle nich je svoboda tištěných médií více zakořeněna ve společnosti, protože tisk o svou svobodu musel bojovat celá staletí. Naproti tomu vysílací média vznikla až v době státní regulace a veřejných statků.¹⁵

Kromě objektivně vnímaného důvodu pro regulaci (tedy regulace přístupu) rozlišujeme i regulaci obsahu. Ta existuje ze společensko-politických důvodů a snaží se zaručit, aby se prostřednictvím médií nešířily obsahy, které byly na základě společenského konsensu vyhodnoceny jako nepřijatelné.¹⁶ V praxi se obě tyto formy regulace prolínají – např.

¹² SIEBERT, Fred S., Theodore PETERSON a Wilbur SCHRAMM. Four theories of the press: The authoritarian, libertarian, social responsibility, and Soviet communist concepts of what the press should be and do. 13. pr. Urbana: University of Illinois Press, 1984. ISBN 9780252724213.

¹³ Rozlišil model svobodného tisku, model vysílání a model veřejného doručovatele. (MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Vyd. 4. rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2009, 639 s. ISBN 978-807-3675-745., s. 198–200.)

¹⁴ POUPEROVÁ, ref. 10, s. 105-107.

¹⁵ FEINTUCK, VARNEY, ref. 11, s.40-43.

¹⁶ POUPEROVÁ, ref. 10, s. 149.

v rozhodnutí o udělení licence stát rozhoduje nejen o tom, kdo dostane oprávnění vysílat, ale v určité míře i o tom, co bude vysílat.¹⁷

Další pohled na regulaci médií nabízejí Jiráček a Burton¹⁸, kteří ji dělí na interní a externí. Externí regulace zahrnuje pravidla a tělesa, která korigují činnost médií zvenku. Obvykle ji má na starosti stát, konkrétně zákonem stanovené instituce. V České republice se jedná např. o Český telekomunikační úřad nebo Radu pro rozhlasové a televizní vysílání. Orgány externí regulace zpravidla mohou do činnosti médií zasahovat autoritativně (např. udělit pokutu či odebrat licenci)¹⁹, i přesto jsou však samy o sobě často považovány za nedostatečné. Právní normy, na jejichž základech fungují, totiž obvykle nejsou uzpůsobeny tak, aby dokázaly rozřešit všechna těžká rozhodnutí, před kterými může novinář během své praxe stát. Proto je vhodné usměrňovat jednání žurnalistů i dalšími způsoby, zejména interní regulací.²⁰

Interní regulaci tvoří pravidla a tělesa, která byla přijata v rámci jednotlivé organizace. Konkrétně mohou vznikat etické komise, profesní standardy, etické kodexy, případové studie či mohou být jmenováni ombudsmeni. Orgány interní regulace obvykle nemají výrazné pravomoci, většinou jen apelují na správné chování a v případě porušení pravidel uplatňují morální formy trestu.²¹ Konkrétně se může jednat o napomenutí, kárné řízení, nebo dokonce suspendování z funkce, pokud je provinění opravdu závažné.²²

Etický panel ČT bychom zařadili do jedné z forem regulace obsahu. Rozhodnout ale, zda je příkladem regulace externí či interní, není vůbec snadné. Panel byl zřízen na základě Kodexu České televize, který Rada ČT předkládá ke schválení Poslanecké sněmovně.²³ V tomto ohledu by se tedy jednalo o příklad externí regulace. V dalších ohledech se však

¹⁷ Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání. 2001.

¹⁸ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. Úvod do studia médií. 1. vyd. Brno: Barrister, 2001, 390 s. ISBN 80-859-4767-6., s. 126–128.

¹⁹ tamtéž, s. 126–129.

²⁰ RUBE-MOHL, Stephan. Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 292 s., [22] s. barev. obr. příl. ISBN 80-247-0158-8., s. 237–241.

²¹ BURTON, JIRÁK, ref. 18, s. 128.

²² ŠILER, Vladimír. Etika pro žurnalisty. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, s. 58.

²³ Co je Rada ČT. Česká televize [online]. © Česká televize 1996–2014 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/co-je-rada-ct/>

spíše blíží interní regulaci (např. nemá výrazné pravomoci, apeluje na dodržování pravidel atd.), kterou v následující kapitole blíže charakterizujeme.

1.1.2. Formy interní regulace

Interní regulace, kterou jsme charakterizovali v předchozí kapitole, se může vyskytovat celkem ve čtyřech různých podobách. Sanders²⁴ zmiňuje etický kodex a tiskovou radu, Remišová²⁵ navíc doplňuje ombudsmana a systém vzdělávání žurnalistů. K přijetí kterékoliv z typů interní regulace dochází obvykle ve společnostech, které již formulovaly potřebné zákonné normy a stanovily základní mantinely fungování médií.²⁶

Etický kodex chápeme jako „souhrn etických norem a principů, které jsou závazné pro každého zástupce dané profese“.²⁷ K jejich vytváření nejčastěji tíhnou nadnárodní instituce, oborová sdružení nebo profesní asociace, stále častěji je ale přijímají i jednotlivé menší firmy. Sestavením etického kodexu shrnuje daná organizace své základní hodnoty a dává najevo, že jí záleží na vysokém standardu chování. V očích veřejnosti díky tomu působí důvěryhodně, čímž roste i prestiž profese jako takové. Kredibilita organizace pak navíc stoupá např. i mezi inzerenty. To však nejsou jediná pozitiva kodexu. Díky pravidlům v něm obsažených je snazší chránit publikum a nastolovat pocit solidarity uvnitř organizace.²⁸ Podle Kunczika²⁹ kodex navíc zajišťuje velmi důležitou vnitřní svobodu tisku – tedy ochranu před samotnou organizací, která novináře zaměstnává. Kodex podle něj dokáže bránit mediálnímu pracovníka např. před požadavky, aby jednal proti veřejnému zájmu.

²⁴ SANDERS, Karen. *Ethics and Journalism*. Thousand Oaks, Calif.: Sage, 2003, ix, 196 p. ISBN 0761969667., s. 140–148.

²⁵ REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, 310 s. ISBN 978-808-1013-768., s. 97.

²⁶ SANDERS, ref. 24, s. 140–148.

²⁷ REMIŠOVÁ, ref. 25, s. 100.

²⁸ BERTRAND, Claude Jean. *Media ethics*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, c2000, v, 164 p. ISBN 15-600-0420-7., s. 42, REMIŠOVÁ, ref. 25, s. 100–103.

²⁹ KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-718-4134-X., s. 86.

Z formálního hlediska můžeme odlišovat několik typů kodexů podle toho, v jaké zemi a v rámci jakého kontextu byly zformulovány nebo kdo se podílel na jejich tvorbě.³⁰ Existují např. v psané i nepsané podobě. Prvnímu typu se většinou dává přednost, aby nedocházelo k překrucování jednotlivých částí či vlastní interpretaci.³¹ Existují však i odpůrci psaných kodexů, kteří nejčastěji upozorňují, že v případě pochybení a následného soudního procesu mohou být sepsané kodexy použity jako důkazní materiál.³² Rovněž se můžeme setkat s různými názory na délku kodexů. Ačkoli se např. kodex New York Times skládá z více jak padesáti stran podrobných instrukcí³³, tak např. Frost³⁴ říká, že čím je soupis pravidel kratší, tím je pro novináře jednodušší si jej zapamatovat a následně používat. Z hlediska obsahu se nejčastěji setkáváme buď s kodexy, které určují, co se smí a nesmí (Black a Roberts je nazývají jako codes of minimal expectations), nebo s kodexy, které popisují příklady vzorového jednání, ke kterému bychom se měli snažit co nejvíce přiblížit (codes of ideal expectations).³⁵ Co se týká obsahu, tak se kodexy týkají buď celé profese (Etický kodex Syndikátu novinářů), nebo daného média (např. Kodex ČT).

Konkrétně novinářské kodexy vycházejí z mnoha generací žurnalistů, kteří vnímali žurnalistiku jako své poslání. Proto se ve většině z nich objevuje požadavek pravdivosti, zodpovědnosti, slušnosti či neúplatnosti, ačkoli v detailech se mohou lišit.³⁶ Mencher³⁷ i Fink³⁸ se shodují, že přijetí etického kodexu je pouze jedním z dílčích kroků, které zajišťují kvalitní vykonávání novinářské profese. Zároveň je však jeho přijetí zcela klíčové pro

³⁰ MCQUAIL, ref. 13, s. 151–152.

³¹ JANOTOVÁ, Helena, Karel SCHELLE a Ilona SCHELLEOVÁ. Profesionální etika. Vyd. 1. Praha, 2005, 96 s. ISBN 80-868-6142-2., s. 18–19.

³² FINK, Conrad C. Media ethics. New York: McGraw-Hill, c1988, xxv, 323 p. ISBN 00-702-0976-6., s. 99–100.

³³ dostupný např. z webových stránek: http://www.nytco.com/wp-content/uploads/NYT_Ethical_Journalism_0904-1.pdf

³⁴ FROST, Chris. Media ethics and self-regulation. London: Longman, 2000. ISBN 05-823-0605-1., s. 99.

³⁵ BLACK, Jay a Chris ROBERTS. Doing ethics in media: theories and practical applications. New York: Routledge, 2011. ISBN 02-038-2951-4., s. 41–46.

³⁶ REMIŠOVÁ, ref. 25, 100–103.

³⁷ MENCHER, Melvin. News reporting and writing. 6th ed. Madison, Wis.: WCB Brown, c1994. ISBN 06-971-3935-2., s. 597–601.

³⁸ FINK, ref. 32, s. 3–5.

fungování dalších forem interní regulace, které by bez něj mohly existovat jen obtížně. To se týká např. i Etického panelu ČT, který funguje na základě Kodexu ČT.³⁹

Dalším stupněm interní regulace, který navazuje na přijetí etického kodexu, je tisková rada. Zakladatelé jsou většinou samotní novináři a vydavatelé, ale na jejím vytvoření se může podílet i stát.⁴⁰ Hlavním úkolem rady je dbát na uplatňování svobody tisku a kontrolovat dodržování kodexu dané profese nebo konkrétního média. Pokud v některém ze zkoumaných případů shledá pochybení, může udělit napomenutí, v některých zemích je v její kompetenci dokonce i vyloučení novináře z profesního sdružení. Stejně jako u dalších forem interní regulace se však jedná hlavně o morální formy trestu. Ty jsou ale podle Remišové zcela dostatečné, protože „...v oblastech s vyspělou demokracií a vysokou mravní kulturou je porušení etických pravidel něco, za co se člověk, který je porušil, stydí – proto rozhodnutí tiskové rady ohledně porušení etického kodexu je mementem nejen pro redakci, kde k porušení došlo, ale i pro jiné novináře a redakce.“⁴¹ Co se týká jednotlivých členů rady, tak mezi nimi obvykle nechybí samotní mediální pracovníci. Není však výjimkou, pokud ji tvoří i zástupci nejrůznějších odborných profesí, vydavatelských institucí či veřejnosti.

Institut ombudsmana zatím v České republice nebyl zaveden. Je běžný zejména v západních zemích, největší zkušenosti s jeho působením má Švédsko, kde existuje už od 18. století.⁴² Aby však byl čtenáři umožněn komplexní pohled na interní regulaci, krátce ho v následující části popíšeme. Ombudsman je obvykle všeobecně uznávaný novinář s přirozenou autoritou, který zastupuje zájmy publika a dohlíží na dodržování etického kodexu. V praxi to probíhá tak, že přijímá stížnosti na zveřejněné mediální produkty, projednává je a rozhoduje, zda skutečně došlo k provinění. Pokud jsou podněty příliš komplikované, spolupracuje na jejich řešení s tiskovou radou.⁴³ Ta má rovněž za úkol sledovat dodržování kodexu, oproti ní má ale ombudsman jednu zásadní výhodu. Pracuje

³⁹ Etický panel. Česká televize [online]. © Česká televize 1996–2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/eticky-panel/>

⁴⁰ REMIŠOVÁ, ref. 25, s. 128–136.

⁴¹ tamtéž, s. 129.

⁴² ČERMÁK, Miloš. 10 let v českých médiích: "Máme pitomější politiky, nebo novináře?". Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005, 142 s. ISBN 80-7178-925-9., s. 44–46.

⁴³ REMIŠOVÁ, ref. 25, s. 129.

totiž přímo v redakci a díky přímému přístupu do newsroomu a znalosti místních zaměstnanců i pracovních postupů může získat lepší vhled do projednávané situace. Na druhou stranu se snadno může dostat do střetu zájmů. Ti, kdo nejvíce čelí jeho kritice (tedy vysocí editoři a manažeři), mají totiž často i výkonné pravomoci a mohli by se podílet na jeho propuštění. Odchod ombudsmana pro jeho přílišnou kritiku by se ale samozřejmě negativně podepsal na dobrém jménu organizace.⁴⁴

Poslední formou interní regulace je vzdělávání novináře. Nutnost vzdělávat se po celý život zdůrazňuje Remišová hlavně s ohledem na skutečnost, že mnoho mediálních pracovníků absolvovalo školu s jiným než žurnalistickým zaměřením.⁴⁵

Již z názvů jednotlivých forem interní regulace vyplývá, že naprosto zásadním pojmem, který spolupracuje s interní regulací, je etika. Obsahem následující kapitoly proto bude popsání nejdůležitějších etických pojmů, do bližšího kontextu zasadíme rovněž profesní a mediální etiku.

1.2. Etika a morálka

„Etika je věda, která si klade podstatné a komplikované otázky o tom, jak bychom měli žít naše životy.“⁴⁶ Mezi její hlavní úkoly patří zdůvodňování, reflektování či poskytování pravidel a norem lidského chování a jednání. Z etymologického hlediska termín pochází z řeckého slova *éthos* – tedy zvyk, obyčej, mrav nebo i obvyklé místo k bydlení.⁴⁷ Historie etiky se začala psát již v antickém Řecku, věnovali se jí sofisté i mnoho dalších teoretiků. Teprve Aristoteles ve čtvrtém století před naším letopočtem na ni ale začal nahlížet

⁴⁴ SPENCE, Edward H. *Media, markets, and morals*. Malden, Mass. [etc.]: Wiley-Blackwell, 2011. ISBN 144439603X., s. 187–188.

⁴⁵ REMIŠOVÁ, ref. 25, s. 158–161.

⁴⁶ SANDERS, ref. 24, s. 14.

⁴⁷ BRÁZDA, Radim. *Úvod do srovnávací etiky*. Praha: KLP, 1998, s. 129.

systematicky, včlenil ji do soustavy filozofie a pojmem etika pojmenoval nejen učení o mravnosti, ale i mravnost samotnou.⁴⁸

Dnes se výraz etika používá i v běžném jazyce jako označení pro morálku.⁴⁹ Z pohledu vědy se však tyto dva termíny významově odlišují. Morálku odvozujeme z latinského slova *mos*. To vyjadřuje mrav, zvyk, obyčej a rovněž může být chápáno jako rozmar, nálada, způsob či vlastnosti. Morálku můžeme definovat jako „...proměnlivý, historicky a kulturně podmíněný souhrn hodnotících soudů, zvyků, názorů, hodnot, ideálů, pravidel, institucí a norem, jimiž se lidé v určitém ohledu řídí ve svém praktickém mravním jednání. Je součástí lidského rozhodování a jednání.“⁵⁰ Člověk, který se chová morálně, se „...přizpůsobuje souboru etických norem, ať už jsou to normy osobní, náboženské či sdílené sociální nebo profesní skupinou.“⁵¹

1.2.1. Obecné dělení etiky

Etiku můžeme blíže charakterizovat tak, že ji rozdělíme podle předmětu zkoumání. Konkrétně se pak jedná o etiku deskriptivní, normativní a metaetiku.⁵² Čtvrtou formu doplnil Thompson⁵³ a nazval ji jako aplikovanou etiku. Přístupů k této vědě samozřejmě existuje více, jako jeden z příkladů můžeme uvést např. teorii Sanders.⁵⁴ Studium etiky se navíc nadále vyvíjí. V současných publikacích se např. setkáváme s myšlenkou, že není možné ji vnímat černobíle a že „špatné“ nemusí být synonymem pro „neetické“. Zmiňuje se, že etika je o tom, jak se vyrovnáváme s každodenními rozhodnutími a že je stále více o otázkách než

⁴⁸ REMIŠOVÁ, ref. 25, s. 49–53.

⁴⁹ ŠILER, ref. 22, s. 21.

⁵⁰ BRÁZDA, ref. 48, s. 132.

⁵¹ THOMPSON, Mel. Přehled etiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 167 s. ISBN 80-7178-806-6., s. 43.

⁵² DAVSON-GALLE, Peter. Reason and professional ethics. Burlington, VT: Ashgate Pub. Ltd., c2009, ix, 298 p. ISBN 07-546-5484-2., s. 264.

⁵³ THOMPSON, ref. 51, s. 11–13.

⁵⁴ Dělí ji na virtue ethics, deontologism a consequentialism. (In: SANDERS, ref. 24, s. 15.)

odpovědích.⁵⁵ Pro tuto práci se však jako nejvhodnější jeví dělení etiky, které jsme uvedli na začátku kapitoly, proto jej dále popíšeme.

Deskriptivní etika má za úkol co nejpřesněji popsat mravní hodnoty u konkrétních kultur, národů, sociálních skupin a to i s jejich odlišnostmi. Nesnaží se zjistit, co je správné a co špatné, zabývá se pouze popisem. I ten je však důležitý, protože bez něj by se další oblasti vědy neobešly. Normativní etika (též se můžeme setkat s označením preskriptivní či deontologická) analyzuje již uplatňované normy a snaží se přinášet takové principy, podle kterých by bylo možné rozeznat hranice mezi např. dobrem a zlem, správným a nesprávným atd. Pokládá si také otázky, kterými se pokouší zjistit, co by měl člověk dělat a zda je správné to dělat.⁵⁶ Metaetika reagovala na snahu zjistit, co lidé míní svými výroky a dávala si za cíl objasnit sémantický význam základních mravních pojmů (např. dobro, povinnost, spravedlnost...)⁵⁷ Aplikovaná etika je nejbližší této práci, zabývá se totiž konkrétními případy. Řadíme sem např. etiku lékařskou, právní, obchodní nebo mediální⁵⁸, tedy profesní etiku jako takovou, kterou blíže popíšeme v následující kapitole.

1.2.2. Etika a profese

Profesi chápeme jakou určitou formu sociálního statutu. Aby si udržela svou prestiž a dobré jméno mezi běžnými lidmi, je třeba dbát o její pověst. V minulosti se o ni staraly cechy, které stanovovaly, za jakých podmínek je možné stát se jeho členem, určovaly, kolik lidí může řemeslo v dané oblasti vykonávat a v neposlední řadě hájily svá práva a zájmy. U některých oborů se s podobnou snahou o zachování dobrého jména profese setkáváme dodnes. Proto existují nejrůznější systémy atestací, profesních standardů či komisí.⁵⁹ Nejobvyklejší jsou souhrny etických požadavků, které provázejí výkon konkrétního povolání

⁵⁵ PLAISANCE, Patrick Lee. Media ethics: key principles for responsible practice. Los Angeles: SAGE, c2009. ISBN 14-129-5685-4., s. 21–25.

⁵⁶ DAVSON-GALLE, ref. 52, s. 264–265; THOMPSON, ref. 52, s. 11–12.

⁵⁷ BRÁZDA, ref. 47, s. 139–144.

⁵⁸ THOMPSON, ref. 51, s. 13.

⁵⁹ ŠILER, ref. 22, s. 49–50.

a kterými je každý člen zavázaný. Ty nazýváme jako profesní etiku.⁶⁰ Jak už bylo zmíněno, jedná se o součást aplikované etiky, která „...reflektuje etické aspekty pohledů a problému vznikajících v rámci určitých povolání.“⁶¹ Její konkrétní pravidla většinou vycházejí z historických zkušeností, ale berou v potaz i očekávání soudobé společnosti. Finální soupisy pravidel tak obvykle zahrnují nejen odbornou způsobilost, ale i chování, které je pro danou profesi typické.⁶² V obecné rovině se staví na nejrůznějších ctnostech (např. tolerance, poctivost, pracovitost, pravdomluvnost, ochota dobrovolně dodržovat zákony, zodpovědnost vůči osobám, institucím, materiálním a duchovním hodnotám), ale existují i taková povolání, po kterých se navíc žádají činy, které bychom v každodenním životě pokládali za nemorální (jedná se např. o represivní povolání – voják, policista) nebo za příliš hrdinské (např. hasič, záchranář). Zvláštní nároky jsou kladeny i na morální kodex mediálních pracovníků,⁶³ jejichž činnost je koordinována etickými kodexy, tiskovými radami, či dalšími prostředky interní regulace, jak jsme již vysvětlili v kapitole 1.1.2.

I přes všechny formy interní regulace však novináři nejsou českou veřejností vnímáni příliš pozitivně. Alespoň to ukazuje Centrum pro výzkum veřejného mínění při Sociologickém ústavu AV ČR, které každoročně sestavuje žebříček povolání. V tomto výzkumu je seřazeno celkem dvacet šest profesí podle prestiže tak, jak ji vnímá česká veřejnost. Tradičně se na prvním místě umísťuje lékař, na dalších pak vědec, zdravotní sestra či učitel.⁶⁴ Ačkoli je vysoký mravní důraz obvykle kladen i na novinářskou profesi, česká veřejnost ji (alespoň v rámci tohoto průzkumu), umísťuje až na zadní příčky.⁶⁵

⁶⁰ REMIŠOVÁ, ref. 25, s. 86–88.

⁶¹ JANOTOVÁ, ref. 31, s. 17.

⁶² tamtéž

⁶³ ŠILER, ref. 22, s. 54–55.

⁶⁴ CVVM. Prestiž povolání – červen 2013. 2013. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7054/f3/eu130903.pdf

⁶⁵ V roce 2013 se novinář umístil na 21. příčce z celkem dvaceti šesti. Za ním byla sekretářka, kněz, ministr, uklízečka a poslanec.

Práce si byla vědoma skutečnosti, že téma profese novináře a jejího vnímání je především sociologického zaměření, kterému se věnoval např. Weber a v současném pojetí pak Volek a Jiráček.⁶⁶ Přesto pro uvedení čtenáře do kontextu uvedla základní nastínění tématu.

1.2.3. Mediální etika

Mediální etiku chápeme jako interdisciplinární vědu, zahrnuje v sobě totiž myšlenky několika dalších oborů, jako je např. historie, sociologie, politologie nebo filozofie. Zabývá se veškerými formami i úrovněmi mediální sféry a pojednává o společenských systémech a vztazích mezi institucemi. Jejím podoborem je etika novinářská (či také žurnalistická), která se týká již specifických profesí – novinářů, moderátorů, kameramanů atd. Mediální i novinářská etika jsou tedy dva odlišné pojmy, ačkoli se v mnoha ohledech navzájem prolínají.⁶⁷

Jaké funkce mediální etika plní a co je jejími hlavními úkoly, popisuje např. Remišová⁶⁸. Podle ní vytváří etické principy a normy, zaměřuje se na diagnostiku etických problémů, navrhuje a vytváří metodiku pro řešení krizových situací a také předkládá plán etického vzdělávání pro pracovníky v oblasti médií. Podle Kunczika⁶⁹ navíc kontroluje, aby žurnalisté nevyužívali svých technických možností k manipulaci s veřejností.

⁶⁶ WEBER, Max. Metodologie, sociologie a politika. 1. vyd. Praha: Oikoyomenh, 1998, 354 s. ISBN 80-860-0548-8.; VOLEK, Jaromír a Jan JIRÁK. Vybrané atributy profesního sebepojetí českých novinářů. Mediální studia 01/2006. 2006.

⁶⁷ REMIŠOVÁ, ref. 25, s. 21–24 a ŠILER, ref. 22, s. 82.

⁶⁸ REMIŠOVÁ, ref. 25, s. 23–24.

⁶⁹ KUNCZIK, ref. 29, s. 84.

1.3. *Historie regulace médií v České republice*

Ačkoli v zahraničí byl novinářský etický kodex (Declaration of Principles of the Conduct of Journalists) přijat již v roce 1954⁷⁰, v českém prostředí se mediální regulace začala rozvíjet až po pádu autoritářského režimu. Ale ani po transformaci politického a společenského systému na liberálně-demokratickou společnost nebyla situace jednoduchá. Po více jak čtyřiceti letech totalitní společnosti musela být regulace projednávána velmi citlivě, neboť téměř každý náznak o usměrňování médií byl vnímán jako omezování svobody slova a svobodné seberealizace vůbec. Prvním médiem, které se odhodlalo k hlubším úvahám o etice, byla Česká televize.⁷¹ V roce 1995 schválila nové znění Statutu České televize, jehož přílohou se staly Kodex České televize a Strategie České televize.⁷² Na základě těchto dokumentů byla ve stejném roce zřízena i první forma Etického panelu, který měl fungovat jako poradní orgán vedení České televize v otázkách porušení etiky.⁷³

Ustavování regulačních orgánů pokračovalo v roce 1998. Na doporučení ministerské konference Rady Evropy přijal svůj Etický kodex Syndikát novinářů a stejně jako Česká televize ustanovil orgán pro projednávání etických pochybení, který nazval Komise pro etiku při Syndikátu novinářů ČR.⁷⁴ Vzhledem k tomu, že Komise pro etiku má v některých ohledech podobné vlastnosti jako Etický panel ČT, věnujeme se jejímu popisu detailněji.

Úkolem Komise pro etiku je „...naplňovat Ústavu Mezinárodní federace novinářů a závěry deklarací světových kongresů Mezinárodní federace novinářů, které se vyhlásily normami profesionálního chování novinářů“.⁷⁵ V praktické rovině to znamená, že Komise přijímá stížnosti od odborníků i laiků na konkrétní prohřešky uveřejněné v tisku. Následně je projednává, porovnává s uplatňovanými žurnalistickými normami a rozhoduje, zda skutečně

⁷⁰ ŠILER, ref. 22, s. 87.

⁷¹ MORAVEC, Václav. 10 let v českých médiích: Etika a česká média. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005, 142 s. ISBN 80-7178-925-9., s. 53–54.

⁷² (Prvních) 10 let České televize. Editor Jiří Pittermann, Jitka Saturková, Vít Šnábl. Praha: Česká televize, 2002, 372, [14] s. PR a Promotion. ISBN 80-85005-37-9., s. 108.

⁷³ MORAVEC, ref. 71, s. 54.

⁷⁴ ŠILER, ref. 22, s. 89.

⁷⁵ Etika. Syndikát novinářů České republiky [online]. 2007–2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/>

došlo k pochybení.⁷⁶ Pokud se v médiích vyskytne obzvláště významná kauza, Komise může jednat i z vlastní iniciativy a začít situaci projednávat i bez konkrétní stížnosti.⁷⁷ Stejně jako jiné tiskové rady může vydávat pouze stanoviska a klást důraz na dodržování etických norem, k jakýmkoliv dalším trestům nemá kompetence. Stanoviska, ke kterým Komise pro etiku dospěje, jsou zveřejňována v časopisu Mediažurnál. Těmito závěry by se měli poté řídit všichni novináři bez ohledu na to, v jakém médiu pracují (jestli ve veřejnoprávním, či soukromém) a zda jsou, či nejsou členy Syndikátu.⁷⁸ V praktické rovině se ale Komisi pro etiku během dosavadní existence nepodařilo stát se respektovanou platformou. Podle Moravce a Čermáka⁷⁹ je vnímána spíše formálně a její závěry se v prostředí novinářské etiky příliš neprojeví. Šmíd⁸⁰ to vysvětluje tím, že mezi jejími členy nejsou vůbec zastoupeni vydavatelé a samoregulace tak zůstala „...na bedrech samotných novinářů“. Podle něj proto není možné zajistit, aby Komisi přijatá stanoviska měla závažnější dopad.

Tuto situaci se v roce 2000 pokusila změnit valná hromada Unie vydavatelů, když ustavila Českou tiskovou radu a schválila Tiskový kodex jako základní dokument pro její práci. Tato nově ustavená Rada měla fungovat jako samoregulační orgán Unie a jejím hlavním úkolem mělo být vyřizování stížností na porušování tiskového kodexu. Rovněž se plánovala zaměřit na „...dodržování a precizování profesních zásad a etiky v tisku“⁸¹. Obecně měl být vytvořením Rady následován trend západních zemí, kde regulace probíhá za účasti vydavatelů. Podle Šmída⁸² však Unie vydavatelů nikdy svému slibu nedostála. Česká tisková rada totiž nikdy nezačala fungovat, nezveřejnila seznam svých členů, a dokonce ani Tiskový kodex dnes již na webových stránkách nenalezneme. Regulace v oblasti tisku tak nadále zůstala v kompetenci Komise pro etiku při Syndikátu novinářů.

⁷⁶ Podnět komisi. Syndikát novinářů České republiky [online]. 2007–2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/podnet-komisi/>

⁷⁷ OSVALDOVÁ, Barbora. Etika médií v teorii a praxi. In: PUNČOCHÁŘ, Jan. Deset let od přijetí Etického kodexu novináře. Praha: Syndikát novinářů České republiky, 2008, s. 7-11.

⁷⁸ Složení a stanovy. Syndikát novinářů České republiky [online]. 2007-2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/slozeni-a-stanovy/>

⁷⁹ MORAVEC, ref. 71, s. 56 a ČERMÁK, ref. 42, s. 46.

⁸⁰ ŠMÍD, Milan. Čeští vydavatelé se dodnes sami neregulují, Česká tisková rada byla mrtvě narozené dítě. Mediář.cz [online]. 2011 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/samoregulace-vydavatelu-mrtve-narozene-dite-ceska-tiskova-rada/>

⁸¹ RUß-MOHL, ref. 20, s. 237.

⁸² ŠMÍD, ref. 80.

Na přelomu roku 2000 a 2001 došlo k tzv. krizi České televize, na kterou Poslanecká sněmovna zareagovala přijetím novely zákona o České televizi.⁸³ Tuto událost chápeme jako přelomovou, neboť během ní došlo k prolnutí interní a externí regulace, které jsme již okrajově naznačili v kapitole 1.1.1. Zde celou situaci ještě blíže vysvětlujeme. Novela zákona o České televizi nově zařadila do působnosti Rady ČT dvě podstatné skutečnosti:

- Udělila jí povinnost předkládat Poslanecké sněmovně ke schválení Kodex České televize a to i navzdory tomu, že etické kodexy jsou typickým příkladem interní regulace, které daná organizace přijímá z vlastní iniciativy a ne z rozhodnutí státu.
- Porušení Kodexu posunula na stejnou úroveň jako porušení zákoníku práce.

Kvůli těmto krokům nejenom že Kodex ČT zůstal někde na pomezí interní a externí regulace, ale navíc byla prohloubena vzájemná provázanost média veřejné služby a politické scény. V roce 2004 byla na základě tohoto Kodexu zahájena činnost Etického panelu České televize jako poradního orgánu generálního ředitele.⁸⁴ Kontextu vzniku a dalším informacím o této instituci se věnujeme podrobněji v kapitole číslo 2.

Ukázkou toho, že i dnes může docházet k novým snahám o zamyšlení se nad způsobem fungování veřejnoprávního média a etikou vůbec, je událost z října 2013, která se týkala České televize. Na Radu ČT se tehdy obrátilo dvacet čtyři redaktorů zpravodajství se svou stížností. Uváděli v ní, že v médiu došlo k editoriaálním zásahům ve prospěch současného prezidenta Miloše Zemana a politické strany SPOZ, což podložili dvanácti konkrétními případy. Tento podnět byl poté několik měsíců projednáván a důležitou úlohu v konečném rozhodnutí měla sehrát nově sestavená komise ve složení: Michal Šobr, Barbora Osvaldová, Jaromír Volek, Rob Cameron a Dana Schmidt.⁸⁵ Do jednání se zapojila i Komise pro etiku při Syndikátu novinářů, která podle vzoru Francie či Británie doporučila jmenovat nezávislého ombudsmana. A to i z toho důvodu, že by se jednalo o odborníka, ke kterému by se novináři mohli odvolávat i v budoucnu, pokud by nesouhlasili s rozhodnutím

⁸³ Zákon České národní rady o České televizi: ve znění zákonů č. 36/1993 Sb., č. 253/1994 Sb., č. 301/1995 Sb., č. 39/2001 Sb., č. 231/2001 Sb., č. 82/2005 Sb., č. 127/2005 Sb., č. 304/2007 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 132/2010 Sb., č. 153/2010 Sb. a č. 302/2011 Sb. In: 39/2001. 2001.

⁸⁴ MORAVEC, ref. 71, s. 58–59.

⁸⁵ Stanovisko generálního ředitele České televize. 2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/press/tiskove-zpravy/?id=6870&strana=2=1&category=2>

nadřízeného.⁸⁶ Činnost expertní komise byla nakonec 11. prosince 2013 ukončena, žádné prohřešky proti zákonu či Kodexu ČT nebyly shledány. Cílem této práce v žádném případě není popsanou situaci hodnotit. Zmíněna je hlavně proto, že iniciovala vytvoření editoriaálního panelu, který od 1. května 2014 pracuje jako profesní poradní orgán ředitele zpravodajství. Jeho úkolem je sledovat skutečnosti, o kterých Kodex ČT nehovoří, ale v praxi k nim může dojít.⁸⁷ Domníváme se tedy, že v dalších letech (až vydá vyjádření k více podnětům) by mohlo být zajímavé porovnat závěry této nově vzniklé instituce se závěry Etického panelu ČT.

Přijímání kodexů však nebylo výsadou pouze České televize a Syndikátu novinářů. Po přijetí Etického kodexu novináře začali vlastní kodexy vypracovávat i jednotlivé redakce. Jako první tištěné médium ho roku 1998 sepsal časopis Týden, o čtyři roky později se přidaly i Hospodářské noviny a Mladá Fronta Dnes.⁸⁸ Podle Moravce⁸⁹ v roce 2001 přijala etický kodex i redakce zpravodajství televize Prima, ačkoli na webových stránkách této televize o tom dnes již nejsou žádné zmínky. Poslanecké sněmovně předkládá podle zákona svůj Kodex (stejně jako Česká televize) i Český rozhlas.⁹⁰ Na rozdíl od České televize však zatím nezřídil etický panel či jinou podobnou instituci, ačkoli tato možnost již byla před několika lety zmíněna. Konkrétně během volby generálního ředitele Českého rozhlasu v roce 2009 kandidát Peter Duhan zmínil zřízení etického panelu pro rozhlas jako jeden z kroků, který by v nově nabyté funkci udělal mezi prvními. V současné době je Peter Duhan ředitelem Českého rozhlasu, etický panel však zatím zřízen nebyl.⁹¹

⁸⁶ Stanoviska. Syndikát novinářů České republiky [online]. 2007-2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/stanoviska/>

⁸⁷ Výroční zpráva o činnosti ČT. 2014. [cit. 2015-06-30]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2014.pdf, s. 41.

⁸⁸ MORAVEC, ref. 71, s. 56–57.

⁸⁹ MORAVEC, Václav. Proměny samoregulace médií v České republice po roce 1989. In: Postavení médií v české společnosti a v Evropské unii: příspěvky z odborného semináře konaného ve dnech 6.–7.11.2006. Vyd. 1. Praha: Matfyzpress, 2006, s. 103–107. ISBN 8086732983., s. 106.

⁹⁰ Zákon České národní rady o Českém rozhlasu: In: 484/1991. 1991.

⁹¹ AUST, Ondřej. Richard Medek obhájil křeslo ředitele Českého rozhlasu. Lidovky.cz [online]. roč. 2009 [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/richard-medek-obhajil-kreslo-reditele-ceskeho-rozhlasu-pgt-/media.aspx?c=A090930_115144_ln-media_mtr

1.4. Příklady regulace médií v zahraničí

V západních evropských státech má regulace médií delší tradici než regulace v České republice a je rovněž uplatňována více způsoby. Kromě již tradičně přijímaných etických kodexů např. ve Švédsku působí ombudsman⁹², v Německu tisková rada Presserat, která řeší stížnosti na tištěná média již od roku 1956⁹³, v Holandsku pak tisková rada Raad voor de Journalistiek⁹⁴. Pravděpodobně největší prestiží se však dodnes těší britská korporace BBC, která přijala nejen svůj kodex, ale stanovila i vlastní radu pro posuzování stížností.

Britská korporace BBC byla založena již v roce 1922 a dodnes je uznávána jako vzor veřejnoprávního média. Její zásady shrnují Publikační pravidla (Editorial Guidelines), jejichž celé znění je možné nalézt na webových stránkách.⁹⁵ Tato směrnice se vztahuje na veškerou tvorbu BBC. Zahrnuje celkem devatenáct kapitol, jednou z nich je i odpovědnost (Accountability), která se věnuje zpětné vazbě a stížnostem (Feedback and Complaints). BBC má totiž precizně vypracovaný postup, jak si na její činnost lze stěžovat. Komentář či jakoukoli jinou formu podnětu na kterýkoliv rádiový, televizní či online kanál může podat kdokoliv prostřednictvím webových stránek. Díky tomu, že je aplikace velice dobře strukturovaná, se podnět dostává přímo k pracovníkům, kteří jsou oprávněni jej řešit.⁹⁶ Možná i proto je pak BBC schopna stížnost vyhodnotit do deseti dnů. Tím však celý proces nekončí. Pokud uživatel není s odpovědí spokojen, do dalších dvaceti dnů může stanici opětovně kontaktovat a žádost je pak postoupena druhé vyšší instanci (Editorial Complaints Unit), případně se lze odvolat ještě k třetí instituci (Editorial Standards Committee of the BBC Trust).⁹⁷

⁹² ČERMÁK, ref. 42, s. 44–46.

⁹³ Více informací je možno nalézt na webových stránkách: www.presserat.de

⁹⁴ Více informací je možno nalézt na webových stránkách: <http://www.rvdj.nl/>

⁹⁵ Editorial Guidelines. BBC [online]. © 2014 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/guidelines/>

⁹⁶ tamtéž

⁹⁷ Guidelines: Section 19 Accountability: Feedback and Complaints. BBC [online]. © 2014 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/page/guidelines-accountability-feedback-complaints/>

2. Etický panel České televize

Etický panel vznikl v roce 1995 jako poradní orgán České televize a to na základě Kodexu ČT, který byl přijat ve stejném roce.⁹⁸ Tento Panel však existoval pouze formálně, neměl svůj jednací řád a jeho členi byli vybráni výhradně z řad zaměstnanců ČT. Televize byla ale v průběhu dalších let mnohokrát kritizována za prohřešky vůči Kodexu, a tak uznala, že jako veřejnoprávní médium musí otázku etiky projednávat důkladněji. V roce 1998 se proto rozhodla ustanovit Etický panel znovu. Tentokrát se však vyvarovala chyb z minulých let a mezi členy vybrala nejen své zaměstnance, ale i všeobecně uznávané osobnosti.⁹⁹ Ani tento Panel však neměl dlouhého trvání. K dalšímu posunu ve vývoji došlo až v roce 2001, kdy byla v důsledku Krize České televize přijata novela zákona o České televizi. Ta mimo jiné udělila Radě ČT povinnost předkládat Poslanecké sněmovně ke schválení Kodex ČT, jehož součástí měl být i článek o fungování Etického panelu.¹⁰⁰ S požadavkem na opětovné ustanovení Panelu se ztotožnila i Rada ČT¹⁰¹, ale k dalším krokům došlo až o tři roky později, kdy Česká televize dovršila proces směřující k uvedení Kodexu ČT do praxe.¹⁰² Novodobé uspořádání Etického panelu, kterým se tato práce zabývá, tak datujeme až od roku 2004.

2.1. Principy Etického panelu

Etický panel byl zřízen na základě Kodexu České televize. Tento dokument definoval Panel jako poradní orgán generálního ředitele a stanovil rovněž jeho základní pravidla. Konkrétně mu dal za úkol vyjadřovat se k otázkám, které vyplynou z uplatňování Kodexu.

⁹⁸ (Prvních) 10 let České televize, ref. 72, s. 108.

⁹⁹ Konkrétně v jeho řadách zasedli Anna Becková, Libor Dvořák, prof. PhDr. RNDr. Helena Haškovcová CSc., Mgr. Dušan Chmelíček, Mgr. Alena Kinclová, Mgr. Jiří Kučera, Doc. Mgr. Jan Sokol Dr., doc. Pavel Štěcha nebo Helena Třeštíková. in Výroční zpráva o činnosti ČT. 2008. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2008.pdf, s. 13.

¹⁰⁰ (Prvních) 10 let České televize, ref. 72, s. 306–310.

¹⁰¹ Výroční zpráva o činnosti ČT. 2001. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2001.pdf, s. 19.

¹⁰² Výroční zpráva o činnosti ČT. 2004. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2004.pdf, s. 50.

Zároveň měl „posílit důvěru veřejnosti v odpovědný přístup ČT k otázkám profesní etiky a jejího dodržování, chránit před vnějším nátlakem svobodu projevu a další potřebné pracovní podmínky pro nezávislou žurnalistiku“.¹⁰³

Vzhledem k tomu, že Etický panel funguje jako poradní orgán generálního ředitele, občané se na něj se svými stížnostmi nemohou obrátit přímo. Pokud chtějí na adresu České televize poslat podnět či jakoukoliv další připomínku (ať už k otázce etiky či k jinému tématu), mohou tak učinit prostřednictvím on-line formuláře¹⁰⁴ nebo se obrátit na Radu České televize. Ta má kompetence k tomu, aby daný podnět zpracovala i posoudila. Pouze v případě, kdy k rozhodnutí potřebuje odborné stanovisko z hlediska etiky, obrací se prostřednictvím generálního ředitele na Etický panel. Podle Kodexu ČT na to má plné právo¹⁰⁵, které, jak bylo zjištěno během analýzy, často využívala.

Etický panel je tvořen pěti členy. Právo na jejich jmenování i odvolávání má výhradně generální ředitel, vybírá je ovšem po dohodě s Radou České televize. Základní funkční období trvá čtyři roky, za určitých podmínek však může skončit i dříve.¹⁰⁶ Kolikrát za sebou může být člen do Panelu zvolen, není z žádných dokumentů zřejmé. Z praxe však vyplývá, že je to možné minimálně ve třech po sobě jdoucích obdobích¹⁰⁷ nebo i opětovně po ukončení členství¹⁰⁸. Vzhledem k tomu, že je členství v Panelu považováno za čestnou funkci, nepřísluší za její vykonávání žádná odměna. Finanční náhrada je možná jedině za výdaje, které členům vzniknou v souvislosti s výkonem funkce – konkrétně se může jednat o platby za dopravu, telefonní komunikaci, poštovní služby apod.¹⁰⁹

Etický panel ze svého středu volí a případně i odvolává předsedu. Ten má na starosti řízení zasedání a předkládání návrhů usnesení členům i generálnímu řediteli. Organizaci, přípravu podkladů pro jednání a administrativní zpracování usnesení má na starosti tajemník,

¹⁰³ Kodex České televize: Zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání. In: 2003. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/>

¹⁰⁴ Dostupný na těchto webových stránkách: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kontakty/>

¹⁰⁵ Co je Rada ČT, ref. 23.

¹⁰⁶ Člen může být odvolán generálním ředitelem nebo se členství i sám vzdát. Členství rovněž zaniká smrtí.

¹⁰⁷ Již třikrát za sebou byl do funkce zvolen Zdeněk Velíšek.

¹⁰⁸ Do funkce se roku 2012 vrátil Nikolaj Savický poté, co roku 2008 rezignoval.

¹⁰⁹ Etický panel, ref. 39.

kterým je obvykle někdo ze zaměstnanců České televize. Mezi tajemnickovy povinnosti patří rovněž svolávání jednotlivých zasedání. Ta by se měla konat podle potřeby, nejméně však čtyřikrát ročně.¹¹⁰ Jednání se mohou zúčastnit pouze členové, tajemník a případně i generální ředitel, veřejnosti nejsou přístupná.¹¹¹

Panel na svých zasedáních projednává podněty, které mu k posouzení předá generální ředitel¹¹², a poté se k nim souhrnně vyjadřuje. Rozhoduje se formou usnesení, které musí být (podle vzoru lékařských etických komisí) jednomyslně schváleno všemi přítomnými. Nejméně musí být přítomni čtyři členové, jinak Panel není usnášeníschopný a zasedání se koná za zvláštních podmínek.¹¹³ Během dalších dvou dnů se pak usnesení předává generálnímu řediteli, který má právo rozhodnout, zda jej zveřejní na webových stránkách České televize, či nikoliv.¹¹⁴ Tato usnesení mají formu doporučení¹¹⁵ a ani v případě porušení norem nemá Etický panel kompetence k udělení jakékoliv formy trestu. Stejně jako další instituce interní regulace tak spíše apeluje na dodržování Kodexu ČT a dalších etických pravidel.

2.2. Personální obsazení Etického panelu

Od prvního zasedání Etického panelu, které se konalo 28. května 2004, došlo v jeho personálním obsazení k několika obměnám. A to buď z důvodu uplynutí funkčního období, úmrtí či dobrovolné rezignace. Za zmínku jistě stojí skutečnost, že pro výběr členů neexistují žádná zvláštní pravidla, nebo alespoň nejsou veřejně dostupná. Volba tak závisí

¹¹⁰ Na začátku působení Etického panelu se jednání měla konat pravidelně jednou za měsíc, minimálně desetkrát ročně. Tato informace byla uvedena v Jednácím řádu ještě v roce 2013.

¹¹¹ Statut. Česká televize [online]. © Česká televize 1996–2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/eticky-panel/statut/>

¹¹² Podněty jsou oprávněni navrhovat i samotní členové, ale k projednání dochází až na rozhodnutí generálního ředitele.

¹¹³ V tomto případě se přijímá pouze návrh usnesení. Pokud bylo dosaženo jednomyslné shody, zasílá tajemník návrh oběžníkem (tzv. per rollam) zbývajícím členům k podpisu. V případě, že některý člen usnesení neschválí, považuje se za neplatné a projednává se znovu na příštím zasedání.

¹¹⁴ Etický panel, ref. 39.

¹¹⁵ Jednací řád. Česká televize [online]. © Česká televize 1996–2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/eticky-panel/jednaci-rad/>

pouze na domluvě generálního ředitele ČT a Rady ČT. Prvními členy Panelu byli od roku 2004 prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc.; prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc.; Ing. František Lobovský; Mgr. Jiří Peňás a Zdeněk Velíšek. Na konci námi zkoumaného období, tedy v závěru roku 2014, zde působili tito členové: Petr Brod, prof. Ing. Stanislava Hronová, CSc., dr. h. c.; prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc.; PhDr. Nikolaj Savický, Ph.D. a Zdeněk Velíšek.¹¹⁶ Za více jak deset let existence Panelu se ale v jeho řadách vystříдалo mnoho dalších osobností z nejrůznějších oborů, proto jejich seznam společně s profesemi a funkčním obdobím uvádíme v příloze této práce.

2.3. Srovnání Etického panelu s podobnými institucemi

Jedním ze zamýšlených cílů této práce mělo být srovnání Etického panelu s podobnými regulačními institucemi. A to jak v České republice, tak i v zahraničí. Tento záměr však narazil na velmi podstatný problém – Etický panel se při bližším zkoumání jeví jako zcela netypický příklad interní i externí regulace. Již v předcházejících kapitolách jsme naznačili, že Kodex ČT po přijetí novely zákona o České televizi v roce 2001 zůstal někde na pomezí obou zmiňovaných forem regulace. Vzhledem k tomu, že Etický panel funguje na základě tohoto Kodexu, potýká se rovněž s nejednoznačným vymezením. Na jedné straně totiž jeho činnost stanovuje dokument, který schvaluje Poslanecká sněmovna (což je obvykle chápáno jako znak externí regulace), na straně druhé nemá žádné prostředky, kterými by mohl v případě porušení Kodexu ČT disponovat, smí pouze vydávat doporučení a apelovat na dodržování norem (což považujeme za typický rys interní regulace). Porovnání Etického panelu s dalšími institucemi je tak poměrně složité, přesto zde uvádíme alespoň základní přehled.

V českém prostředí je Etickému panelu nejbližší Komise pro etiku při Syndikátu novinářů a v určitém ohledu ještě také Rada ČT. První dvě zmíněné instituce se ve své činnosti opírají

¹¹⁶ Výroční zpráva o činnosti ČT, ref. 87, s. 20.

o etický kodex, ačkoli každý z nich byl přijat jiným způsobem¹¹⁷, Rada ČT funguje na základě zákona o České televizi¹¹⁸. V dalších faktorech se od sebe rovněž liší – např. tím, jakými otázkami a jakým médiem se zabývají. Etický panel řeší stížnosti na pořady a zaměstnance České televize a to pouze z hlediska etiky. Podobně funguje Komise pro etiku, která se ale zabývá všemi tištěnými médii. Rada ČT se stejně jako Panel zabývá podněty k činnosti České televize, ale na rozdíl od něj může posuzovat veškerá (a nejen etická) témata. Z hlediska zasílaných podnětů a stížností se na Komisi pro etiku a Radu ČT může obrátit kdokoliv – veřejnost i odborníci, zatímco Panel jedná pouze na žádost generálního ředitele.

Ze zahraničních institucí se pro srovnání s Etickým panelem jako nejvhodnější jeví Editorial Complaints Unit (případně Editorial Standards Committee of the BBC Trust), které působí ve Velké Británii při korporaci BBC. Ačkoli ale pracují na základě dobrovolně přijatého kodexu (Editorial Guidelines) a stížnosti přijímají přímo od veřejnosti (stejně jako Komise pro etiku), podobně jako Rada ČT se zabývají všemi druhy stížností. Všechny zmíněné instituce tedy z určitého pohledu vykazují podobné prvky, ale každá z nich funguje svým vlastním způsobem. Jejich porovnání je shrnuto v následující tabulce, ale znovu upozorňujeme, že je uváděno pouze pro orientaci.

	Etický panel ČT	Komise pro etiku při Syndikátu novinářů	Rada ČT	Editorial Complaints Unit
základní dokument	Etický kodex ČT	Etický kodex ČT	zákon o České televizi	Editorial Guidelines
zabývá se stížnostmi na:	pořady a zaměstnance ČT z hlediska etiky	veškerá tištěná média z hlediska etiky	pořady a zaměstnance ČT	pořady a zaměstnance BBC
jedná na podnět:	generálního ředitele	laické veřejnosti i odborníků	laické veřejnosti i odborníků	laické veřejnosti i odborníků

Tabulka č. 1: porovnání Etického panelu ČT, Komise pro etiku při Syndikátu novinářů,

Rady ČT a Editorial Complaints Unit.

¹¹⁷ Etický kodex novináře byl přijat dobrovolně z iniciativy Syndikátu novinářů, zatímco Kodex ČT byl přijat novelou zákona o České televizi z roku 2001.

¹¹⁸ Zákon České národní rady o České televizi, ref. 83.

3. Činnost Etického panelu v jednotlivých obdobích

Následující kapitoly zkoumají, jakým způsobem Etický panel v jednotlivých obdobích působil, kdo patřil mezi jeho členy a čím se zabýval. Konkrétní stížnosti, které projednával, popíšeme vždy velmi okrajově, protože se tomuto tématu budeme věnovat podrobněji v rámci obou výzkumů. Jak již bylo zmíněno dříve, tématem práce je činnost Panelu až od roku 2004, jeho dřívější formy proto nebudou popisovány.

3.1. Činnost Etického panelu v roce 2004

Novela zákona o České televizi, jehož součástí byl i plán na zřízení Etického panelu, byla přijata již v roce 2001¹¹⁹. Ke skutečnému ustanovení Panelu ale došlo až po schválení Kodexu ČT v roce 2003. První konkrétní krok se pak odehrál v únoru 2004, kdy Rada České televize začala projednávat otázku členů. Snahou bylo najít osobnosti s velkou formální autoritou a životní zkušeností, v ideálním případě do Panelu měli být obsazeni zástupci přírodních, právnických, žurnalistických i kulturních oborů a také neměly být opomenuty zájmy spotřebitele.¹²⁰ S přihlédnutím ke skutečnosti, že se jednalo o neplacenou funkci, bylo hledání vhodných kandidátů poměrně náročné. Definitivní složení bylo schváleno 25. února 2004 na 4. jednání Rady ČT a členy Etického panelu se stali: prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc. (vysokoškolský profesor na Masarykově univerzitě v Brně), prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc. (předsedkyně Akademie věd ČR), Mgr. František Lobovský (předseda Republikového výboru Sdružení obrany spotřebitelů), Mgr. Jiří Peňás (novinář) a Zdeněk Velíšek (novinář).¹²¹

¹¹⁹ Zákon České národní rady o České televizi, ref. 83.

¹²⁰ KVASNIČKOVÁ, Eva. Etický kodex České televize - jeho vznik a aplikace. Praha, 2006. 86 listů, [67] listů příl. Vedoucí práce Václav Moravec., s. 59–60.

¹²¹ Zápis ze 4. jednání Rady ČT. 2004. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/pub/radact_zpravy/165.pdf

První zasedání těchto členů se uskutečnilo 28. května 2004 a Rada ČT v této době předpokládala, že další se budou konat přibližně jednou měsíčně.¹²² K tomu bohužel nedošlo, Etický panel se do konce tohoto roku sešel již jen třikrát¹²³ a projednal pouze tři konkrétní stížnosti, které se týkaly zpravodajských a publicistických pořadů.¹²⁴ Nízká frekvence schůzek se ukázala jako problematická, protože Panel nezvládal své povinnosti plnit včas. Rada ČT dokonce musela generálního ředitele Jiřího Janečka opakovaně vyzývat, aby jí předložil stanovisko Etického panelu ke stížnosti pražského primátora Pavla Béma.¹²⁵ Aby zabránila dalším nevyhnutelným průtahům, projednala nakonec celou záležitost sama a to ještě dříve, než se jí Panel vůbec začal věnovat.¹²⁶ V závěru roku pak Rada ČT svůj postoj k četnosti schůzek Panelu přehodnotila a ve výroční zprávě z roku 2004 uvedla: „Počet kauz, které předává Etickému panelu generální ředitel, se odvíjí od počtu skutečně sporných otázek. Vedení České televize zásadně nevnímá Etický panel jako pravidelnou instanci rozhodování, ale právě v souladu s Kodexem jako výjimečný institut pro závažné a výkladově sporné otázky.“¹²⁷

Během prvního roku působení si Etický panel rovněž ujednocoval, jakými otázkami se bude a nebude zabývat. Jak je zřejmé ze zápisu z 18. jednání Rady ČT¹²⁸, Rada se na základě stížností, které obdržela v průběhu své existence, shodla, že by bylo vhodné připravit okruhy typových případů v otázkách etiky. O zpracování požádala Etický panel, který se měl v obecné rovině vyjádřit k následujícím tématům:

- vyváženost a nestrannost (nepodjatost) jako zákonná povinnost České televize a způsoby jejího posuzování;
- způsob, kterým ČT hovoří ve vysílání sama o sobě;
- hodnotící prvky ve zpravodajství ČT předkládané zpravodaji a moderátory.

¹²² Zápis z 11. jednání Rady ČT. 2004. 2004. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z:

http://www.ceskatelevize.cz/pub/radact_zpravy/172.pdf

¹²³ 28. května, 29. června, 7. září a 30. listopadu 2004.

¹²⁴ Výroční zpráva o činnosti ČT, ref. 102, s. 56.

¹²⁵ Zápis z 11. jednání Rady ČT, ref. 122.

¹²⁶ Zápis z 12. jednání Rady ČT. 2004. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z:

http://www.ceskatelevize.cz/pub/radact_zpravy/173.pdf

¹²⁷ Výroční zpráva o činnosti ČT, ref. 102, s. 52.

¹²⁸ Zápis z 18. jednání Rady ČT. 2004. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z:

http://www.ceskatelevize.cz/pub/radact_zpravy/180.pdf

Podle Nikolaje Savického se však Panel rozhodl, že se bude vyjadřovat vždy jen ke konkrétním případům a stížnostem a tímto požadavkem se vůbec nezabýval.¹²⁹

3.2. Činnost Etického panelu v roce 2005

Vyjasňování ideální frekvence schůzek Etického panelu pokračovalo i během roku 2005. V prvních šesti měsících se konalo pouze jedno zasedání, členové se navíc nesešli v dostatečném počtu a Panel kvůli tomu nebyl usnášeníschopný.¹³⁰ Rada ČT tuto situaci nenechala bez povšimnutí a prohlásila, že vzhledem k četnosti zasedání (téměř žádná neproběhla) a způsobu rozhodování (Panel se nesešel v usnášeníschopném počtu) jej považuje za nefunkční. Proto požádala generálního ředitele, aby podnikl opatření, která zajistí, že Panel bude působit tak, jak má, tedy v intencích Kodexu ČT.¹³¹ I přes tento požadavek proběhlo následující zasedání až o čtyři měsíce později, konkrétně 13. září 2005, a to po několika dalších upomínkách.¹³² Hlavním problémem bylo, že všichni členové Panelu byli velmi vytížení v rámci svých profesí a potýkali se s nedostatkem času. Vážnost situace vysvětlil a shrnul generální ředitel Jiří Janeček takto: „Při vědomí všech těch kritik, které byly, jsem svým spolupracovníkům zdůraznil, že absenci z jakýchkoliv požadovaných výstupů budu rozhodně považovat za chybu organizačního zabezpečení a nebudu ji tolerovat. Tím chci sdělit, že Panel má rád, bude mít pravidelné schůzky, bude mít pravidelný dohled, bude mít pravidelné výstupy, bude prostě fungovat tak, jak má.“¹³³

Vzhledem ke zmíněným organizačním komplikacím není divu, že se Etický panel v tomto roce zabýval pouze třemi stížnostmi. Ze všech tří vydaných usnesení pak ale zveřejnil pouze jedno. Z jakého důvodu k tomu došlo, se přes veškerou snahu u tajemnice Panelu Hany

¹²⁹ KVASNIČKOVÁ, ref. 120, s. 57.

¹³⁰ Výroční zpráva o činnosti ČT. 2005. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2005.pdf, s. 56.

¹³¹ Zápis z 8. jednání Rady ČT. 2005. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/pub/radact_zpravy/195.pdf

¹³² Zápis z 15. jednání Rady ČT. 2005. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/pub/radact_zpravy/208.pdf

¹³³ KVASNIČKOVÁ, ref. 120, s. 62–63.

Zavdilové nepodařilo zjistit.¹³⁴ S jistotou však víme, že jedno z nich se týkalo „způsobu, jímž Česká televize referovala o projednání návrhu zákona o rozhlasových a televizních poplatcích“¹³⁵ a druhé pořadu Hádání o přírodě, které dokonce požadovalo, aby se odpovědný dramaturg stěžovatelce omluvil.¹³⁶ Vzhledem k tomu, že zmíněná usnesení nebyla zveřejněna ani do dnešních dnů, nemohou být bohužel součástí této práce a ve výzkumech v další části nebudou zohledněna.

3.3. Činnost Etického panelu v roce 2006

V roce 2006 Rada ČT obdržela velké množství podnětů k dokumentu Martina Vadase o Vladimíru Hlučinovi a ke zpravodajským reportážím, které se týkaly zdravotnictví a starších lidí. Proto předala generálnímu řediteli Jiřímu Janečkovi celkem sedm stížností a požádala jeho prostřednictvím o stanovisko Etického panelu.¹³⁷ Vzhledem k přetrvávající nejistotě v organizaci Panelu však většina z nich nebyla projednána, členové vydali pouze tři usnesení a další odložili k posouzení až na rok 2007.

V tomto roce došlo také k první personální obměně. Po smrti Ing. Františka Lobovského byl generálním ředitelem nově jmenován prof. Erazim Kohák, Ph.D., emeritní profesor Boston University a Univerzity Karlovy, toho času vědecký pracovník Filosofického ústavu Akademie věd ČR.¹³⁸

¹³⁴ Zjištěno prostřednictvím e-mailové komunikace.

¹³⁵ Usnesení Etického panelu České televize, 2005 (nezveřejněno).

¹³⁶ Etický panel České televize, 2005 (nezveřejněno).

¹³⁷ Zápis z 15. jednání Rady ČT. 2006. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/pub/radact_zpravy/248.pdf

¹³⁸ Výroční zpráva o činnosti ČT. 2006. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocnky/2006/zprava2006.pdf>, s. 76.

3.4. Činnost Etického panelu v roce 2007

Stále nedořešená otázka uspořádání Etického panelu a potažmo i přijímání usnesení vyvrcholila v roce 2007, kdy Rada ČT doporučila generálnímu řediteli, aby zvážil novelizaci Statutu a Jednacího řádu Etického panelu. Připomínky Rady ke stávajícím dokumentům se týkaly hlavně principu jednomyslného schvalování usnesení. Tomuto pravidlu rozuměla, pokud by byli na zasedání přítomni jen tři členové, v ostatních případech navrhovala princip jednomyslnosti zrušit. Rada zároveň připomněla, že používáním tohoto pravidla zaniká možnost odlišného (tedy menšinového) stanoviska, čímž je dotčena povaha názorové plurality.¹³⁹ Etický panel se tímto podnětem zabýval na svém 3. řádném zasedání dne 21. března 2007. S názorem Rady se však neztotožnil a dospěl k následujícímu stanovisku: „Zásadu jednomyslného schvalování usnesení považuje Etický panel za stěžejní. Etika je svou podstatou konsensuální záležitost, která usiluje o závěr zahrnující pokud možno přístupy všech účastněných. V diskusi potřebují zaznít všechny názory, avšak cílem diskuse je dospět ke všezahrnujícímu, ne jen ‚většinovému‘ stanovisku.“¹⁴⁰ V tomto ohledu tedy ke změně Jednacího řádu nedošlo a princip jednomyslné shody je uplatňován dodnes.

Toto však nebyla jediná připomínka, kterou Rada ČT navrhovala projednat. Pozastavovala se rovněž nad podmínkami zveřejňování přijatých usnesení. Konkrétně zda by závěry Etického panelu měly být na webových stránkách dostupné v celém rozsahu, nebo pouze po jednotlivých částech a zda by měl mít generální ředitel právo nepovolit zveřejnění některého z nich. V této otázce se Panel shodl, že rozhodnutí o uveřejnění je plně v kompetenci generálního ředitele. Zdůraznil ale, že pokud už k zveřejnění dojde, mělo by se tak dít v plném znění.¹⁴¹

Nejasnosti ohledně činnosti Etického panelu doložily i články, které uveřejnily deníky Mladá fronta Dnes a Lidové noviny. Podle nich jednotlivá rozhodnutí Panelu měla vznikat

¹³⁹ Zápis z 1. jednání Rady ČT. 2007. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/pub/radact_zpravy/252.pdf

¹⁴⁰ Usnesení č. 2. 2007. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni2-21-III-07.pdf>

¹⁴¹ Zápis z 1. jednání Rady ČT, ref. 139.

pod vlivem cizí osoby, nebo je měl dokonce někdo zvnějšku připravovat v celém rozsahu. Proti tomuto nařčení se Etický panel ohradil a toto i všechna další podobná podezření svým vyjádřením vyvrátil.¹⁴²

V tomto roce se opět změnilo personální obsazení Etického panelu – 1. ledna 2007 na svou funkci rezignoval Mgr. Jiří Peňás¹⁴³, novým členem se 1. února 2007 stal PhDr. Nikolaj Savický, Ph.D., tajemnicí pak Zora Blümllová.¹⁴⁴

Co se týká projednávaných stížností, tak se Etický panel zabýval několika podněty, které v minulém roce nestihl vyřešit, přidaly se ale i nové. Většina z nich se, stejně jako v ostatních letech, opět týkala zpravodajských a publicistických pořadů. Vůbec poprvé se ale v agendě Panelu objevila i stížnost na konkrétního zaměstnance. Jednalo se o redaktora ČT Marka Wollnera a jeho reportáž, která zmiňovala stěžovatele a jeho údajnou spolupráci s StB a KGB.¹⁴⁵

3.5. Činnost Etického panelu v roce 2008

Na uspořádání své činnosti Etický panel pracoval ještě čtyři roky po založení. V návaznosti na minulý rok se také opětovně zabýval Statutem a Jednacím řádem. Za zmínku stojí zejména úprava Jednacího řádu odstavce I., která říká, že „...závěry Etického panelu vyjadřuje usnesení ke každé projednávané věci.“¹⁴⁶ Z dřívějších období jsme byli zvyklí, že se z každého jednání vydávalo jedno usnesení bez ohledu na to, kolik stížností bylo projednáno najednou. To se touto novelizací změnilo, a nebylo proto výjimkou, když

¹⁴² Usnesení k článkům Lidových novin a Mladé fronty Dnes. 2007. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-23-III-07.pdf>

¹⁴³ Výroční zpráva o činnosti ČT. 2007. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2007_vyrocní_zprava.pdf, s.15

¹⁴⁴ Toto je jeden z mála případů, kdy se z dokumentů Rady ČT či Panelu dozvídáme jméno tajemnice. In: Zápis z 1. jednání Rady ČT, ref. 139.

¹⁴⁵ Usnesení č. 13. 2007. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-13-12-XII-07.pdf>

¹⁴⁶ Usnesení č. 6. 2008. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-6-12-V-08.pdf>

z jednoho zasedání byly vydány i tři samostatné dokumenty. Etický panel v tomto roce rovněž začal vydávat zvláštní usnesení, která na několik měsíců dopředu stanovovala, kdy se budou konat další schůzky. V tomto ohledu se tak činnost Panelu zpřehlednila.

Z hlediska personálního obsazení došlo opět k několika změnám. 1. května 2008 rezignoval na svou funkci PhDr. Nikolaj Savický, Ph.D., jelikož začal v České televizi zastávat ještě jinou funkci a mohlo by tak dojít ke střetu zájmů. Místo něj byl jmenován Mgr. Vlastimil Ježek, ředitel Národní knihovny. Dosavadním členům prof. JUDr. Petru Hajnovi, DrSc., prof. RNDr. Heleně Illnerové, DrSc. a Zdeňku Velíškovi byl obnoven mandát, který jim skončil 1. června 2008. Pátý člen prof. Erazim Kohák, Ph.D. byl jmenován až v roce 2006, proto jeho funkce v Panelu nebyla v tomto roce nijak ovlivněna.¹⁴⁷

3.6. Činnost Etického panelu v letech 2009–2011

V tomto období nebyla zaznamenána v činnosti Etického panelu žádná výraznější změna. Veškeré termíny zasedání si Panel domlouval prostřednictvím jednotlivých usnesení, scházel se pravidelně, přibližně jednou měsíčně. K dalším novelizacím Jednacího řádu či Statutu nedošlo, ve své činnosti se tak poradní orgán generálního ředitele držel stejných pravidel jako v předcházejícím období. Personální obsazení rovněž zůstalo stejné. Jediná změna, kterou jsme při analýze jednotlivých dokumentů zaznamenali, je výrazné zkrácení a zestručnění vydávaných usnesení. Obecně již tyto dokumenty nejsou tak detailně zpracované jako dříve a z většiny lze pouze odhadovat, čeho se stížnost týkala a čím konkrétně se Etický panel zabýval. Tuto změnu připisujeme především změně na postu tajemníka, který má obvykle administrativní zpracování usnesení na starosti.

¹⁴⁷ Výroční zpráva o činnosti ČT, ref. 138, s. 16.

3.7. Činnost Etického panelu v letech 2012–2014

V roce 2012 zaznamenal Etický panel dosavadní největší personální změny. 10. ledna 2012 rezignoval na svou funkci Mgr. Vlastimil Ježek. Jeho místo obsadil k 14. březnu 2012 PhDr. Nikolaj Savický, Ph.D., který v Panelu působil již dříve. 31. května 2012 skončily mandáty prof. JUDr. Petru Hajnovi, DrSc. a prof. RNDr. Heleně Illnerové, DrSc. a do dalšího funkčního období nebyly obnoveny. Místo nich se proto 1. června 2012 stali novými členy Etického panelu prof. Ing. Richard Hindls, CSc., dr. h. c., v té době rektor Vysoké školy ekonomické v Praze, a 1. července 2012 prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc., předseda České společnosti pro biochemii a molekulární biologii. Tím ale změny v personálním obsazení neskončily. V závěru roku (konkrétně 5. listopadu 2012) rezignoval ještě prof. Erazim Kohák, Ph.D. Od této chvíle Etický panel působil pouze ve čtyřčlenném složení. To vyžadovalo, aby na každém dalším jednání byli přítomni všichni členové, jinak by Panel podle svých stanov nemohl být usnášeníschopný. Zda existovala snaha páteho člena nalézt, není z dostupných pramenů zřejmé. Ačkoli se Rada ČT v dřívějších obdobích do působení Etického panelu (a hlavně při jeho ustavování) poměrně výrazně angažovala, k této skutečnosti se na svých zasedáních nevyjadřovala, a dokonce ji ani nevysvětlila v žádné z výročních zpráv. V tomto složení Panel působil téměř rok a půl až do 26. března 2014, kdy ze své funkce odstoupil Richard Hindls z důvodu zvolení do Rady ČT.¹⁴⁸ Výběr nových členů se tak stal nevyhnutelným a poměrně záhy (konkrétně 1. června 2014) byli nově zvoleni prof. Ing. Stanislava Hronová, CSc., dr. h. c., vysokoškolská pedagožka, a novinář Petr Brod, bývalý pracovník rádia Svobodná Evropa a televizní stanice BBC.¹⁴⁹

Vůbec poprvé se v tomto období Etický panel zabýval novými médii. Konkrétně se jednalo o sociální síť Facebook, na které byla jednak zveřejněna upoutávka na

¹⁴⁸ Výroční zpráva o činnosti ČT, ref. 87, s. 20.

¹⁴⁹ Zápis z 10. jednání Rady ČT. 2014. [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/pub/radact_zpravy/556.pdf, s.2.

zpravodajství¹⁵⁰ a jednak komentář Václava Moravce¹⁵¹. Ačkoli Panel žádné pochybení ze strany autorů neshledal, zdůraznil jednu podstatnou skutečnost. Kodex ČT v době svého vzniku nepočítal s využíváním podobných médií, a proto jejich fungování ani nijak zvlášť neupravuje. V tomto ohledu se tedy jeví jako nedostatečný a bylo by potřeba jej doplnit o vysvětlení, jakými pravidly se v těchto případech řídit.

Ačkoli se Kodex ČT vztahuje na všechny pořady a zaměstnance ČT, teprve v roce 2013 Etický panel poprvé projednával stížnost na zábavní pořad (jednalo se o Všechnopárty na ČT1¹⁵²). V minulých letech se téměř výhradně zabýval zpravodajstvím a publicistikou. Zcela poprvé se v roce 2014 Etický panel rovněž zabýval pořady, které byly odvysílány na stanici ČT art. Konkrétně se jednalo o dva díly živého pořadu Tečka páteční noci¹⁵³. Zejména epizoda, ve které účinkovala hudební skupina Vanessa, způsobila mezi diváky rozruch.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Usnesení č. 6. 2012. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni6_2012.pdf

¹⁵¹ Usnesení č. 3. 2012. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni3_2012.pdf

¹⁵² Usnesení č. 2. 2013. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni2_2013.pdf

¹⁵³ Usnesení č. 2. 2014. [cit. 2015-05-26]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni2_2014.pdf a Usnesení č. 3. 2014 [cit. 2015-05-26]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni3_2014.pdf

¹⁵⁴ V přímém přenosu skupina používala vulgární výrazy či pobízela moderátora k užití drog. Dostupné z: http://video.idnes.cz/?c=A131227_2015473_brno-zpravy_daj&idvideo=V131227_151336_tv-zpravy_sha

4. Vyhodnocení činnosti Etického panelu

V následující části práce se budeme zabývat výzkumnými otázkami, které jsme zmínili již v úvodní kapitole. Abychom na ně dokázali odpovědět, budeme vyhodnocovat zprávy a zápisy Rady ČT a Etického panelu pomocí metody kvantitativního výzkumu.

4.1. Příprava kvantitativního výzkumu

Kvantitativní analýza se vyznačuje tím, že její postup je při každém použití totožný. Principy tohoto výzkumu se až na malé detaily ve všech případech shodují a pokud materiál zpracuje jiný výzkumník, dojde vždy ke stejným výsledkům. Celá studie je díky tomu lehce ověřitelná.¹⁵⁵ Ačkoli se tato metoda opírá hlavně o číselné údaje a z velké míry přehlíží hlubší souvislosti,¹⁵⁶ pro zmapování činnosti Etického panelu byla (s ohledem na výzkumné otázky) vyhodnocena jako nejvhodnější. V další části ji navíc doplní i kvalitativní analýza.

Prvním krokem praktické části bylo stanovení výzkumných otázek. V případě této práce navazují na podobně vedené statistiky německé rady Presserat¹⁵⁷ a byly zformulovány takto:

- Jakých pořadů se týkaly stížnosti, kterými se Etický panel v rámci své činnosti zabýval?
- Kdo patřil mezi stěžovatele?
- Nacházel Etický panel spíše pochybení, nebo uznával legitimní činnost pracovníků České televize?

Dále bylo nutné definovat výběrový soubor. Vzhledem k tomu, že zkoumaný materiál nepřevyšoval možnosti jednoho výzkumníka (jednalo se přibližně o sedmdesát usnesení), byl

¹⁵⁵ SCHULZ, Winfried. Analýza obsahu mediálních sdělení. 2., přeprac. vyd. Překlad Barbara Köpplová. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2004, 149 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, 2. ISBN 80-246-0827-8., s. 29–31.

¹⁵⁶ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. Metody výzkumu médií. Vyd. 1. Praha, 2010, 293 s. ISBN 978-807-3676-834., s. 99–116.

¹⁵⁷ Statistiken. Presserat [online]. 2014 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.presserat.de/beschwerde/statistiken/>

analyzován v celém svém rozsahu. Výběrový soubor, který obvykle slouží pro redukci příliš objemného souboru a zároveň umožňuje zachování reprezentativnosti¹⁵⁸, nebylo nutné vytvářet.

Jako jednotku analýzy jsme v tomto výzkumu chápali usnesení Etického panelu, které se týkalo jedné konkrétní stížnosti na pořad či zaměstnance České televize. Pokud Panel během jednoho zasedání (a tedy v rámci jednoho vydaného usnesení) projednal více stížností¹⁵⁹, byla každá chápána a vyhodnocována zvlášť. Samostatnou skupinu pak tvořila usnesení, která se zabývala organizací Panelu (např. stanovovala další termíny jednání), nebo usnesení, která žádala pouze o doplnění důkazních materiálů a samotné rozhodnutí odložila. Podle potřeby jsme oba tyto soubory používali a kombinovali. Časový úsek zahrnoval období od začátku roku 2004 až do konce roku 2014 – tedy od počátku působení novodobého Etického panelu až do současnosti. Výsledky jsou v dalších kapitolách detailně popsány a pro lepší představu doplněny grafy.

4.1.1. Kódovací kniha

Kódovací kniha slouží pro zaznamenávání průběžných výsledků a zároveň je návodem pro současné a případně i budoucí kódovače v tomto výzkumu. Po prostudování několika usnesení bylo stanoveno celkem deset proměnných, které jsme poté popsali souborem charakteristik. U těch byl kladen důraz na skutečnost, aby zmiňovaly všechny dostupné možnosti a aby se navzájem nepřekrývaly.¹⁶⁰ Dále jsme u každé proměnné stanovili její název, definici, pracovní návod a hodnoty s příslušnými číselnými kódy.¹⁶¹

Proměnnou číslo 1 bylo datum vydání usnesení. Tento údaj sloužil pro porovnání mezi jednotlivými roky a zároveň, jako tzv. identifikační proměnná, pro snadnou orientaci v

¹⁵⁸ TRAMPOTA, VOJTĚCHOVSKÁ, ref. 156, s. 104–105.

¹⁵⁹ S tím se můžeme setkat především na začátku jeho činnosti.

¹⁶⁰ TRAMPOTA, VOJTĚCHOVSKÁ, ref. 156, s. 103–104.

¹⁶¹ SCHULZ, ref. 155, s. 39–44.

případě zopakování výzkumu. Tato proměnná byla uváděna ve formátu RRMMDD, kde RR značilo poslední dvojčíslí roku, MM měsíc a DD kalendářní den. Např. usnesení vydané 29. června 2004 tedy bylo vedeno pod označením 040629.

Abychom od sebe mohli odlišovat a podle potřeby používat usnesení týkající se konkrétního pořadu či zaměstnance (kód 1) a organizační usnesení (kód 2), zavedli jsme navíc proměnnou číslo 2.

Proměnné číslo 3 a 4 se zaměřily na relaci, které se stížnost týkala. Zajímaly se nejen o konkrétní pořad, ale i o kanál, na kterém se sporná pasáž vyskytla. Proměnná číslo 3 tak obsahovala následující kategorie:

kód 1: ČT1,

kód 2: ČT2,

kód 3: ČT24,

kód 4: ČT Sport,

kód 5: ČT :D,

kód 6 ČT art a

kód 0: žádná stanice (stížnost se netýkala žádného konkrétního pořadu).

Zahrnuty tedy byly všechny stanice, které v současné době patří pod Českou televizi. Při interpretování výsledků jsme museli dbát na dvě důležité skutečnosti. Stanice, kterou dnes nazýváme ČT Sport, se dříve jmenovala ČT4 Sport nebo také ČT4. Do kategorie „ČT Sport“ tedy musela být přiřazena všechna ujednání, která se jí týkala, a to bez ohledu na starší názvosloví. Dalším důležitým faktem je, že stanice nevznikly současně, ale v průběhu celého zkoumaného období. Např. poslední dvě zmiňované ČT :D a ČT art byly zapojeny do vysílání až v průběhu roku 2013. Panel se proto případnými stížnostmi na jejich vysílání zabývat ani nemohl.¹⁶²

¹⁶² Vše o ČT. Česká televize [online]. 1996-2014 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/>

Proměnná číslo 4 zahrnovala na základě předvýzkumu jednotlivé kategorie pořadů.

Zvoleny byly takto:

kód 1: zpravodajství a publicistika,

kód 2: dokument,

kód 3: sport

kód 4: zábavní pořad,

kód 5: vědomostní pořad či soutěž,

kód 6: pořad pro děti a mládež,

kód 7: pořad týkající se kultury,

kód 8: diskusní pořad,

kód 99: jiný pořad a

kód 0: usnesení se žádného pořadu netýkalo.

Proměnná číslo 5 zjišťovala, kdo na adresu České televize podnět zaslal. Jednotlivé stěžovatele jsme řadili do následujících kategorií:

kód 1: stížnost podala soukromá osoba jednající podle svého vlastního zájmu (ať již osobně či prostřednictvím právního zástupce),

kód 2: stížnost podala organizace (např. ředitel, tiskový mluvčí, případně jiná osoba, která jednala v zájmu organizace, a to osobně či prostřednictvím právního zástupce),

kód 99: stížnost podala jiná osoba a

kód 0: usnesení se nezakládalo na stížnosti (např. bylo projednáváno výhradně na žádost generálního ředitele ČT).

Pokud stížnost podalo více osob (např. jedna soukromá osoba a zároveň osoba zastupující určitou organizaci) nebo jednání podnítil samotný zaměstnanec České televize, zařadili jsme toto usnesení do kategorie s kódem 99 (jiná osoba).

Proměnná číslo 6 si původně kladla za cíl vysledovat, kdo Etický panel požádal o projednání podnětu – zda Rada ČT, nebo generální ředitel ČT. Během předvýzkumu ale byla odhalena skutečnost, že některá usnesení tuto informaci vůbec neuvádějí, nebo že se dokonce

rozcházejí se zápisy z jednání Rady ČT.¹⁶³ Vzhledem k tomu, že se k jednomu dokumentu objevují protichůdné informace, nemohla by být tato statistika přesná. Proto jsme se místo toho rozhodli zkoumat množství projednávaných podnětů během funkčního období jednotlivých generálních ředitelů. Přísně vzato se totiž jednání koná vždy na žádost generálního ředitele a i v případě, kdy vyjádření požaduje Rada ČT, musí být Etický panel požádán jeho prostřednictvím. Během zkoumaného období se na postu vystřídali Jiří Janeček a Petr Dvořák. V závěru jsme samozřejmě zohlednili, že ředitel Janeček ve své funkci působil v letech 2003–2011, celkem tedy osm let, zatímco ředitel Dvořák nastoupil do úřadu až v roce 2011.¹⁶⁴ Logicky tedy nemohl předat k posouzení tolik stížností jako jeho předchůdce. Usnesení jsme přiřazovali do následujících skupin podle toho, zda bylo přijato během:

kód 1: funkčního období generálního ředitele ČT Jiřího Janečka,
kód 2: funkčního období generálního ředitele ČT Petra Dvořáka.

Zda Panel rozhodoval v plném počtu (pětičlenném), nebo v usnášeníschopné většině (tedy ve čtyřčlenném počtu) vyjádřila proměnná číslo 7:

kód 1: o usnesení rozhodovalo pět členů,

kód 2: o usnesení rozhodovali čtyři členové.

V této kategorii jsme použili materiál v celém rozsahu (tedy veškerá konkrétní i organizační usnesení).

Dále navázala proměnná číslo 8, která určila, kteří členové Panelu se nejvíce podíleli na vydávání usnesení. Při interpretaci výsledků jsme samozřejmě zohlednili různé délky působení ve funkci. Kategorie tvoří všichni minulí i současní členové:

kód 1: prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc.,

kód 2: prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc.,

kód 3: Ing. František Lobošský,

kód 4: prof. Erazim Kohák, Ph.D.,

¹⁶³ Např. Výroční zpráva o činnosti České televize z roku 2004 uvádí, že se Etický panel zabýval pořadem Události, komentáře na žádost Rady ČT. Usnesení ze 13. září 2005 uvádí, že stížnost byla projednávána na žádost generálního ředitele.

¹⁶⁴ Televizní ředitelé. Česká televize [online]. 1996-2014 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/televizni-reditele/>

kód 5: Mgr. Jiří Peňás,

kód 6: PhDr. Nikolaj Savický, Ph.D.,

kód 7: Zdeněk Velíšek,

kód 8: Mgr. Vlastimil Ježek,

kód 9: prof. Ing. Richard Hindls, CSc., dr. h. c.,

kód 10: prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc.,

kód 11: prof. Ing. Stanislava Hronová, CSc., dr. h. c.,

kód 12: Petr Brod.

V této kategorii jsme použili materiál v celém rozsahu (tedy všechna konkrétní i organizační usnesení).

Proměnná číslo 9 se pokusila vysledovat, zda se Panel v rámci své činnosti přikláněl spíše k názoru stěžovatelů, nebo zda spíše potvrzoval, že činnost ČT probíhala v rámci platného Kodexu. U této proměnné je důležité zdůraznit, že stížnosti byly často velmi obsáhlé, týkaly se mnoha záležitostí, a proto Panel mohl s některými částmi souhlasit a s některými ne. Z tohoto důvodu jsme naprosto striktně rozlišovali následující kategorie:

kód 1: pochybení nebylo zjištěno (Etický panel nezjistil po posouzení stížnosti žádnou chybu a to ani v rámci svého vlastního zkoumání),

kód 2: bylo zjištěno částečné pochybení (Etický panel uznal stížnost pouze částečně – tedy souhlasil jen s některými body, nebo stížnost neuznal, ale sám našel nedostatky, případně vydal doporučení pro další činnost),

kód 3: pochybení bylo zjištěno (Etický panel stížnost uznal v celém rozsahu, případně sám navíc doplnil seznam nedostatků),

kód 4: bylo vydáno stanovisko (po Etickém panelu bylo požadováno pouze odborné vyjádření k určité problematice a nebylo vyžadováno, ale učinil rozhodnutí),

kód 5: nebylo vydáno žádné vyjádření (např. pokud se stížnost netýkala otázky etiky, a rozhodnutí tak nebylo možné).

Proměnná číslo 10 zjišťovala, jaké závěry Etický panel přinášel.

Kód 1: Etický panel vydal pouze stanovisko (prosté vyjádření bez dalších komentářů),

kód 2: Etický panel vydal doporučení pro další činnost,

kód 3: Etický panel požadoval omluvu,

kód 4: Etický panel se k stížnosti nevyjádřil (např. pokud se rozhodl, že podnět byl mimo jeho kompetence).

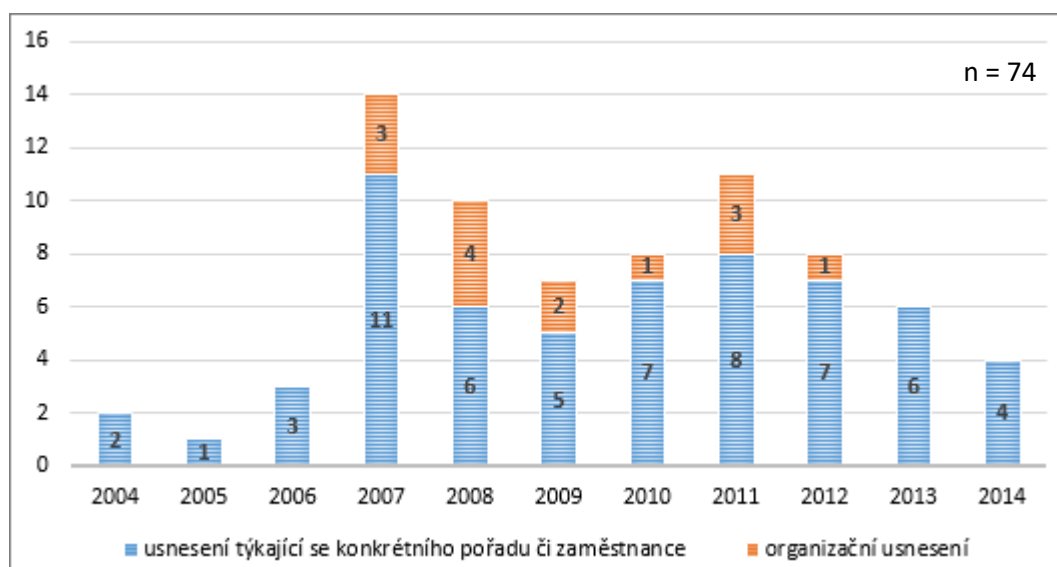
4.2. Výsledky kvantitativního výzkumu

V rámci výzkumu jsme se zabývali usneseními, která byla zveřejněna na internetových stránkách České televize. Ta jsme dále rozdělili na dvě podkategorie – na usnesení, která se týkala konkrétních pořadů či zaměstnanců ČT (tzv. konkrétní), a na usnesení, která se týkala organizačních záležitostí (tzv. organizační). Ve zkoumaném období Etický panel vydal celkem sedmdesát čtyři usnesení – z toho čtrnáct organizačních (stanovovaly např. další termíny jednání, dožadovaly se dodání chybějících materiálů k projednávanému případu nebo aktualizovaly Jednací řád) a šedesát konkrétních (týkaly se stížností na konkrétní pořady či osoby). Na začátku svého působení Panel vydával jedno usnesení z jednoho zasedání nehledě na to, kolika stížnostmi či organizačními záležitostmi se na daném jednání zabýval. Teprve od roku 2008 začal ke každému projednávanému tématu vydávat samostatné usnesení. Z tohoto důvodu budeme v průběhu výzkumu vždy upozorňovat, zda se právě zabýváme celkovým počtem dokumentů (tedy sedmdesáti čtyřmi spisy, které znázorňuje graf č. 1), nebo počtem konkrétních stížností (kterých bylo celkem šedesát tři a znázorňuje je graf č. 3).

Z jakého důvodu některá usnesení nebyla zveřejněna a jaké je celkové množství těchto dokumentů, můžeme pouze odhadovat. Jediné informace, které se podařilo zjistit od tajemnice Panelu Hany Zavadilové a vedoucí odboru mediální legislativy ČT Markéty Havlové prostřednictvím e-mailové komunikace, je, že v roce 2012 a 2013 byla zveřejněna všechna usnesení. V roce 2005 dvě zveřejněna nebyla, ale jakékoliv bližší údaje (včetně odůvodnění) dnes již bohužel nejsou známy. O ostatních letech se žádné informace zjistit nepodařilo. Lepší orientaci bohužel nepřineslo ani číslování usnesení, které se v některých případech překrývá, jindy zcela chybí (a to hlavně v začátcích působení Etického panelu).

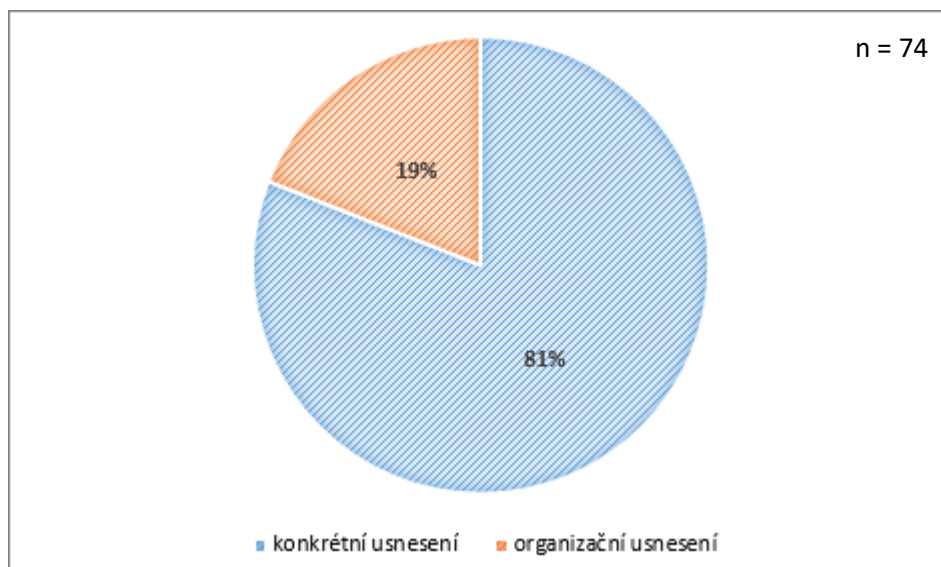
Nejméně usnesení Etický panel vydal na začátku své činnosti v letech 2004–2006, nejvíce v roce 2007. Musíme však upozornit, že konkrétně v tomto roce došlo k nahromadění stížností zejména kvůli jejich odkládání z předcházejícího roku.¹⁶⁵ V posledních letech počet usnesení opět mírně klesal, a organizační usnesení dokonce od roku 2013 zcela vymizela.

Počet zveřejněných usnesení (tedy skutečných dokumentů) během jednotlivých let je znázorněn v grafu číslo 1. Graf číslo 2 pak zobrazuje podíl konkrétních a organizačních usnesení za celé zkoumané období a graf číslo 3 ukazuje počet konkrétně projednávaných stížností v jednotlivých letech.

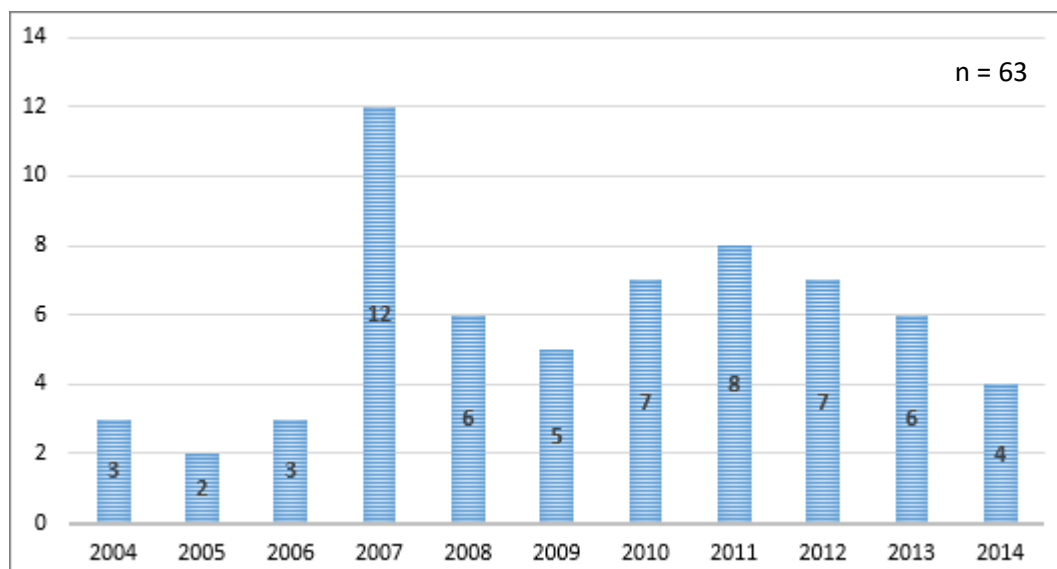

Graf č. 1: Rok vydání zveřejněných usnesení (dokumentů) a jejich počet.

¹⁶⁵ Jak jsme již zmínili v předcházející kapitole, Etický panel se v tomto období potýkal s organizačními problémy.

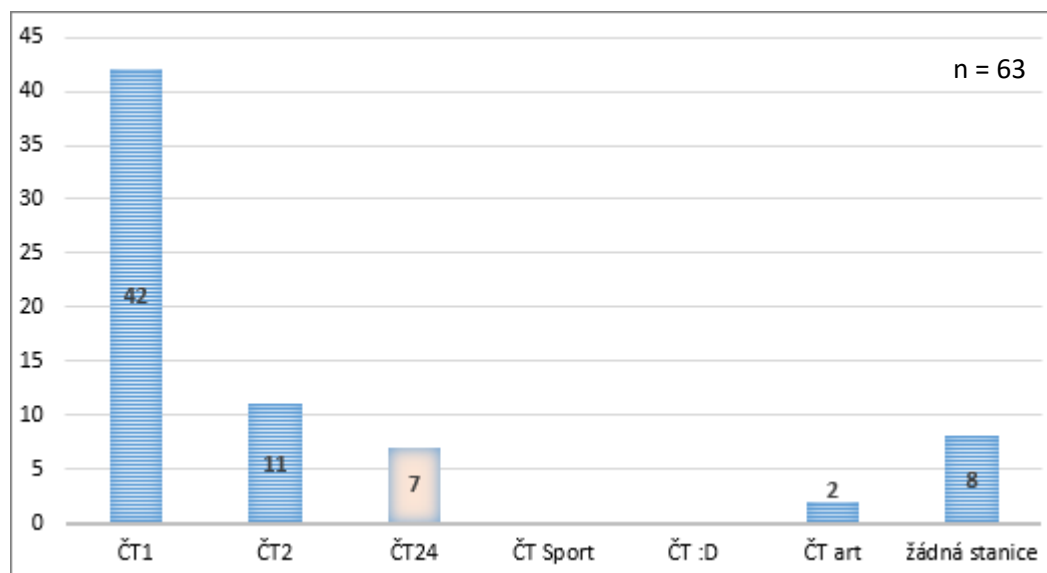

Graf č. 2: Podíl zveřejněných konkrétních a organizačních usnesení (dokumentů) během celého zkoumaného období (v letech 2004–2014).

Graf č. 3: Počet konkrétně projednávaných stížností.

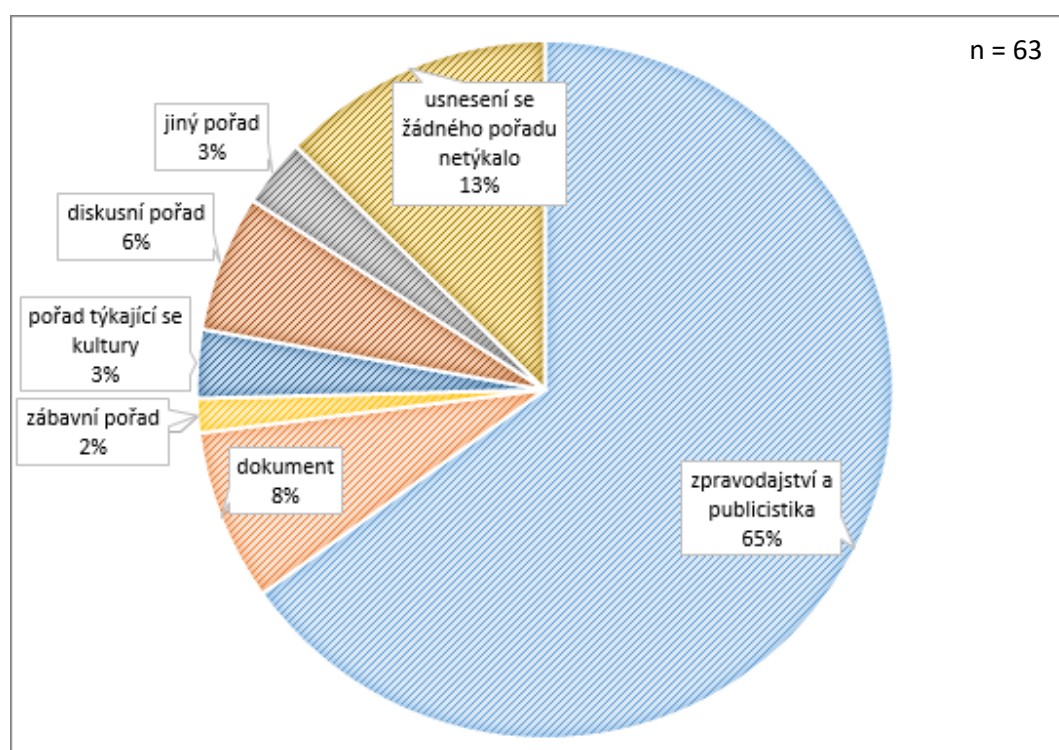
Jak vyplývá z grafu číslo 4, Etický panel se zabýval pořady odvysílanými na stanicích ČT1, ČT2, ČT24, ČT art a stížnostmi, které se přímo žádné stanice netýkaly. S poměrně velkým odstupem se Panel nejčastěji věnoval pořadům na programu ČT1 (čtyřicet dvakrát). V této kategorii jsou sice započítány i pořady, které byly ve stejném čase uváděny i na ČT24¹⁶⁶ (jednalo se např. o Události), ale i tak je výsledek jednoznačný. Pořady, které mohli diváci sledovat na ČT Sport a ČT :D se Etický panel nezabýval ani jednou, pořady na ČT art se zabýval dvakrát. Důvodem je pravděpodobně již dříve zmiňovaná skutečnost, že tyto stanice vznikly později než ostatní a diváci si na ně v předchozích obdobích stěžovat ani nemohli.

Graf č. 4: Stanice, na kterých byly pořady odvysílány.

¹⁶⁶ Údaj v kategorii ČT24 v rámci grafu č. 4 je pouze orientační.

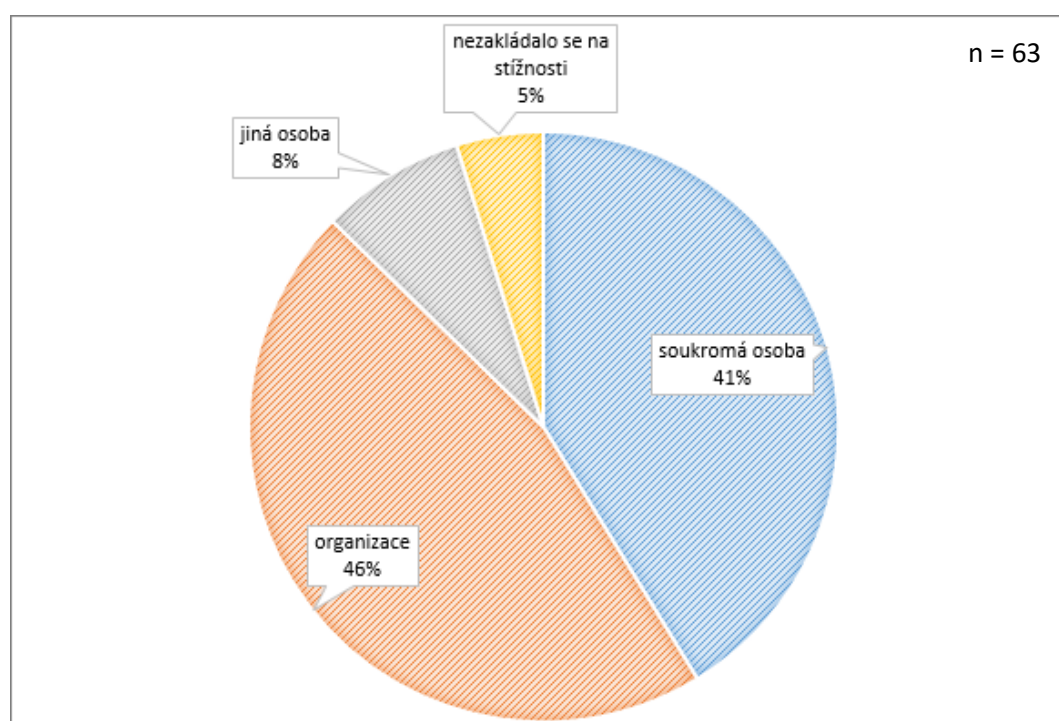
Co se týká konkrétních pořadů, tak se Panel nejvíce zabýval zpravodajskými a publicistickými relacemi. Nejčastěji byli na programu jednání Reportéři ČT (šestnáctkrát), Události (desetkrát) a Černé ovce (tříkrát). Ačkoli se Kodex ČT týká veškerých pořadů, ostatní kategorie byly zastoupeny velmi zřídka, nebo dokonce vůbec.¹⁶⁷ Stížnosti, které se těchto relací týkaly, byly navíc zpravidla nárazové a obvykle se jich nevyskytovalo více najednou ke stejnému pořadu. Pouze „Máte slovo“ bylo stěžejním bodem třech usnesení Etického panelu a „Tečka páteční noci“ dvou usnesení.

Graf č. 5: Pořady, kterými se Etický panel zabýval.

¹⁶⁷ To ovšem neznamená, že si na ně diváci nestěžovali u Rady ČT a že Rada tento podnět pouze nepředala k projednání.

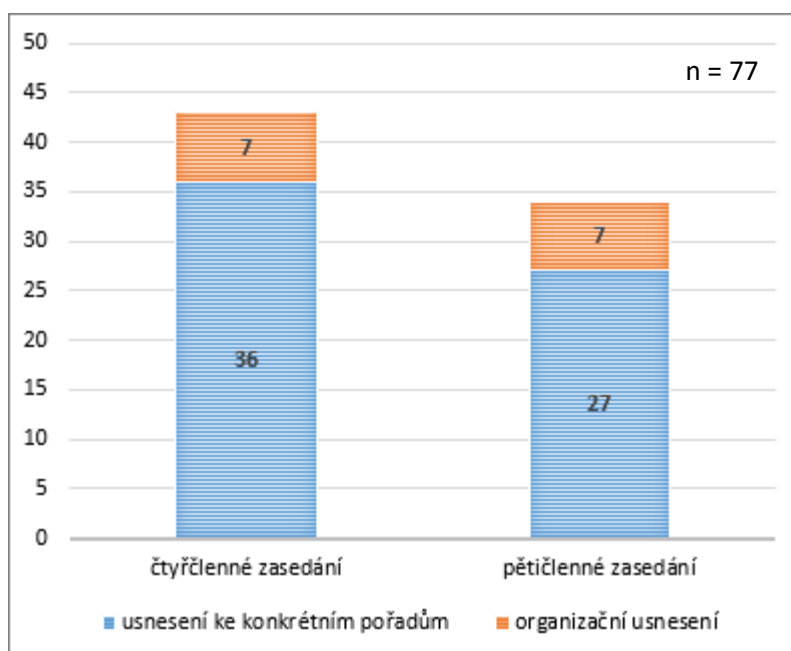
Stížnosti, kterými se Etický panel zabýval, přicházely přibližně ve stejné míře od soukromých osob (tedy od lidí, kteří jednali z vlastní iniciativy) i od zástupců organizací, kteří jednali pod záštitou svého úřadu (tedy od tiskových mluvčích, starostů, ředitelů či celých firem). V několika málo případech se žádost nezakládala na žádné stížnosti (např. byla projednávána výhradně na žádost generálního ředitele ČT). Pokud pocházela z jiného zdroje, od více různých osob nebo přímo od zaměstnanců České televize¹⁶⁸, byla zařazena do kategorie „jiná osoba“.

Graf č. 6: Od koho pocházela stížnost.

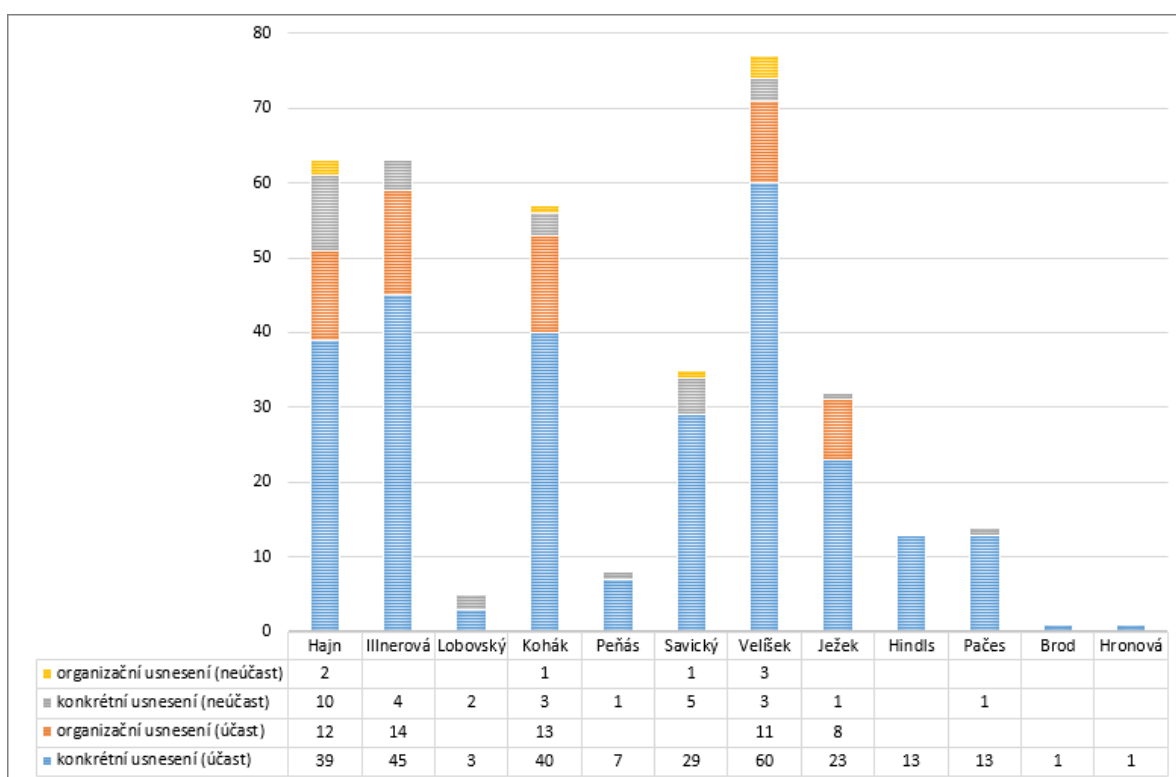
¹⁶⁸ Stížnost od zaměstnance České televize byla projednávána pouze jednou. Jednalo se o stížnost Daniely Drtinové a Adama Komerse. Viz: Usnesení č. 1. 2014. [cit. 2015-07-06]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni1_2014.pdf

Etický panel rozhodoval převážně ve čtyřčlenném počtu – tedy v usnášeníschopné většině. V některých obdobích ani nebylo možné, aby se členů sešlo více, proto tato jednání převažují. Docházelo k nim, pokud např. jeden člen rezignoval a další do funkce ještě nenastoupil, nebo když na konci roku 2012 po rezignaci prof. Erazima Koháka, Ph.D. nový pátý člen více jak jeden rok nebyl jmenován. V rámci této proměnné jsme se zabývali organizačními a konkrétními usneseními zvlášť. V prvním případě byl počet čtyřčlenných a pětičlenných zasedání poměrně vyrovnaný, naproti tomu usnesení ohledně konkrétních pořadů podepisovali ve většině případů pouze čtyři členové.

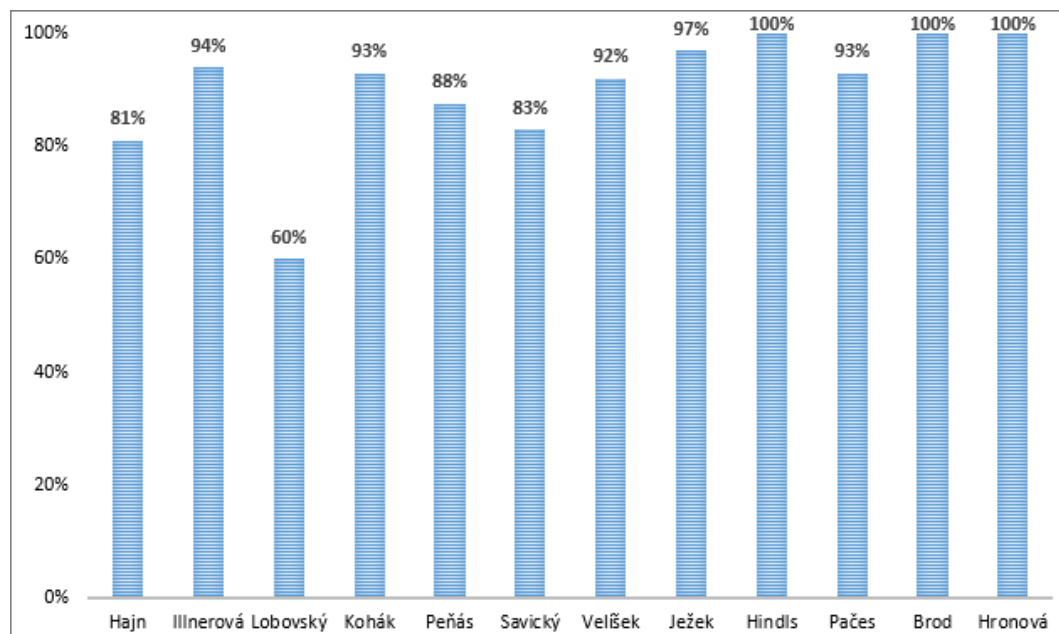
Graf č. 7: Počet členů při přijímání usnesení.

Na největším počtu rozhodnutí se podílel Zdeněk Velíšek, dále prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., PhDr. Nikolaj Savický a prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc. Tato statistika byla samozřejmě vytvořena s vědomím, že každý člen zastával pozici jinak dlouhou dobu. Proto byl pro upřesnění vytvořen ještě graf číslo 9, který znázorňuje procentuální účast jednotlivých členů během jejich období ve funkci. Za nejpctivějšího, co se týká prezence na zasedání, můžeme označit prof. Ing. Richarda Hindlse, CSc., prof. Ing. Stanislavu Hronovou, CSc., dr. h. c., Petra Broda a Mgr. Vlastimila Ježka. I v tomto případě musíme ale přihlédnout k různé délce funkčního období a zdůraznit, že u každého člena jsme počítali pouze s těmi zasedáními, kterých se skutečně mohl zúčastnit.¹⁶⁹ Rovněž přihlížíme ke skutečnosti, že s delším působením stoupá také pravděpodobnost absence.

Graf č. 8: Zobrazení počtu konkrétních či organizačních usnesení, na kterých se daný člen podílel/nepodílel.

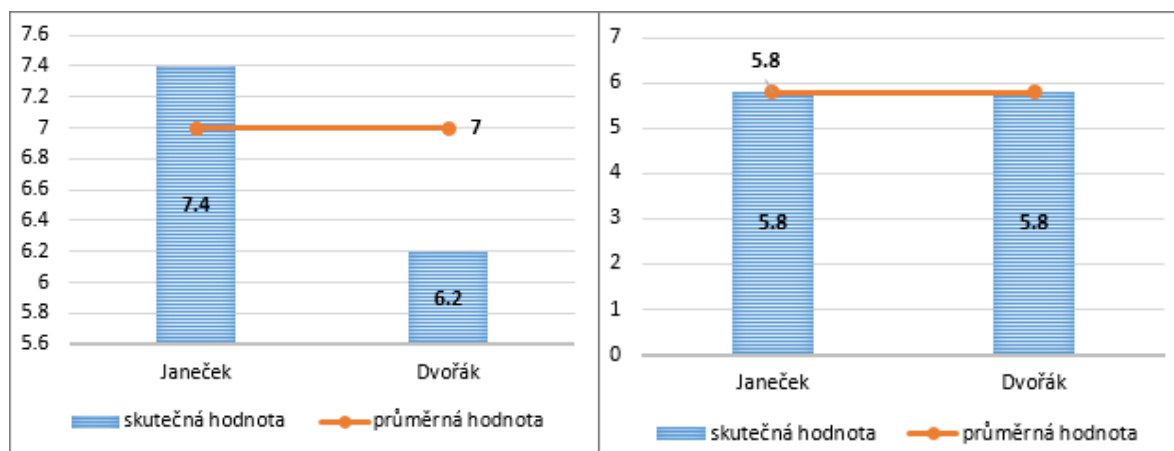
¹⁶⁹ Např. prof. Ing. Stanislavu Hronovou, CSc., dr. h. c. a Petra Broda jsme vyhodnotili jako jedny z nejpctivějších, co se týká prezence na zasedání, ale tito dva členové se mohli zatím zúčastnit pouze jednoho jednání.

Graf č. 9: Procentuální účast jednotlivých členů (celkově za všechna zveřejněná usnesení).

Pokud vezmeme v úvahu všechna zveřejněná usnesení včetně organizačních, dojdeme k závěru, že Etický panel projednal průměrně 7 podnětů za rok. Pokud do této proměnné započítáme pouze tzv. konkrétní podněty, bude výsledek ještě o něco nižší – průměrně se jedná o 5.8 podnětů za rok.

Grafy číslo 10 a 11 kromě těchto výsledků zobrazují, kolik usnesení předali k projednání generální ředitelé České televize Janeček a Dvořák během svých funkčních období. Statistika si je samozřejmě vědoma skutečnosti, že oba ředitelé působili na tomto postu jinak dlouhou dobu, a proto uvádí průměrné počty podnětů za rok. Ačkoli se u ředitele Janečka mezi jednotlivými roky vyskytovaly poměrně značné výkyvy (viz graf č. 1) a situaci komplikovaly organizační problémy v souvislosti s ustavováním Panelu, konečné výsledky jsou u obou ředitelů poměrně vyrovnané. Mírný rozdíl můžeme pozorovat jen v počtu veškerých projednávaných podnětů. K této diferenci však došlo zejména kvůli tomu, že během funkčního období ředitele Dvořáka se organizační usnesení již v podstatě nevydávala. Konkrétních podnětů se během funkčního období obou ředitelů projednalo stejné množství, a proto si dovolíme tvrdit, že oba ředitelé byli vzhledem k Etickému panelu stejně aktivní.

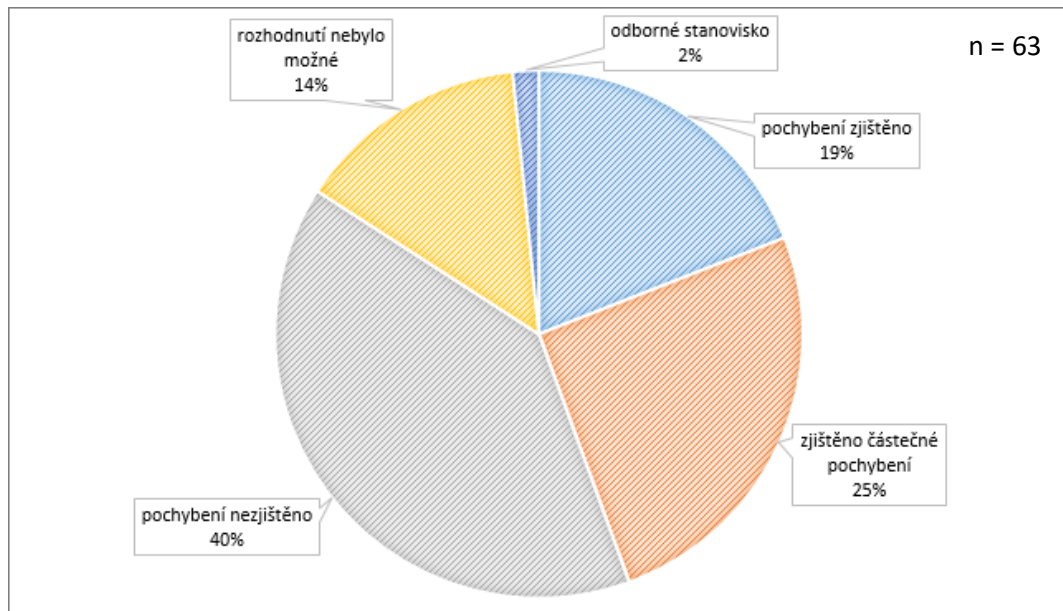

Graf č. 10 (vlevo): Průměrný počet projednávaných podnětů (včetně organizačních) během působení generálních ředitelů ČT Jiřího Janečka a Petra Dvořáka.

Graf č. 11 (vpravo): Průměrný počet konkrétních podnětů projednávaných během působení generálních ředitelů ČT Jiřího Janečka a Petra Dvořáka.

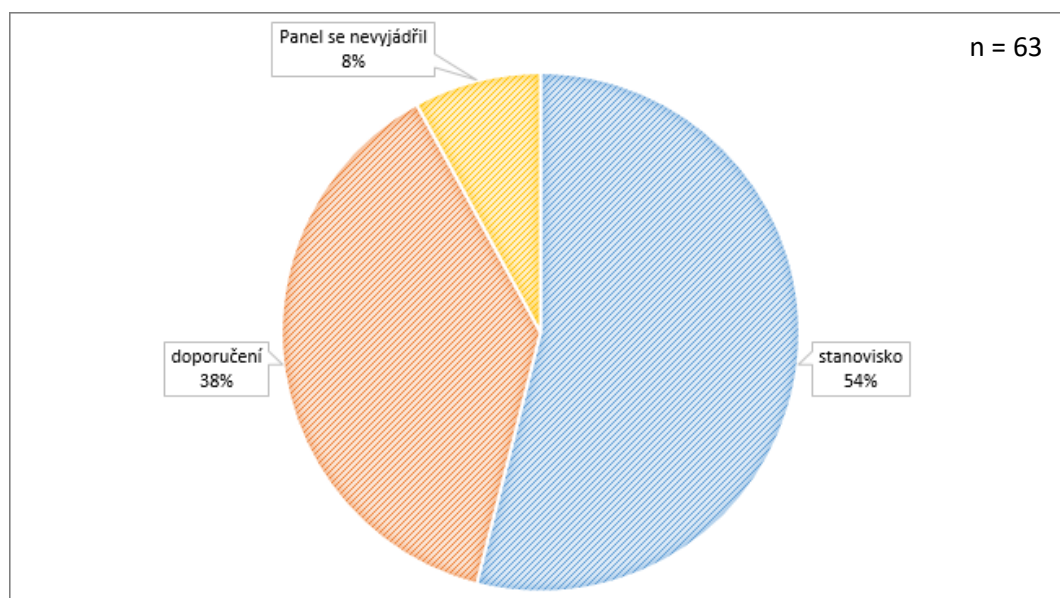
Etický panel posuzoval celkem šedesát tři stížností na konkrétní pořady či zaměstnance ČT. V pětadvaceti případech pochybení nezjistil a s žádným z bodů stížnosti se neztotožnil. V dalších šestnácti podnět stěžovatele buď sám částečně uznal jako oprávněný, nebo dokonce přišel s vlastními výhradami (v grafu označeno jako „zjištěno částečné pochybení“). Se dvanácti stížnostmi souhlasil a uznal je jako oprávněné. Devět nemohl posoudit, protože nespádaly do jeho kompetence či jejich zhodnocení nebylo možné z jiného důvodu. A pouze k jednomu případu vydal Etický panel odborné stanovisko.

Z výsledků této proměnné usuzujeme, že existence Etického panelu je zcela na místě. Činnost mediálních pracovníků nebyla vždy bezchybná, minimálně částečné pochybení bylo zjištěno téměř ve dvou třetinách případů. Tím, že Panel na tyto případy upozorňuje, přispívá k většímu povědomí o etických tématech a budoucí eliminaci jejich porušování.

Graf č. 12: Zjištění Etického panelu.

V závěrech Etického panelu se vyskytovalo několik variant odpovědí. Ve třiceti čtyřech případech bylo vydáno stanovisko, které pouze konstatovalo daný stav věci a nijak jej nehodnotilo. Jednalo se např. o toto vyjádření: „Po důkladném posouzení doprovodných dokumentů a po projekci předmětné reportáže Etický panel došel k závěru, že reportáž se zabývala společensky závažným tématem, při jehož zpracování reportéři postupovali plně v souladu s Etickým kodexem.“¹⁷⁰ Ve dvaceti třech případech členové Panelu doporučili, aby byly podniknuty určité kroky, které by do budoucna mohly podobné chybě zabránit: např. „Etický panel důrazně doporučuje maximální citlivost v zacházení s ilustračními záběry.“¹⁷¹ Celkem pětkrát nebylo vydáno žádné rozhodnutí a pouze v jednom případě bylo dramaturgovi pořadu doporučeno, aby se stěžovatelce omluvil.¹⁷² Jiné sankce ani uděleny být nemohly, neboť k nim Etický panel nemá kompetence.

Graf č. 13: Závěry Etického panelu.

¹⁷⁰ Usnesení č. 9. 2008. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni_9_15_09_2008.pdf

¹⁷¹ Usnesení č. 6. 2011. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni6_2011.pdf

¹⁷² Toto usnesení však nebylo zveřejněno, do výzkumu tedy nebylo započítáno.

5. Závěry Etického panelu v porovnání s Kodexem ČT

V předcházející kapitole jsme se zabývali hlavně proměnnými, které je možné vyjádřit číselnými údaji. Pro ještě bližší vyložení problematiky jsme se ale zaměřili i na informace, které jsme vyhodnotili formou kvalitativního výzkumu. Jedná se o metodu, která podle Hendla¹⁷³ velmi vhodně doplňuje kvantitativní analýzu. Na rozdíl od ní nemá tak přesná pravidla postupu a zaměřuje se převážně na zkoumání významu obsahu sdělení. Do výstupů, které jsou spíše popisného charakteru a jen obtížně je lze převádět na grafy či tabulky, výrazněji vstupuje badatel a do interpretace výsledků vnáší svůj subjektivní pohled. Vzhledem k tomu, že je tato analýza založena i na zkušenostech jednotlivce, není vyloučeno, že příspěvky dalšího výzkumníka by nepřinesly zcela nový pohled na situaci.¹⁷⁴ I tato metoda má svá omezení, domníváme se ale, že dokáže zodpovědět nové otázky.

5.1. Příprava kvalitativního výzkumu

Množství analyzovaného materiálu během kvalitativního výzkumu je zpravidla menší než u kvantitativní metody.¹⁷⁵ Proto jsme v této části práce nepoužili všechna usnesení, ale pouze ta, která se týkala stížností na konkrétní pořady či zaměstnance ČT. Usnesení, která jsme v minulé kapitole označili jako organizační, jsme zcela vynechali, protože by pro tyto účely žádné nové informace nepřinesly.

V následující kapitole jsme se na základě jednotlivých usnesení Etického panelu pokusili zjistit, jakými články Kodexu se poradní orgán generálního ředitele ČT zabýval a zda by některé pasáže mohly (a případně i měly) být doplněny. Pro bližší představu, jak jednotlivá etická pravidla interpretovat, jsme uvedli rovněž konkrétní příklady prohřešků, které mohou sloužit zejména začínajícím novinářům jako návod pro řešení podobných situací. Opět

¹⁷³ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2., s. 43.

¹⁷⁴ TRAMPOTA, VOJTĚCHOVSKÁ, ref. 156, s. 103.

¹⁷⁵ MCQUAIL, ref. 13, s. 309–310.

musíme připomenout, že bohužel ne všechna usnesení jsou zveřejněna, a samotné stížnosti dokonce nejsou zpřístupněny vůbec. Stejně jako v minulé kapitole jsme tedy museli vycházet pouze z dokumentů, které jsou dostupné na webových stránkách ČT, a počítat se skutečností, že všechna usnesení nejsou napsána stejným způsobem. Proto jsme se z některých dozvěděli více a z některých méně informací, obvykle záleželo na konkrétní osobě, která měla zápisy z jednání na starosti. V závěru kapitoly pak ještě bylo snahou vysledovat, proč Panel o některých podnětech vůbec nerozhodoval a zda by se tomu dalo v budoucnu předejít (a případně jak).

Pro kvalitativní analýzu jsme stanovili následující výzkumné otázky:

- Jakých článků Kodexu ČT se stížnosti týkaly?
- Bylo by vhodné Kodex ČT na základě jednotlivých usnesení Etického panelu v některých částech doplnit?
- Jaké důvody vedly Etický panel ČT k tomu, že se určitými stížnostmi rozhodl nezabývat?

5.2. Výsledky kvalitativního výzkumu

V této části se budeme postupně věnovat jednotlivým článkům Kodexu ČT, kterým se Etický panel při projednávání stížností věnoval. Vzhledem k tomu, že usnesení nejsou psána jednotným stylem (jak jsme již zmínili v předchozích kapitolách) a není možné se ze všech dozvědět stejné množství informací, neuvádíme v následujícím textu žádné přesné údaje, které by vyjádřily, kolikrát se Etický panel danými články Kodexu zabýval. Domníváme se, že by tato statistika nemohla být relevantní, a proto se zaměřujeme spíše na uvedení konkrétních příkladů usnesení a případných doporučení pro další činnost.

5.2.1. Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice

Jedním ze základních pravidel Kodexu ČT je striktní oddělování zpráv a hodnotících soudů (komentářů). Zvláště není přípustné, aby se objevily v jedné větě redaktora zároveň.¹⁷⁶ Jako pochybení proto Etický panel zcela logicky vyhodnotil případ, kdy redaktorka „zřetelně neoddělovala citace zprávy od vlastního autorského textu“¹⁷⁷ a reportáž, do které byl zařazen telefonát s analýzou situace, což „zpravodajský charakter reportáže posunulo spíše k publicistice.“¹⁷⁸ V obou případech se jednalo o porušení Kodexu, který jinak v tomto ohledu uvádí poměrně přesné instrukce a není třeba ho nijak doplňovat.

Velký důraz je v České televizi rovněž kladen na zdroje informací. Zprávy musí být založené na zjištěných a ověřených údajích¹⁷⁹ a musí být znám jejich původ¹⁸⁰. To nebylo dodrženo např. v pořadu 168 hodin, který použil v rámci své reportáže astrologii tak, jako kdyby se jednalo o analytickou metodu. Vzhledem k tomu, že astrologie podle Panelu¹⁸¹ není seriózní a vědeckým kritériím odpovídající analýzou, není ani vhodné ji prezentovat v pořadu, který se jinak zabývá závažnými společenskými tématy. Naopak přestupkem by nebylo použít ji např. v zábavní relaci. Z charakteru takového pořadu je totiž obvykle patrné, že v něm není uveřejňován seriózní výzkum, a nemůže se tedy stát, že by byl divák uváděn v omyl. V případě pořadu 168 hodin k tomu však dojít mohlo.

K dalšímu prohřešku došlo v pořadu Reportéři ČT, který hovořil o nákupu gama nože. Výrok reportérů, že se jednalo o „nejdražší gama nůž na světě“¹⁸², byl vyhodnocen jako nejvíce problematický. V příspěvku totiž zcela chybělo odborné posouzení ceny. Zmíněný údaj tak srovnával nesrovnatelné a byl celkově nepřesný. Veškeré číselné údaje by navíc

¹⁷⁶ Kodex České televize: článek 5.7. 2003. [cit. 2014-04-10]

¹⁷⁷ Usnesení č. 12. 2008. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni_12_15_12_2008.pdf

¹⁷⁸ Usnesení č. 6. 2013. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni6_2013.pdf

¹⁷⁹ Kodex České televize: článek 5.8. 2003. [cit. 2014-04-10]

¹⁸⁰ Kodex České televize: článek 5.11. 2003. [cit. 2014-04-10]

¹⁸¹ Usnesení k využití astrologie v pořadu „168 hodin“. 2007. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-10-I-07.pdf>

¹⁸² Usnesení č. 6. 2011. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni6_2011.pdf

podle Panelu měly být „...zasazeny do relevantního kontextu na základě ověřitelných statistických dat“.¹⁸³

Za nepřijatelné považoval Etický panel rovněž obecné odvolávky na zdroje informací typu „podle ekonomů“.¹⁸⁴ Podle článku 5.11 je totiž redaktor povinen „seznámit diváky se zdrojem vysílané informace s výjimkou obecně známých skutečností a informací převzatých od renomovaných zpravodajských agentur“¹⁸⁵, a tento zdroj musí být navíc uveden přesně.

V několika případech Etický panel vytkl zpravodajským reportážím, že byly podkresleny hudbou¹⁸⁶, případně že použily vizuální prostředky (např. barevný negativ¹⁸⁷). To vyhodnotil jako jejich příliš emotivní dotváření, které do vysílání veřejnoprávního média nepatří. Jako nevhodné byly také označeny rozhovory, které byly opětovně namluveny namísto toho, aby byla divákům předložena autentická nahrávka. Podle Panelu to celkový dojem zbytečně zdramatizovalo, a diváci navíc ani nebyli upozorněni, že neposlouchají původní záznam. Při nedostupnosti autentických nahrávek proto v dalších případech navrhl použití samotného textu na obrazovce. Reportéry rovněž odrazoval od využívání stylizovaných hraných dotáček¹⁸⁸ a k ilustračním záběrům obecně doporučil, aby při zacházení s nimi bylo dbáno maximální opatrnosti, neboť mohou „v divácích snadno vyvolat zkratkovité propojení zvukového a obrazového obsahu reportáže“.¹⁸⁹ Konkrétně těmito zmíněnými prvky reportáže se Kodex ČT nezabývá a pravidla tedy nemusí být interpretována zcela jednoznačně. Nejblíže je článek 5.12¹⁹⁰, který uvádí že „Česká televize je povinna zajistit, aby obrazové a grafické části informace ve zpravodajství a aktuální publicistice přispívaly k pravdivosti a přesnosti sdělení“ a ilustračním záběrům se věnuje ještě v dalším

¹⁸³ Usnesení č. 1. 2013. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni6_2013.pdf

¹⁸⁴ Usnesení k pořadu „Vysílání skončilo, zapomeňte“ a k reportáži pořadu „Fakta“. 2004. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-19-VIII-04.pdf>

¹⁸⁵ Kodex České televize: článek 5.11, ref. 180.

¹⁸⁶ např. Usnesení č. 5. 2007. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-5-23-V-07.pdf>

¹⁸⁷ např. Usnesení č. 11. 2007. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni11-17-X-07.pdf>

¹⁸⁸ Usnesení k pořadu „Vysílání skončilo, zapomeňte“ a k reportáži pořadu „Fakta“, ref. 184.

¹⁸⁹ Usnesení č. 6, ref. 171.

¹⁹⁰ Kodex České televize: článek 5.12. 2003. [cit. 2014-04-10]

článku¹⁹¹. Ten např. zdůrazňuje, že na jejich použití musí být divák upozorněn nápisem na obrazovce. Novinářům bez dostatečné praxe by se tyto články mohly zdát jako příliš obecné, proto považujeme za vhodné doplnit je těmito konkrétními příklady.

Podstatným pravidlem České televize je rovněž to, že „...redaktoři si musí při vystupování ve zpravodajských a aktuálně publicistických pořadech počínat tak, aby divák nemohl rozpoznat, jaký mají na věc, o níž informují, názor.“¹⁹² Jakým způsobem se tento článek týká ostatních pořadů, není z Kodexu ČT zcela zřejmé. Podle rozhodnutí Etického panelu je ale možné toto pravidlo modifikovat např. pro sběrný dokumentární pořad, kde je oproti zpravodajství možné připojit i autorský vhled.¹⁹³

5.2.2. Diskusní pořady a pluralita

Česká televize si velmi zakládá na tom, aby jednotlivé názorové proudy sporu dostaly v jejích pořadech rovnoměrný prostor k vyjádření.¹⁹⁴ To v některých pořadech nebylo dodrženo a z celkového pohledu si dovolueme tvrdit, že tento článek byl v rámci všech stížností poměrně frekventovaný. K jeho porušení došlo např. v reportáži, ve které byl zmíněn jen názor většinové populace¹⁹⁵ nebo v pořadu, ve kterém nebylo uvedeno vyjádření druhé strany¹⁹⁶. V těchto případech je porušení zcela očividné, následující příklad je již méně tradiční. Vyjádření druhé strany při nejbližší možné příležitosti totiž Etický panel očekával i po rozhovoru, ve kterém jedna strana vyřkla „závažná obvinění týkající se konkrétních osob, jimž mohla způsobit morální újmu“.¹⁹⁷ Druhá strana (která při tomto rozhovoru nebyla

¹⁹¹ Kodex České televize: článek 16.16. 2003. [cit. 2014-04-10]

¹⁹² Kodex České televize: článek 5.14. 2003. [cit. 2014-04-10]

¹⁹³ Usnesení č. 4. 2007. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni4-21-III-07.pdf>

¹⁹⁴ Kodex České televize: článek 6.1. 2003. [cit. 2014-04-10]

¹⁹⁵ Usnesení č. 10. 2007. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-26-IX-07.pdf>

¹⁹⁶ např. Usnesení č. 9. 2007. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usnesen-13-VI-07.pdf>

¹⁹⁷ Usnesení č. 1. 2012. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni1_2012.pdf

přítomna) ani po odvysílání nebyla kontaktována, aby dostala prostor pro vlastní komentář, což Panel vyhodnotil jako chybné jednání. České televizi bylo doporučeno, aby v podobných situacích přihlížela „jak k hodnotě získávaných informací, tak i ke svému dílu odpovědnosti za pravděpodobný dopad a morální újmu, které tyto informace mohou způsobit nařčeným osobám a institucím“.¹⁹⁸

Kromě vyváženosti je pro fungování veřejnoprávního média důležitá i nestrannost. Např. z vystupování moderátorů diskusních pořadů by diváci neměli být schopni poznat, jaký postoj k tématu zaujímají samotní mediální pracovníci.¹⁹⁹ K nedodržení této zásady došlo např. v pořadu Události, komentáře, ve kterém Daniela Drtinová vedla rozhovor důrazněji, než jak je v pořadech tohoto typu obvyklé a nutné. Navíc jednoho z respondentů postavila do pozice obžalovaného a její přístup nezměnila ani výpověď druhého respondenta, který toto stanovisko vyvracel. Etický panel proto připomněl, že moderátoři by měli „za všech okolností přistupovat ke svým partnerům v dialogu korektně a nezaujatě“.²⁰⁰

5.2.3. Jazykový projev

Článek číslo 9²⁰¹, který pojednává o jazykovém projevu na obrazovkách České televize, je psán poměrně obecně. Na druhou stranu, pokud by měl uvádět seznam konkrétních dobrých a špatných příkladů, mohl by být delší než všechny ostatní části Kodexu. V obecné rovině tento článek zdůrazňuje, že s ohledem na téma a žánr je třeba jazykové prostředky volit pečlivě a poté je i tak užívat. To bylo opomenuto v několika reportážích, ve kterých zazněla např. tato nevhodná prohlášení:

„Zákony o sociální péči se musí změnit tak, aby přinutily Romy pracovat.“²⁰²

¹⁹⁸ tamtéž

¹⁹⁹ Kodex České televize: článek 6.5. 2003. [cit. 2014-04-10]

²⁰⁰ Usnesení ze dne 14. února 2007. 2007. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z:

<http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-14-II-07.pdf>

²⁰¹ Kodex České televize: článek 9. 2003. [cit. 2014-04-10]

²⁰² Usnesení č. 10, ref. 195.

„Jaký figl úředníci z pojišťovny našli?“²⁰³

Etický panel rovněž upozornil, že dobově populární výrazy či obraty nesmí být upřednostňovány před přesností a věcností obsahu informace, ačkoli na ně ze žurnalistického prostředí můžeme být zvyklí.²⁰⁴ Příkladem je používání termínu „poprava“ v souvislosti s vraždou. Ačkoli je v současné době užívání tohoto výrazu běžné, slovo poprava „je odvozeno z ustáleného historického slovního spojení ‚činiti po právu‘, tedy s výkonem práva, kdežto vražda, ať už je provedena jakýmkoli způsobem, zůstává činem protiprávním.“²⁰⁵ V souvislosti s terorismem a trestnými činy vůbec bylo proto České televizi doporučeno tento výraz nepoužívat.

5.2.4. Diskriminace

Podle článku číslo 13²⁰⁶ je v České televizi nepřipustná jakákoliv diskriminace z důvodu národnosti, rasy, náboženství, pohlaví, sexuální orientace, věku atd. Ačkoli Kodex ČT nepřipouští žádnou výjimku, z rozhodnutí Etického panelu můžeme vyvodit, že pro posouzení, zda k porušení tohoto článku skutečně došlo, je důležitý i kontext a celkové vyznění. Za cílenou kritiku nebo vyjádření společenské postoje, které by vedlo k podněcování k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti atd. totiž nepovažujeme autorský improvizovaný humor, který je součástí zábavního pořadu. Vtip Karla Šípech o Romech v pořadu Všechnopárty proto nebyl protiprávním. I v těchto případech je však na místě výroky raději předem zvažovat.²⁰⁷

²⁰³ Usnesení č. 4. 2012. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni4_2012.pdf

²⁰⁴ Kodex České televize: článek 9.3. 2003. [cit. 2014-04-10]

²⁰⁵ Usnesení č. 5, ref. 186.

²⁰⁶ Kodex České televize: článek 13. 2003. [cit. 2014-04-10]

²⁰⁷ Usnesení č. 2, ref. 152.

5.2.5. Presumpce neviný

Etický panel projednával také článek číslo 14²⁰⁸, který na základě presumpce neviný požaduje, aby se na člověka až do pravomocného rozsudku nahlíželo jako na neviného. I když se jedná o obecně známý požadavek, podle Etického panelu byl hned v několika reportážích porušen. Došlo k tomu např. v pořadu Reportéři ČT. Ačkoli redaktor verbálně uvedl, z jakých trestných činů byla osoba obviněna, strukturou a volbou obrazové dokumentace (reportáž např. obsahovala drastické záběry těla zavražděného) a dalšími nonverbálními postupy „navozoval dojem, že existuje přímá spojitost mezi zmiňovanou osobou a dalšími trestnými činy“.²⁰⁹ Kodex ČT by tedy mohl být doplněn o upozornění, že presumpci neviný je třeba dodržovat nejen pomocí verbálních, ale i neverbálních prostředků.

Pokud reportáž pojednává o zatím nedořešeném právním případě, není rovněž vhodné opakovaně zobrazovat vizitky s kontaktními údaji subjektu, kterého se projednává věc týká, jako se to stalo s realitní kanceláří ALDEMA.²¹⁰

Pro investigativní žurnalisty je podstatným závěrem, že jako důkaz pro podezření z korupce nemůže být chápáno porovnání příjmů a soukromého majetku. Hlavně pokud je na této informaci podstatná část reportáže postavena.²¹¹ Toto rozhodnutí je zvláště zajímavé s ohledem na současný záměr vlády porovnávat majetek s daňovými výkazy a v případě podezření si od dané osoby vyžádat vysvětlení.²¹²

Podčlánek číslo 14.5²¹³ stanovuje, že při informování o trestné činnosti nebo přestupcích je nutné zdržet se identifikace příbuzných podezřelého nebo odsouzeného. Výjimka je samozřejmě možná, pokud to např. vyžaduje veřejný zájem. Bohužel v pořadu „Falešná

²⁰⁸ Kodex České televize: článek 14. 2003. [cit. 2014-04-10]

²⁰⁹ např. Usnesení č. 5, ref. 186.

²¹⁰ Usnesení č. 7. 2010. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni7_2010.pdf

²¹¹ Usnesení č. 6, ref. 171.

²¹² Sobotka: Zákon o majetkových přiznáních? Na tahu je Babiš. ČT24 [online]. 2014 [cit. 2014-05-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/271747-sobotka-zakon-o-majetkovych-priznanih-na-tahu-je-babis/>

²¹³ Kodex České televize: článek 14.5. 2003. [cit. 2014-04-10]

sebevražda“ došlo k identifikaci místa trestného činu, zúčastněných osob a především oběti. Veřejný zájem to nevyžadoval a je nutné zdůraznit, že tyto informace mohly vést k identifikaci příbuzných, kteří nemají s případem nic společného.²¹⁴ Kodex v tomto článku hovoří poměrně jasně a o jeho interpretaci není pochyb.

5.2.6. Pravidla při natáčení

V několika případech bylo projednáváno použití skryté kamery, o kterém Kodex ČT hovoří v článku 16 v podkapitole Skrytá kamera nebo mikrofon. Podle Kodexu je možné použít skryté nahrávací zařízení pouze při „zpracovávání tématu vážně se dotýkajícího veřejného zájmu, jestliže materiál, který má být natočen, nelze ani při vynaložení zvýšeného úsilí získat jinak a jestliže je tento materiál současně nezbytný pro zpracování tématu.“²¹⁵ K tomu Etický panel nic dalšího nedodal a pravidla se striktně držel. V jednom případě potvrdil, že materiál nebylo možné získat jiným způsobem²¹⁶, v jednom se přiklonil na stranu stěžovatele²¹⁷. Důležitou podmínkou využití skryté kamery je také upozornit televizní diváky na její použití.²¹⁸ Případné nedodržení Etický panel přirozeně hodnotí jako chybu tvůrce reportáže.

Jak říká článek 16.5²¹⁹, respondent může projevit nesouhlas s natáčením, není jeho povinností se daného pořadu zúčastnit. U veřejně činných osob to bývá vhodné, ale ani ty nelze žádným způsobem nutit. Pokud k této situaci dojde, je nezbytné divákům stručně sdělit, že se respondent odmítl vyjádřit a případně jakým způsobem to zdůvodnil. Podle Etického panelu by toto pravidlo mělo být navíc aplikováno i na veškeré případy, kdy natáčení brání jakékoliv vnější okolnosti. To se týkalo např. reportérky, která nemohla zachytit komentář

²¹⁴ Usnesení č. 3. 2013. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni3_2013.pdf

²¹⁵ Kodex České televize: článek 16.14. 2003. [cit. 2014-04-10]

²¹⁶ Usnesení č.1/2006. 2006. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-10-I-06-final.pdf>

²¹⁷ např. Usnesení č. 5, ref. 186.

²¹⁸ Kodex České televize: článek 16.14, ref. 202.

²¹⁹ Kodex České televize: článek 16.5.2003. [cit. 2014-04-10]

romských rodin kvůli jejich negativní reakci na nahrávací zařízení.²²⁰ Ve vysílání však zpráva o odmítnutí se vyjádřit nezazněla, což Etický panel vyhodnotil jako chybné jednání. Bez této informace totiž divákům nemusí být zřejmé, zda druhá strana nedostala prostor k vyjádření, nebo ho nevyužila z vlastní vůle.

5.2.7. Zobrazení

Podle článku 17.1 Česká televize „nedá větší prostor prezentaci násilí, než jaký je z hlediska uměleckého ztvárnění určitého tématu či zpravodajského nebo publicistického pokrytí skutečnosti nezbytný.“²²¹ Otázkou zůstává, co je v konkrétním případě chápáno jako nezbytné. Může záležet na pohledu daného pracovníka či celkovém vyznění reportáže. Jako příklad uvádíme usnesení, které projednávalo záběry zobrazující „nástroje sloužící k zastrahování či omezení pohybu lidí, jako např. okovy, elektroobušky, paralyzéry apod.“²²² Vzhledem k tomu, že nepředstavovaly hlavní část reportáže a trvaly pouze sedm vteřin, Etický panel jejich uveřejnění schválil. A to i kvůli tomu, že „zobrazení násilí bylo logickou a z pohledu srozumitelnosti a názornosti podstatnou součástí reportáže a přispívalo k jejímu mravnímu obsahu, neboť poukazovalo na závažnost problému kontroly vývozu policejní výzbroje do zemí, v nichž jsou porušována lidská práva“.²²³ Šokující záběry tedy nebyly ani samoúčelné, což Kodex ČT nepovoluje.²²⁴

Podobně se Etický panel vyjádřil i o pořadu, který obsahoval záběry teroristických útoků v New Yorku, Madridu a Londýně. Opět se totiž jednalo o snahu objasnit celkovou problematiku – v tomto případě „mentalitu pachatelů těchto kriminálních činů a pochopit prostředí, z něhož se zrodila“.²²⁵ I přesto ale doporučil, „aby u takto citlivých témat

²²⁰ Usnesení č. 10, ref. 195.

²²¹ Kodex České televize: článek 17.1.2003. [cit. 2014-04-10]

²²² Usnesení k reportáži „AI chce kontrolu vývozu policejní výzbroje“. 2004. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-30-XI-04.pdf>

²²³ tamtéž

²²⁴ Kodex České televize: článek 17.4. 2003. [cit. 2014-04-10]

²²⁵ Usnesení č. 1/2006 k pořadu „Já, muslim“. 2006. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-10-I-06-final.pdf>

postupovala Česká televize tak, aby bylo u každého záběru zřejmé, kdy, kde a v jakém kontextu byl pořízen, a vyvarovala se samoučelného užití s tématem bezprostředně nesouvisejícího a emotivně laděného obrazového a zvukového materiálu“.²²⁶

5.2.8. Střet zájmů

„Střet zájmů zaměstnanců a externích spolupracovníků České televize je nepřípustný. Osoby pracující pro Českou televizi musí vyloučit, aby osobní zájem ovlivňoval vysílání nebo nevysílání určitých sdělení či pořadů.“²²⁷ Článek, který zní velice jasně. Jak se ale ukáže z následujících příkladů, vždy záleží na posouzení situace jako celku. V rámci stížností Etickému panelu se konkrétně jednalo o pořad Hádání o přírodě, který moderoval Vladimír Just. Ten se již dříve angažoval ve sporu, jehož účastníci byli hosty pořadu, a na obhajobu tohoto tématu publikoval i články. Ačkoli ve způsobu vedení pořadu nebylo zjištěno jediné pochybení a všem zúčastněným byl poskytnut stejný prostor k vyjádření, Panel nepovažoval výběr moderátora za vhodný a pro příště doporučil aplikovat princip předběžné opatrnosti.²²⁸

Jako nevhodná byla dále vyhodnocena účast moderátorů zpravodajských a publicistických pořadů na mši, kterou vysílala ČT. Etický panel zdůraznil, že jejich účast by mohla ohrozit vnímání nestrannosti např. při informování o náboženských tématech, a doporučil se podobných akcí raději nezúčastňovat.²²⁹

Jako opačný případ můžeme uvést Adama Komerse, který podepsal výzvu „Ano pro Švejnara“ v době, kdy působil jako vedoucí regionální redakce zpravodajství ČT. Podle Etického panelu takto učinil jako soukromá osoba, a střet zájmů s touto aktivitou proto neshledal. Zamezení editoriálních zásahů až do ukončení voleb prezidenta ČR na principu

²²⁶ tamtéž

²²⁷ Kodex České televize: článek 22.1. 2003. [cit. 2014-04-10]

²²⁸ Usnesení k pořadu „Hádání o přírodě“. 2005. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z:

<http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-11-X-05.pdf>

²²⁹ Usnesení č. 5. 2013. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni5_2013.pdf

předběžné opatrnosti však schválil.²³⁰ V případě tohoto článku Kodexu je potřeba vždy postupovat rozvážně. Jak jsme ukázali, důležitý je hlavně kontext a celkové posouzení situace.

5.2.9. Péče o archivní fond

Podle článku 24.1 by Česká televize měla archivovat nejen odvysílané pořady, ale i výchozí audiovizuální a písemné záznamy.²³¹ Etický panel k tomu navíc doporučil, aby u investigativních reportáží byl hrubý materiál uchovávan co možná nejdéle. Postrádal ho totiž při projednávání reportáže, ze které nebylo zcela jasné, zda nedošlo k chybě podle článku Kodexu 16.8 – tedy zda odpověď respondenta nebyla vztažena k jiné otázce²³², jak uváděla stěžovatelka. Kvůli tomu, že v archivu nebyl hrubý materiál zachován, nebylo možné ani učinit relevantní rozhodnutí.²³³

5.2.10. Živé vysílání

Přesný průběh živě vysílaného pořadu se předem odhaduje jen velmi těžko. Proto aby se ČT vyhnula nepředvídatelným a obtížně řešitelným situacím, měla by se řídit několika pravidly, o kterých hovoří článek 18²³⁴. Ten např. tvůrce nabádá, aby do vysílání nezvali „...osobu, u které bude důvodný předpoklad, že by se mohla chovat urážlivě, vulgárně nebo je pod vlivem alkoholu či omamných prostředků“²³⁵. Ačkoli se toto pravidlo zdá jako jednoznačně formulované, nebylo dodrženo v pořadu Tečka páteční noci, ve kterém

²³⁰ Usnesení č. 3. 2008. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-3-13-II-08.pdf>

²³¹ Kodex České televize: článek 24.1. 2003. [cit. 2014-04-10]

²³² Kodex České televize: článek 16.8. 2003. [cit. 2014-04-10]

²³³ Usnesení č. 3. 2007. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni3-21-III-07.pdf>

²³⁴ Kodex České televize: článek 18. 2003. [cit. 2015-07-08]

²³⁵ Kodex České televize: článek 18.2. 2003. [cit. 2015-07-06]

vystoupila hudební skupina Vanessa²³⁶. Její členové se vyjadřovali vulgárně, moderátora dokonce vybízeli k užívání omamných látek v přímém přenosu. Vzhledem k předem známé kontroverzi uskupení (a tedy předpokladu opětovného urážlivého chování) Panel náplň tohoto pořadu vyhodnotil jako eticky nepřijatelnou. A to i s ohledem na skutečnost, že by Česká televize měla dávat prostor menšinovým tématům, názorům a proudům. Nesmí k tomu totiž docházet na úkor respektu k lidské důstojnosti, základních lidských práv a svobod. Pokud už v rámci vysílání dojde k situaci, kdy se host chová proti zásadám České televize, je povinností moderátora takové jednání přerušit, či se od něj jménem ČT distancovat.²³⁷ I tento článek byl ve stejném díle pořadu Tečka páteční noci porušen, jelikož nevhodnému chování nebylo zabráněno.

5.2.11. Ostatní a chybějící pravidla

V Kodexu ČT zcela chybí zmínka o nových médiích, jako jsou např. sociální sítě. Konkrétní stížnost, na které tento nedostatek můžeme demonstrovat, se týkala upoutávky na zpravodajství, která byla umístěna na síti Facebook a která byla podle stěžovatele neobjektivní.²³⁸ Etický panel se odvolal na mezeru v Kodexu ČT, která mu neumožnila dojít k odbornému stanovisku. Kodex totiž vznikl v době, kdy se ještě příliš nepočítalo s tak velkou rolí nových médií a vlastně ani v současné době tento dokument neříká, jestli by pro ně měla platit nějaká zvláštní pravidla, nebo zda se mají pro všechna média uplatňovat ta současná. V budoucnu by v tomto směru jistě bylo vhodné rozšíření, nebo alespoň upřesnění.

K žádnému článku Kodexu rovněž nelze přiřadit následující situaci, která se týká spíše porušení obecné slušnosti.²³⁹ Česká televize podle Panelu pochybila v komunikaci s Andrejem Babišem, protože mu až na poslední chvíli e-mailem a prostřednictvím třetí

²³⁶ Usnesení č. 2. 2014. [cit. 2015-07-06]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni2_2014.pdf

²³⁷ Kodex České televize: článek 18.3. 2003. [cit. 2015-07-06]

²³⁸ Usnesení č. 6, ref. 150.

²³⁹ Usnesení č. 7. 2012. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni7_2012.pdf

osoby oznámila, že jeho účast v pořadu „Máte slovo“ je zrušena. Dále se však k celé situaci nevyjádřila.

V souvislosti s odvysílaným pořadem Tečka páteční noci dne 31. ledna 2014 také Panel připomněl, že dnešní mladé divácké generace jsou odkázané na zprostředkovanou interpretaci historických událostí. Je tedy potřeba dávat pozor na to, aby tyto situace nebyly zlehčovány.²⁴⁰ Toto doporučení je velmi podstatné, ale zároveň jej považujeme za poměrně obecné, proto jej nezařazujeme k žádnému konkrétnímu článku Kodexu.

5.3. Stížnosti Etickému panelu

V celkem čtrnácti procentech případů se Etický panel rozhodl, že projednávání dané stížnosti nespadá do jeho kompetence. Pokud vezmeme v úvahu, že průměrný počet projednávaných konkrétních stížností za rok je 5.8, tak téměř jedna z nich (konkrétně 0.83 stížnosti) je ročně za hranicemi působnosti Panelu. Proto v této kapitole uvádíme příklady důvodů, kterými Panel vysvětloval, proč se určitými podněty nemohl zabývat. Do budoucna by se mohlo jednat o návrh, aby podobné žádosti vůbec nebyly Panelu předávány a ponechány např. působnosti Rady ČT.

Stížnost v několika případech nebyla projednána, protože námitky nesměřovaly k samotnému pořadu, a dokonce ani k jeho obsahu či zpracování, nebo protože bylo požadováno stanovisko ke kvalitě pořadu. Panel se však zabývá pouze otázkami etiky, další aspekty pořadů nedokáže hodnotit. Rozhodnutí rovněž nebylo možné, pokud nebyl k dispozici dostatek důkazního materiálu nebo pokud se po Etickém panelu požadovalo, aby si sám dohledával fakta nutná pro posouzení. K tomu bohužel kompetence nemá, a proto bychom doporučili, aby Panel dostával na jednání vždy kompletní důkazní materiál. Odmítl se také věnovat dosud nedokončeným či neodvysílaným pořadům, k posouzení přistupuje

²⁴⁰ Usnesení č. 3. 2014. [cit. 2015-07-06]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni3_2014.pdf

vždy až po odvysílání. Panel rovněž nemá kompetence k tomu, aby hodnotil otázku interní editoriaální politiky. Upozornil, že navíc ani nedisponuje žádnými nástroji, kterými by ji dokázal fundovaně prověřit.²⁴¹ V několika dalších případech bylo z usnesení možné zjistit pouze stručnou informaci, že se jednalo o neoprávněnou žádost nebo že nespádala do působnosti Etického panelu, další příklady neprojednání tedy nejsou známy.

Domníváme se ale, že dalším důvodem pro neposouzení mohla být i forma podávaných stížností. Na rozdíl od německé tiskové rady totiž není nutné v žádosti pro Českou televizi uvádět konkrétní článek Kodexu, na který si žadatelé stěžují. Proto jsou některé podněty zcela korektní, některé jsou ale velmi emotivní a může tak být velmi obtížně zjistit, co vůbec žadatel vnímal jako prohřešek. Vzhledem k tomu, že celé stížnosti nejsou dostupné, vnímáme tuto hypotézu za dosud neověřenou a navrhuje (pokud by někdy stížnosti byly uveřejněny) pokračovat tímto směrem ve výzkumu. Pro představu zatím uvádíme pár dostupných příkladů:

„Bylo to jako rádio Jerevan.“²⁴²

„Při pohledu na současnou situaci absolutně není na místě hrát si na pomyslnou objektivitu nebo vyváženost.“²⁴³

²⁴¹ Usnesení č. 1. 2014. [cit. 2015-07-06]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP_usneseni_1_2014.pdf

²⁴² Usnesení k reportáži o zavedení doplatku na některé životně důležité léky. 2006. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/pages/vse-o-ct/eticky-panel/pdf/EP-usneseni-11-X-06.pdf>

²⁴³ Usnesení č. 6, ref. 178.

6. Mediální obraz Etického panelu

V následující kapitole se budeme věnovat analýze mediálního obrazu Etického panelu ČT. Vzhledem k tomu, že „...to, co objeví na stránce či na obrazovce, není skutečný originál, nýbrž je to jedna z možných verzí výkladu či zpracování“²⁴⁴, se domníváme, že díky tomuto rozboru pohled na Panel ještě více rozšíříme.

6.1. Příprava kvantitativního výzkumu

Pro tuto část výzkumu jsme zvolili metodu kvantitativní obsahové analýzy, která již byla po teoretické stránce popsána v kapitole 4.1. Tento postup jsme zvolili, protože umožňuje sledovat, jakými tématy se média zabývají a jak velký prostor jim věnují. Zároveň je vhodný pro srovnávání médií a jejich popisování v rámci delšího časového období²⁴⁵, což je právě naším záměrem. Stejně jako v předcházejícím výzkumu jsme nejprve stanovili výzkumné otázky:

- Které servery uveřejňovaly informace o Etickém panelu?
- Jak velký prostor těmto článkům věnovaly?
- Jakým způsobem o Etickém panelu informovaly?
- V souvislosti s jakými tématy se o Panelu zmiňovaly?

V dalších krocích jsme poté určili:

- jaká média budeme zkoumat,
- jaké obsahy budeme zkoumat,
- jaké je časové období výzkumu a
- jaká je jednotka analýzy.²⁴⁶

²⁴⁴ BURTON, JIRÁK, ref. 18, s. 123.

²⁴⁵ TRAMPOTA, VOJTĚCHOVSKÁ, ref. 156, s. 99-116.

²⁴⁶ SCHULZ, ref.155, s. 29–50.

Původním záměrem této práce bylo zkoumat články ve vybraném denním tisku. Během předvýzkumu ale bylo zjištěno, že tištěná média se Etickému panelu v podstatě nevěnovala. Uveřejnila tak malé množství článků, že by výzkum nemohl být průkazný. Z tohoto důvodu byla pozornost přesunuta na internet – a to nejen na zpravodajské servery, ale i na specializované platformy, které se zabývají přímo médii. Do souboru, který budeme zkoumat, tak budou patřit zpravodajské servery, které Anopress monitoruje v rámci svých sekcí Internet – média, TV, rádia a Internet – zpravodajství. Kompletní seznam sledovaných médií je uveden v příloze této práce.

V rámci zvolených serverů budeme zkoumat pouze články, ve kterých se Etický panel objevil jako hlavní nebo vedlejší téma. Zcela vyřadíme texty, které sice název této instituce zmínily, ale primárně se zabývaly odlišným tématem.²⁴⁷ Do výzkumu rovněž nebudou zahrnuty články, které obsahovaly sousloví etický panel ve významu obecné instituce zabývající se otázkami etiky (tedy bez návaznosti na tento konkrétní Etický panel). Články budou vyhledávány prostřednictvím služby Anopress²⁴⁸, která se zabývá monitoringem novinových, časopiseckých i internetových článků. Vyhledávání proběhne na základě zadání klíčového sousloví „Etický panel“ v období 1.1.2004 až 31.12.2014 (tedy během celé dosavadní existence Panelu). Jako jednotku této analýzy budeme chápat jednotlivý článek uveřejněný na některém ze stanovených internetových serverů. Výběrový soubor, který umožňuje zredukování počtu článků při zachování reprezentativnosti, nebude nutné vytvářet, neboť množství uveřejněných článků nepřevyšuje možnosti jednoho výzkumníka a materiál tak může být analyzován v celém rozsahu.

²⁴⁷ Jednalo se např. o rozhovory se členy Panelu, které byly vedeny na jiné téma, a pouze v medailonku se objevila informace, že daná osoba je členem Etického panelu ČT.

²⁴⁸ Anopress IT: dodavatel profesionálního monitoringu médií [online]. 2015 [cit. 2015-07-26]. Dostupné z: <http://www.anopress.cz/>.

6.1.1. Kódovací kniha

Stejně jako v kapitole 4.1.1. dále připravíme kódovací knihu – tedy soubor proměnných a jejich charakteristik, který slouží jako návod pro kódovače. Před jejím vytvořením bylo samozřejmě nutné prostudovat několik náhodně vybraných článků, které nám pomohly v prvotní orientaci a výzkum dále nasměrovaly.

Proměnná číslo 1 určí datum, kdy článek vyšel. Stejně jako v předchozí kódovací knize ji budeme značit ve formátu RRMDD²⁴⁹. Tato proměnná nám usnadní orientaci mezi jednotlivými články a umožní nám porovnávání jednotlivých let mezi sebou.

Proměnná číslo 2 bude označovat server, který uveřejnil článek o Etickém panelu. Pro vytvoření kódů jsme vyšli ze seznamu zkoumaných médií, který je přílohou této práce, a uvádíme zde proto pouze několik příkladů:

kód 1: ceska-media.cz,

kód 2: CT24.cz,

kód 3: Digizone.cz, ...

kód 79: zpravy.rozhlas.cz.

Celkem budeme zkoumat sedmdesát devět serverů. Předpokládáme ovšem, že téma Etického panelu je poměrně okrajové a že články vyšly pouze na několika z nich.

V dalším kroku se budeme zabývat rozsahem článku. V rámci proměnné číslo 3 budeme rozlišovat, zda byl uveřejněn:

kód 1: krátký článek (do 2000 znaků),

kód 2: středně dlouhý článek (2000–5000 znaků),

kód 3: dlouhý článek (nad 5000 znaků).

Toto rozdělení samozřejmě vnímáme jako mírně subjektivní, neboť jsme pouze na základě vlastního uvážení určili, kolik znaků bude mít daná kategorie. Jde nám ale spíše o rámcovou představu, a proto tuto skutečnost nepovažujeme za problematickou.

²⁴⁹ RR značí poslední dvojčíslí roku, MM měsíc a DD kalendářní den

Proměnnou číslo 4 budeme zjišťovat, jaký žánr novináři převážně používali, aby informovali o Etickém panelu. Vzhledem k tomu, že jednou z nejdůležitějších zásad žurnalistické praxe je oddělování zpráv a komentářů²⁵⁰, jsme zvolili následující kategorie:

kód 1: zpráva,

kód 2: komentář,

kód 99: jiný žánr (např. rozhovor).

V souvislosti s jakým tématem bylo o Etickém panelu informováno, zjistíme díky proměnné číslo 5. Zejména nás bude zajímat, jestli servery informovaly spíše o činnosti Panelu (např. o organizačním uspořádání, jeho členech apod.), nebo navazovaly na konkrétní stížnosti. Proto jsme zavedli následující kategorie:

kód 1: článek se týkal činnosti Etického panelu v obecné rovině,

kód 2: článek pojednával o konkrétní stížnosti, kterou Panel projednával.

Proměnná číslo 6 naváže na předchozí proměnnou a bude se snažit vysledovat, o kterých stížnostech články nejčastěji informovaly. Bude tedy zkoumat pouze ty články, které pojednávaly o konkrétní stížnosti a které jsme v rámci proměnné číslo 5 označili kódem 2. Pro vytvoření kategorií jsme použili seznam usnesení Etického panelu týkající se konkrétního pořadu či zaměstnance, který je přílohou této práce. Poté jsme vytvořili následující seznam:

kód 1: 29. 6. 2004 Usnesení k pořadu „Vyšetřování skončilo, zapomeňte“, vysílanému dne 14. srpna 2003 a k reportáži pořadu Fakta ze dne 22. září 2003 („Neúplatní?“),

kód 2: 30. 11. 2004 Usnesení k reportáži „AI chce kontrolu vývozu policejní výzbroje“ vysílané dne 16. ledna 2004 v 19:15 hodin na ČT1 v pořadu Události,

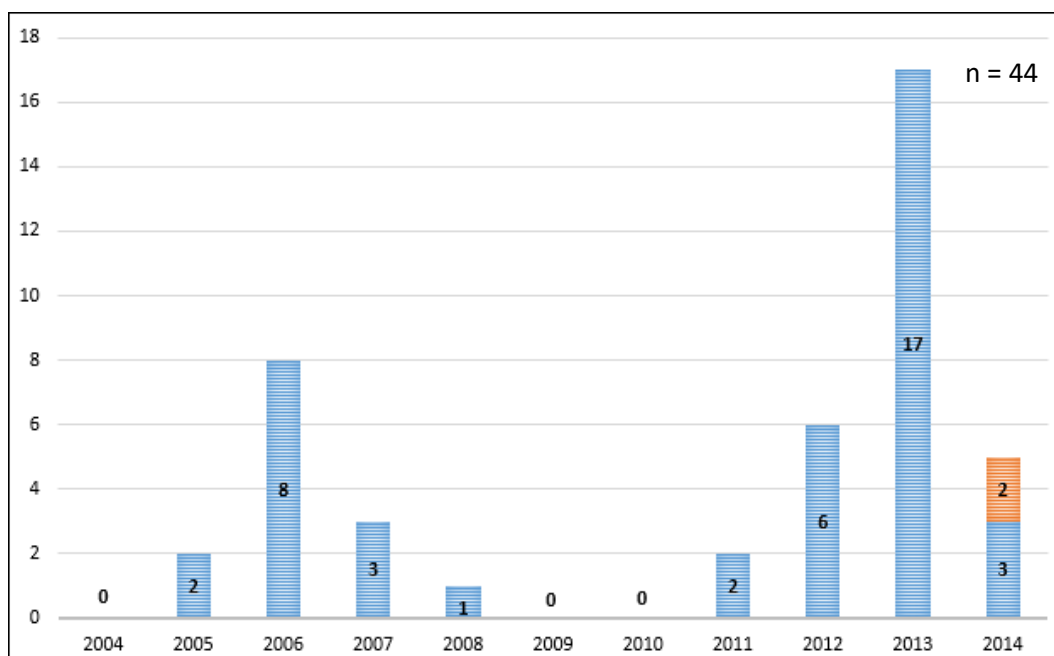
kód 3: 11. 10. 2005 Usnesení k pořadu „Hádání o přírodě“ vysílanému dne 5. října 2004 v 17:00 na programu ČT2, ...

kód 60: 24. 11. 2014 Usnesení EP č. 4 ze dne 24. listopadu 2014 ke stížnosti na reportáž Karel a Pavel, vysílanou v rámci pořadu Reportéři ČT dne 30. června 2014.

²⁵⁰ Uvádí i např. o Kodex ČT v článku číslo 5.

6.2. Výsledky kvantitativního výzkumu

Během dosavadní existence Etického panelu bylo uveřejněno v rámci všech zkoumaných internetových serverů 44 článků, tedy průměrně pouze 4 články za rok. Můžeme proto jednoznačně usoudit, že Etický panel je chápán jako okrajové téma, kterému se nedostávalo příliš prostoru. Jak můžeme pozorovat v grafu č. 14, nejvíce článků bylo uveřejněno v roce 2013. Tento výsledek připisujeme jednak obecnému trendu zvyšování podílu internetu v rámci médií²⁵¹ a také projednávání kontroverzních stížností právě v tomto roce²⁵². Zajímavostí také je, že teprve v roce 2014 byl na třech serverech uveřejněn shodný (tedy v nezměněné podobě převzatý) článek. Všechny ostatní články v předchozích letech byly originální.

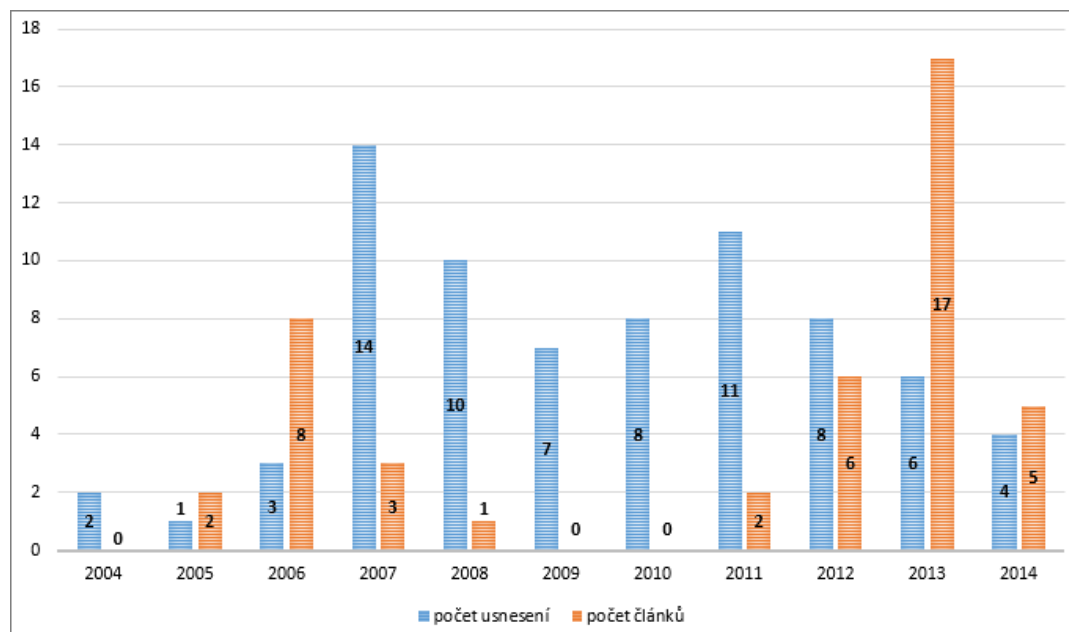

Graf č. 14: Počet zveřejněných článků v jednotlivých letech.

²⁵¹ Jak je zjevné např. z výstupů služby NetMonitor, která se zabývá návštěvností internetových serverů.

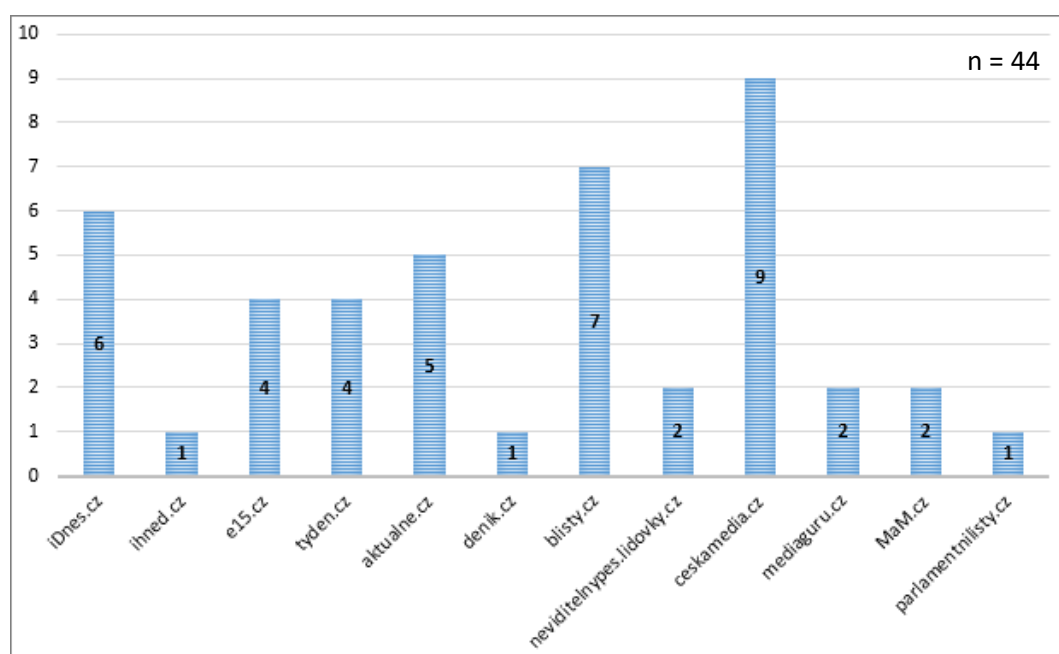
²⁵² Konkrétně se jednalo o reportáž o protiromských demonstracích či vtip v pořadu Všechnopárty, který se také týkal Romů.

V následujícím grafu (č. 15) jsme porovnali počet vydaných usnesení Etického panelu a počet zveřejněných článků. Je očividné, že mezi těmito dvěma proměnnými je pouze malá souvislost a počet zveřejněných článků s počtem usnesení úměrně nestoupá. Spíše se domníváme, že počet článků stoupá, pokud Etický panel projednává témata zajímavá pro veřejnost (jak se např. ukázalo v roce 2013). Na tuto hypotézu se blíží zaměříme v grafu č. 20.

Graf č. 15: Srovnání počtu vydaných usnesení a počtu uveřejněných článků.

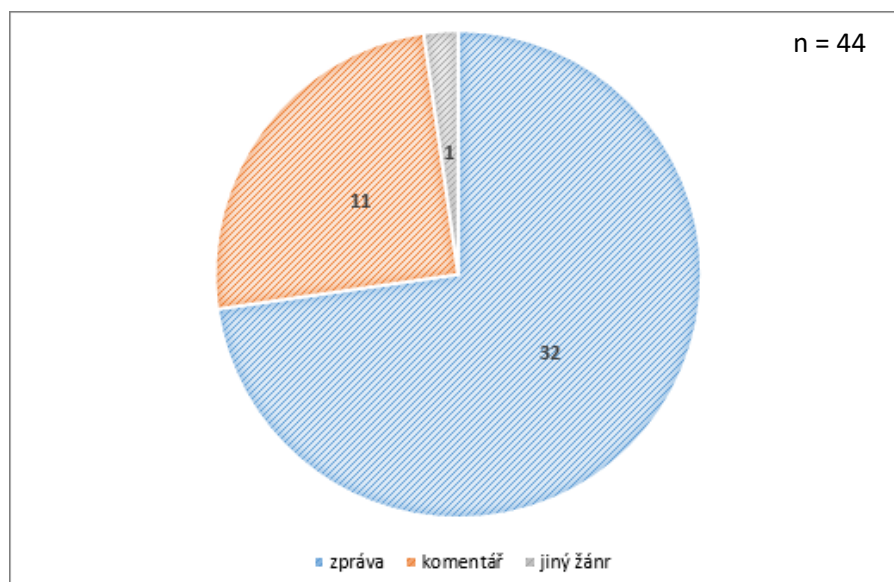
Graf č. 16 znázorňuje, které servery uveřejnily články o Etickém panelu. Vzhledem k tomu, že jsme do výzkumu zahrnuli celkem sedmdesát devět zpravodajských a mediálních serverů, pro větší přehlednost jsme do grafu zahrnuli pouze média, která uveřejnila alespoň jeden článek (nulové hodnoty tedy nejsou uvedeny). Nejvíce článků o Etickém panelu uveřejnily servery ceskamedia.cz, blisty.cz a iDnes.cz. Zajímavé je, že o Panelu ani jednou neinformoval server ČT24 (tedy zpravodajský server České televize) nebo novinky.cz (podle služby NetMonitor jeden z nejsledovanějších)²⁵³. K interpretaci tohoto grafu je samozřejmě nutné přistupovat s vědomím, že servery vznikaly postupně a postupně se i rozšiřovaly.

Graf č. 16: Přehled serverů, na kterých byly uveřejněny články o Etickém panelu.

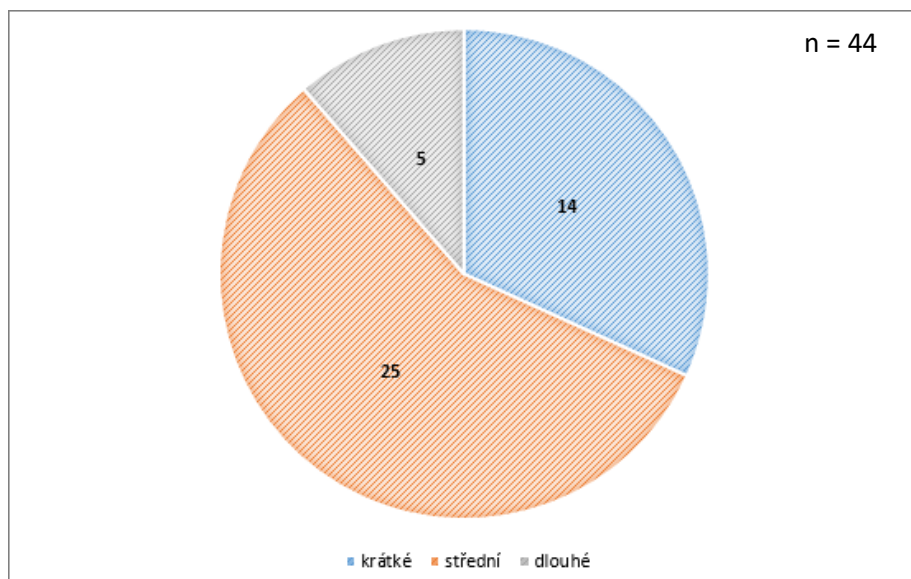
²⁵³ Veřejné výstupy. *NetMonitor* [online]. 2011 [cit. 2015-07-26]. Dostupné z: <http://www.netmonitor.cz/verejne-vystupy>.

Jak je zřejmé z grafu č. 17, servery využívaly v převážné míře formát zprávy, ačkoli ve čtvrtině případů informovaly prostřednictvím komentáře. Čtenáři tak měli k dispozici poměrně pestrou nabídku článků. Rozhovor se na téma Panelu objevil pouze jednou.

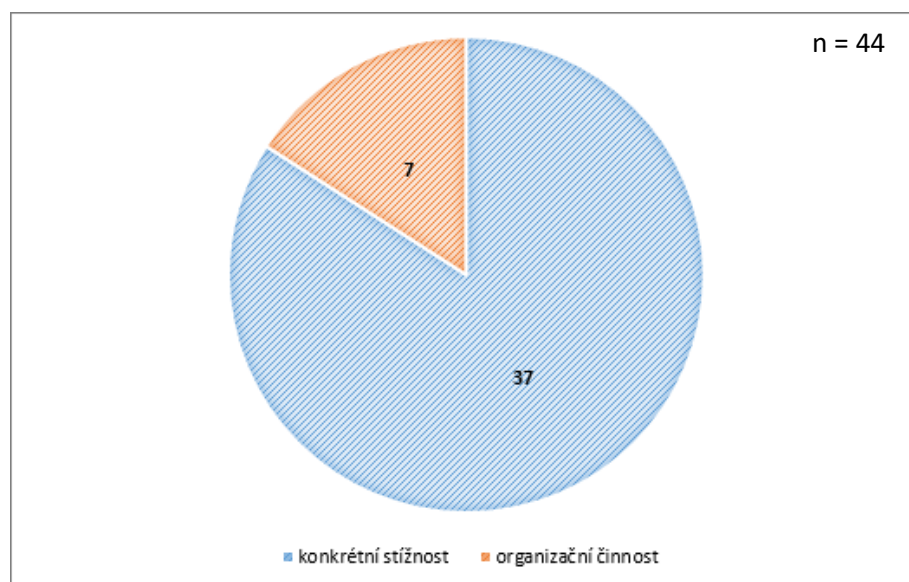
Graf č. 17: Použité žánry během informování o Etickém panelu.

Co se týká délky článků, tak nejvíce bylo uveřejněno středně dlouhých článků (tedy v rozsahu 2000–5000 znaků). Z grafu č. 18 je pak zřejmé, že servery se většinou tématem zabývaly více do hloubky a nejednalo se jen o krátké zmínky.

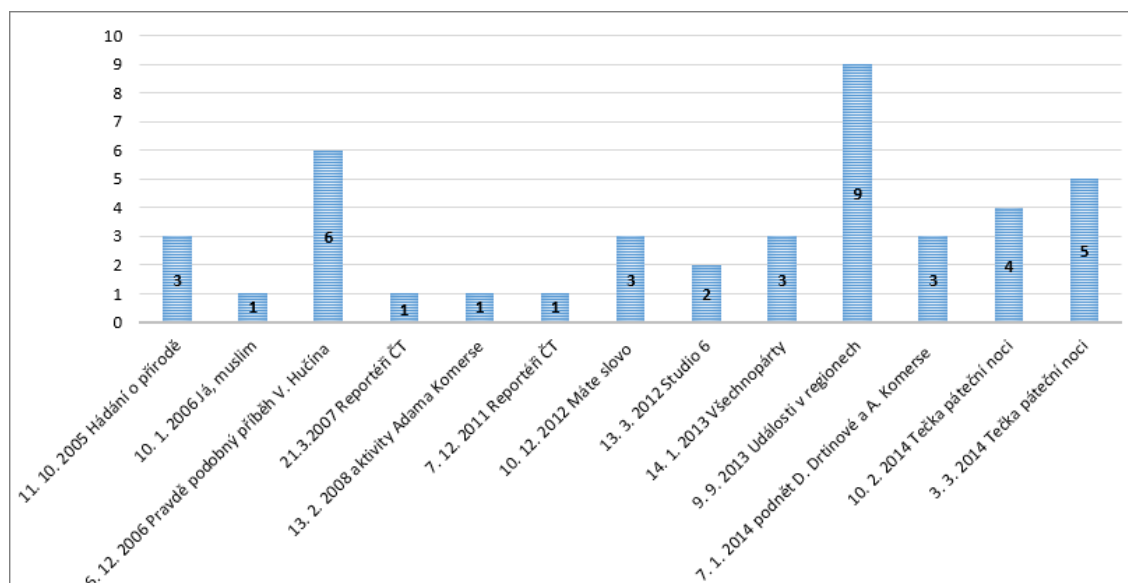
Graf č. 18: Rozsah zveřejněných článků.

Ve většině případů uveřejněné články reagovaly na konkrétní stížnosti, kterými se Etický panel právě zabýval. O jeho uspořádání či organizační činnosti (např. o jmenování nového člena) se veřejnost dozvěděla pouze ze šesti článků. Toto zjištění si vysvětlujeme tak, že pro veřejnost Etický panel není příliš atraktivním tématem. Vzhledem k tomu, že nemá možnost mu zasílat podněty, zajímá se spíše o konkrétní příklady než o jeho činnost v obecné rovině.

Graf č. 19: V jakých souvislostech bylo o Etickém panelu informováno.

V posledním grafu (č. 20) uvádíme, kterých stížností se články týkaly. Vzhledem k tomu, že Etický panel vydal celkem šedesát konkrétních usnesení, neuvádíme pro větší přehlednost nulové hodnoty a používáme zkrácená označení jednotlivých usnesení. Nejčastěji se články zabývaly pořadem Pravdě podobný příběh Vladimíra Hlučina (z roku 2006), Události v regionech (z roku 2013) a dvěma díly pořadu Tečka páteční noci (oba z roku 2014). Z tohoto grafu je zřejmé, že největší pozornost vzbuzovaly kontroverzní témata (tedy sporné uvedení pořadu²⁵⁴, vtip narážející na rasové rozdíly²⁵⁵, protiromské demonstrace²⁵⁶ nebo jednání za hranicí slušnosti²⁵⁷). Články se také často zabývaly stížnostmi, které se týkaly veřejně známých osob (např. Vladimíra Justa²⁵⁸, Andreje Babiše²⁵⁹ či Karla Šípa²⁶⁰). O čtyřiceti sedmi dalších usnesení nebylo informováno ani jednou.

Graf č. 20: O kterých stížnostech články nejčastěji informovaly.²⁶¹

²⁵⁴ Usnesení č. 4, ref. 193.

²⁵⁵ Usnesení č. 2, ref. 152.

²⁵⁶ Usnesení č. 6, ref. 178.

²⁵⁷ Usnesení č. 2 a 3, ref. 153.

²⁵⁸ Usnesení k pořadu „Hádání o přírodě“, ref. 228.

²⁵⁹ Usnesení č. 7, ref. 239.

²⁶⁰ Usnesení č. 2, ref. 152.

²⁶¹ Oba díly pořadu Tečka páteční noci byly předmětem třech stejných článků.

Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat činnost poradního orgánu generálního ředitele České televize v jeho novodobém období (tedy v letech 2004–2014). Práce chtěla především zjistit, čím se Etický panel v jednotlivých obdobích zabýval, jak rozhodoval, kdo byl jeho členem nebo jakými pravidly se řídil. Aby bylo možné zodpovědět stanovené výzkumné otázky, analyzovali jsme nejprve zápisy z jednání Rady ČT a výroční zprávy o činnosti České televize z let 2001–2014 a dále jednotlivá usnesení Etického panelu z let 2004–2014. Poté jsme aplikovali metody kvantitativního i kvalitativního výzkumu a v této části zjištěné skutečnosti shrnujeme.

Námi zkoumaný Etický panel ČT začal působit v roce 2004. Jeho přesná pravidla fungování byla předmětem diskuzí až do roku 2008, přičemž nejvíce se členové potýkali s termíny schůzek, diskutovalo se však i o významu jednomyslnosti, který Panel při rozhodování uplatňuje. Z hlediska personálního obsazení došlo v průběhu let k několika změnám, a to ať již z důvodu vypršení volebního období nebo dobrovolné rezignace jednotlivých členů.

Ačkoli se Kodex ČT týká všech pořadů, které Česká televize uvádí, Etický panel se nejvíce zabýval stížnostmi na zpravodajské a publicistické relace, které byly odvysílány na stanici ČT1. Podněty k jiným relacím se vyskytovaly téměř výjimečně, a proto vyjádření k např. dětským či sportovním pořadům zcela chybí. Podněty na adresu televize zasílaly téměř ve stejné míře jak soukromé osoby, tak osoby zastupující určitý úřad či organizaci. I co se týká generálních ředitelů, byla situace poměrně vyrovnaná. Jiří Janeček i Petr Dvořák poradnímu orgánu průměrně za rok předávali stejné množství podnětů. Dále bylo výzkumem zjištěno, že Etický panel dával spíše za pravdu stěžovatelům, ačkoli v mnoha případech se pořadů či jejich tvůrců zastal. Panel několikrát dokonce Českou televizi vyzval, aby se tématu, na které přišla stížnost, dále věnovala, protože se jedná o veřejný zájem a médium tím naplňuje své poslání veřejné služby. Určitou míru pochybení Panel shledal ve více než polovině případů. Můžeme proto konstatovat, že jeho existence má své opodstatnění,

upozorňuje totiž na rozpory s Kodexem ČT a snaží se, aby v budoucnu k těmto situacím nedocházelo.

Etický panel se nejvíce zabýval články číslo 5 (Péče o informace ve zpravodajství a aktuální publicistice), 6 (Diskusní pořady a pluralita), 9 (Jazykový projev), 13 (Zákaz diskriminace), 14 (Presumpce nevinny), 16 (Pravidla při natáčení), 17 (Zobrazování), 18 (Živé vysílání), 22 (Střet zájmů) a částečně i článkem 24 (Péče o archivní fond). Ve většině případů se těchto článků striktně držel, jen občas doplnil vysvětlující formulaci či konkrétní příklad, čímž pomohl vyjasnit, jakým způsobem by tato pravidla měla být interpretována. Dále bylo zjištěno, že při rozhodování Etického panelu zcela chyběl článek zabývající se novými médii, která v současné době Česká televize stále hojněji využívá. Výhledově by bylo jistě vhodné tuto pasáž doplnit, případně alespoň upřesnit, zda se pravidla Kodexu vztahují i na tento typ médií.

Průměrně každá sedmá stížnost nespadala do kompetence Etického panelu. Vzhledem k ne příliš vysokému počtu usnesení za celé zkoumané období bychom doporučili důkladněji zvažovat, jaké podněty budou Panelu generálním ředitelem předávány. Rovněž navrhuje, aby byl o odborné stanovisko požádán, jen pokud se stížnost bude týkat etických otázek (kvalitu ani jiné aspekty dané relace není možné posuzovat) a pořadů, které již byly dokončené a odvysílané.

Hlavním úskalím při analyzování materiálu byla jeho částečná nedostupnost a nejednotnost. Všechna usnesení Etického panelu totiž nebyla zveřejněna a přesnost konkrétního zápisu z jednání vždy záležela na osobě, která ho zpracovávala. Proto jsou některé zápisy velmi podrobné a obsahují např. i úryvky stížností, zatímco jiné hodnotí situaci jen velmi stručně. Z tohoto důvodu si autorka dovoluje navrhnout, aby forma usnesení Panelu byla do budoucna co možná nejvíce sjednocena. Čtenář by se měl vždy dozvědět, čeho se stížnost týkala (v dosavadních případech to často není uvedeno), případně jaký článek Kodexu byl projednáván a jak bylo nakonec rozhodnuto.

Ačkoli výzkum v některých ohledech narážel na neúplnost nebo nedostupnost usnesení, práce splnila cíle, které si na začátku vytyčila. Přinesla podnětné závěry a také příklady z mediální praxe pro začínající novináře, které mohou být i v dalších letech doplňovány o stanoviska vydaná po roce 2014. Pokud by to bylo možné, navrhuje práci rozšířit rovněž o nezveřejněná usnesení, která během zpracovávání tohoto výzkumu nebylo možné z archivu České televize získat. V budoucnu by také mohlo být zajímavé srovnat závěry Etického panelu a nově vzniklého editoriálního panelu.

Oproti diplomové práci byl tento text rozšířen o analýzu mediálního obrazu. Původním záměrem bylo zaměřit se na rozbor vybraného denního tisku. Během předvýzkumu jsme však zjistili, že noviny se Etickým panelem v podstatě nezabývaly, a proto byla pozornost přeorientována na internetové servery. Jak se ale později ukázalo, Panel byl okrajovým tématem i v rámci internetu, neboť za jedenáct let bylo uveřejněno pouze čtyřicet čtyři článků. Ačkoli se jednalo o příspěvky převážně delšího charakteru a ne jen o krátké zmínky, z celkového pohledu byl tomuto tématu věnován poměrně malý prostor. Nejvíce článků vyšlo v roce 2013 a za celé zkoumané období nejvíce příspěvků uveřejnil server ceskamedia.cz. Po obsahové stránce se převážně týkaly konkrétně projednávaných stížností, zejména se zajímaly o nejednoznačná témata a o usnesení, ve kterých vystupovaly veřejně známé osobnosti.

Summary

The aim of this study was to analyze the work of the Czech Television Ethics Board during its contemporary activity (2004–2014). We wanted to describe the context of origin, principles, members and agenda in all particular periods. To answer these questions we analyzed annual reports and reports from the Czech Television Board and the Czech Television Ethics Boards meetings. Then we used the quantitative and qualitative analysis in order to describe the Czech Television Ethics Board even more precisely.

The work of the Czech Television Ethics Board started in 2004. Nevertheless, the discussions about its principles and agenda continued for another four years. The biggest issue was the scheduling of the board meetings. All of the members were usually very busy and it was almost impossible to find any suitable date for everyone.

The Czech Television Ethics Board released on average seven reports each year. Most of the complaints and incentives coming from the public subjects (politicians, diplomats or whole companies) or from the ordinary people were concerned with news and public affairs. So the Ethics Board reports were concerned mostly with this agenda, even though the ethical code is applied on all the programs and employees. Some of the complaints were found as irrelevant but on the other hand, the Czech Television Ethics Board found out some of them legitimate and even very essential. This fact confirms the relevance of the Board's reasonable existence in the system of media regulation indeed.

Most of the complaints were concerned with these paragraphs of the ethical code: number 5 (Information in news and current affairs), 6 (Talk shows and plurality), 9 (Language), 13 (Discrimination), 14 (Presumption of innocence), 16 (Shooting rules), 17 (Imaging), 18 (Live Broadcasting), 22 (Conflict of interest) and 24 (Archive). In the last chapter we summarized all of the complaints and described the discovered faults. This could serve as a useful instruction for the inexperienced journalists.

The author identified that on average one in seven complaints couldn't be solved because the point was considered to be beyond the Ethics Board's competence. Therefore we added several suggestions how to avoid these situations. We also recommended considering the legitimacy of the complaints that were forwarded for the discussion.

We believe that this study fulfilled all the aims and brought interesting and unknown facts to the reader. It contains all the important concepts and ideas for young journalists who want to get experience in the field of the media ethics. We would recommend updating this study in the future and maybe also comparing the Czech television Ethics board with the newly embodied Czech editorial board.

The last chapter of this work described the media coverage. First of all we wanted to analyze the daily press but for the lack of articles we finally decided to analyze internet media. Even so there were only 44 articles for the whole period (2004–2014). Most of them were published in 2013, mid length and in most cases reflected the controversial topics or topics related to publicly known persons.

Seznam literatury

BERTRAND, Claude Jean. *Media ethics*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, c2000, v, 164 p. ISBN 15-600-0420-7.

BLACK, Jay a Chris ROBERTS. *Doing ethics in media: theories and practical applications*. New York: Routledge, 2011. ISBN 02-038-2951-4.

BRÁZDA, Radim. *Úvod do srovnávací etiky*. Praha: KLP, 1998

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2001, 390 s. ISBN 80-859-4767-6.

ČERMÁK, Miloš. *10 let v českých médiích: "Máme pitomější politiky, nebo novináře?"*. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005, 142 s. ISBN 80-7178-925-9.

DAVSON-GALLE, Peter. *Reason and professional ethics*. Burlington, VT: Ashgate Pub. Ltd., c2009, ix, 298 p. ISBN 07-546-5484-2.

FINK, Conrad C. *Media ethics*. New York: McGraw-Hill, c1988, xxv, 323 p. ISBN 00-702-0976-6.

FROST, Chris. *Media ethics and self-regulation*. London: Longman, 2000. ISBN 05-823-0605-1.

HABERMAS, Jürgen. *Strukturální přeměna veřejnosti: zkoumání jedné kategorie občanské společnosti*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2000, 418 s. Morální a politická filosofie, sv. 8. ISBN 80-700-7134-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

JANOTOVÁ, Helena, Karel SCHELLE a Ilona SCHELLEOVÁ. *Profesní etika*. Vyd. 1. Praha, 2005, 96 s. ISBN 80-868-6142-2.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-807-3674-663.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 207 s. ISBN 978-807-3672-874.

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-718-4134-X.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 4. rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2009, 639 s. ISBN 978-807-3675-745.

MENCHER, Melvin. *News reporting and writing*. 6th ed. Madison, Wis.: WCB Brown, c1994. ISBN 06-971-3935-2.

MORAVEC, Václav. *10 let v českých médiích: Etika a česká média*. Vyd. 1. Praha: Portál pro Newton Information Technology, 2005, 142 s. ISBN 80-7178-925-9.

MORAVEC, Václav. Proměny samoregulace médií v České republice po roce 1989. In: *Postavení médií v české společnosti a v Evropské unii: příspěvky z odborného semináře konaného ve dnech 6.–7.11.2006*. Vyd. 1. Praha: Matfyzpress, 2006, s. 103–107. ISBN 8086732983.

MUSIL, Josef. *Etika a regulace médií*. In: *Člověk a média*. Praha: Centrum Mariapoli, 2003, s. 3–13.

OSVALDOVÁ, Barbora. Etika médií v teorii a praxi. In: PUNČOCHÁŘ, Jan. *Deset let od přijetí Etického kodexu novináře*. Praha: Syndikát novinářů České republiky, 2008.

PLAISANCE, Patrick Lee. *Media ethics: key principles for responsible practice*. Los Angeles: SAGE, c2009. ISBN 14-129-5685-4.

POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010, 272 s. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-48-6., s. 97.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-717-8926-7.

REMIŠOVÁ, Anna. *Etika médií*. Bratislava: Kalligram, 2010, 310 s. ISBN 978-808-1013-768.

RUß-MOHL, Stephan. *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 292 s., [22] s. barev. obr. příl. ISBN 80-247-0158-8.

SANDERS, Karen. *Ethics and Journalism*. Thousand Oaks, Calif.: Sage, 2003, ix, 196 p. ISBN 0761969667.

SCHULZ, Winfried. Analýza obsahu mediálních sdělení. 2., přeprac. vyd. Překlad Barbara Köpplová. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2004, 149 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, 2. ISBN 80-246-0827-8.

SIEBERT, Fred S., Theodore PETERSON a Wilbur SCHRAMM. Four theories of the press: The authoritarian, libertarian, social responsibility, and Soviet communist concepts of what the press should be and do. 13. pr. Urbana: University of Illinois Press, 1984. ISBN 9780252724213.

SPENCE, Edward H. *Media, markets, and morals*. Malden, Mass. [etc.]: Wiley-Blackwell, 2011. ISBN 144439603X

ŠILER, Vladimír. *Etika pro žurnalisty*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007

THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 167 s. ISBN 80-7178-806-6.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha, 2010, 293 s. ISBN 978-807-3676-834.

(Prvních) 10 let České televize. Editor Jiří Pittermann, Jitka Saturková, Vít Šnábl. Praha: Česká televize, 2002, 372, [14] s. PR a Promotion. ISBN 80-85005-37-9.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Anopress IT: dodavatel profesionálního monitoringu médií [online]. 2015 [cit. 2015-07-26]. Dostupné z: <http://www.anopress.cz/>.

AUST, Ondřej. Richard Medek obhájil křeslo ředitele Českého rozhlasu. *Lidovky.cz* [online]. roč. 2009 [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/richard-medek-obhajil-kreslo-reditele-ceskeho-rozhlasu-pgt-/media.aspx?c=A090930_115144_In-media_mtr

Co je Rada ČT. *Česká televize* [online]. © Česká televize 1996–2014 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/co-je-rada-ct/>

CVVM. Prestiž povolání – červen 2013. 2013. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7054/f3/eu130903.pdf

Etický panel. *Česká televize* [online]. © Česká televize 1996–2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/eticky-panel/>

Etika. *Syndikát novinářů České republiky* [online]. 2007-2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/>

Jednací řád. *Česká televize* [online]. © Česká televize 1996–2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/eticky-panel/jednaci-rad/>

JIRÁK, Jan. *Média jako součást veřejného prostoru nebo svébytné průmyslové odvětví plnící medializační roli?* In: Úloha médií v demokracii [online]. 2004 [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/18879.html>

Podnět komisi. *Syndikát novinářů České republiky* [online]. 2007-2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/podnet-komisi/>

Složení a stanovy. *Syndikát novinářů České republiky* [online]. 2007-2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/slozeni-a-stanovy/>

Sobotka: Zákon o majetkových příznáních? Na tahu je Babiš. ČT24 [online]. 2014 [cit. 2014-05-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/271747-sobotka-zakon-o-majetkovych-priznanich-na-tahu-je-babis/>

Stanoviska. *Syndikát novinářů České republiky* [online]. 2007-2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/stanoviska/>

Stanovisko generálního ředitele České televize. 2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/press/tiskove-zpravy/?id=6870&strana=2=1&category=2>

Statistiken. *Presserat* [online]. 2014 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.presserat.de/beschwerde/statistiken/>

Statut. *Česká televize* [online]. © Česká televize 1996–2014 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/eticky-panel/statut/>

ŠMÍD, Milan. Čeští vydavatelé se dodnes sami neregulují, Česká tisková rada byla mrtvě narozené dítě. *Mediář.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.mediar.cz/samoregulace-vydavatelu-mrtve-narozene-dite-ceska-tiskova-rada/>

Televizní ředitelé. Česká televize [online]. 1996-2014 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/televizni-reditele/>

Veřejné výstupy. *NetMonitor* [online]. 2011 [cit. 2015-07-26]. Dostupné z: <http://www.netmonitor.cz/verejne-vystupy>.

Vše o ČT. Česká televize [online]. 1996-2014 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/>

DOKUMENTY

Editorial Guidelines. *BBC* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/guidelines/>

Guidelines: Section 19 Accountability: Feedback and Complaints. *BBC* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/page/guidelines-accountability-feedback-complaints/>

Kodex České televize: Zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání. In: 2003. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/>

Usnesení Etického panelu 2004–2014. [cit. 2015-08-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/eticky-panel/>

Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 1998–2014. [cit. 2015-08-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/vyrocní-zpravy/>

Zákon České národní rady o České televizi: ve znění zákonů č. 36/1993 Sb., č. 253/1994 Sb., č. 301/1995 Sb., č. 39/2001 Sb., č. 231/2001 Sb., č. 82/2005 Sb., č. 127/2005 Sb., č. 304/2007 Sb., č. 384/2008 Sb., č. 132/2010 Sb., č. 153/2010 Sb. a č. 302/2011 Sb. In: 39/2001. 2001.

Zákon České národní rady o Českém rozhlasu: In: 484/1991. 1991.

Zápis z jednání Rady ČT 2001–2014. [cit. 2015-08-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/rada-ct/zapisy-z-jednani/>

DIPLOMOVÉ PRÁCE

KVASNIČKOVÁ, Eva. Etický kodex České televize - jeho vznik a aplikace. Praha, 2006. 86 listů, [67] listů příl. Vedoucí práce Václav Moravec.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Členové Etického panelu (seznam)

Příloha č. 2: Sledovaná média v rámci kapitoly 6 (Mediální obraz Etického panelu)

Příloha č. 3: Seznam usnesení Etického panelu týkající se konkrétního pořadu či zaměstnance

Příloha č. 4: Seznam organizačních usnesení Etického panelu

Přílohy

Příloha č. 1: Členové Etického panelu (seznam řazen podle příjmení)

- prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc.: vysokoškolský profesor na Masarykově univerzitě v Brně, v Etickém panelu působil 2004–2012
- prof. Ing. Richard Hindls, CSc., dr. h. c., t. č. rektor Vysoké školy ekonomické, v Etickém panelu působil 2012–2014
- prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc.: předsedkyně Akademie věd ČR, v Etickém panelu působila 2004–2012
- Mgr. Vlastimil Ježek: ředitel Národní knihovny, v Etickém panelu působil 2008–2012
- prof. Erazim Kohák, Ph.D.: emeritní profesor Boston University a Univerzity Karlovy, t.č. vědecký pracovník Filosofického ústavu Akademie věd ČR, v Etickém panelu působil 2006–2012
- Ing. František Lobovský: předseda Republikového výboru Sdružení obrany spotřebitelů, v Etickém panelu působil 2004–2006
- prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc., předseda České společnosti pro biochemii a molekulární biologii, v Etickém panelu působí od roku 2012
- Mgr. Jiří Peňás: novinář, v Etickém panelu působil 2004–2007
- PhDr. Nikolaj Savický, Ph.D., zastával více povolání, přednášel např. dějiny komunikace obrazem na Fakultě sociálních věd UK, Etickém panelu působil 2007–2008, poté od roku 2012
- Zdeněk Velíšek: novinář, v Etickém panelu působí od roku 2004
- Petr Brod: pracoval pro BBC a rádio Svobodná Evropa, v Etickém panelu je od roku 2014
- prof. Ing. Stanislava Hronová, CSc., dr. h. c.: vysokoškolská pedagožka, od roku 2014 je členkou Etického panelu

Příloha č. 2: Sledovaná média v rámci kapitoly 6 (Mediální obraz Etického panelu)**INTERNET – MÉDIA, TV, RÁDIA**

- 1) ceska-media.cz
- 2) CT24.cz
- 3) Digizone.cz
- 4) feedit.cz
- 5) iDnes.cz – Média
- 6) infoportaly.cz
- 7) MaM.cz
- 8) marketingovenoviny.cz
- 9) mediaguru.cz
- 10) mediahub.cz
- 11) Podnikatel.cz
- 12) polar.cz
- 13) Strategie.cz - média

INTERNET – ZPRAVODAJSTVÍ

- 14) 5plus2.cz
- 15) aktualne.cz
- 16) Aktuálně.cz – zpravodajství
- 17) bleskove.centrum.cz
- 18) blisty.cz
- 19) borovan.cz
- 20) brno.iDNES.cz
- 21) budejovice.iDNES.cz
- 22) Ceskapozice.cz
- 23) denik.cz
- 24) Denik.cz – zpravodajství
- 25) e15.cz
- 26) echo24.cz
- 27) G.cz
- 28) hlidacipes.org
- 29) hn.ihned.cz
- 30) hradec.iDNES.cz
- 31) chrudimskenoviny.cz
- 32) iHNed.cz
- 33) jihlava.iDNES.cz
- 34) jihoceskenovinky.cz
- 35) jihomoravskenovinky.cz
- 36) karlovarskenovinky.cz
- 37) krajskelisty.cz
- 38) kralovehradeckenovinky.cz
- 39) kultura.iHned.cz

- 40) liberec.iDNES.cz
- 41) libereckenovinky.cz
- 42) lidovky.cz
- 43) malostranskadrbna.cz
- 44) metro.cz
- 45) moravskoslezskenovinky.cz
- 46) my89.cz
- 47) neovlivni.cz
- 48) novinky.cz
- 49) novinkyvysocina.cz
- 50) olomouc.iDNES.cz
- 51) olomouckenovinky.cz
- 52) ostrava.iDNES.cz
- 53) pardubice.iDNES.cz
- 54) pardubickenovinky.cz
- 55) parlamentnilisty.cz
- 56) plzen.iDNES.cz
- 57) plzenskenovinky.cz
- 58) praha.iDNES.cz
- 59) prazskenovinky.cz
- 60) prazskypatriot.cz
- 61) protext.cz
- 62) protiproud.cz
- 63) prvnizpravy.cz
- 64) roklen24.cz
- 65) Rozhovory.iHned.cz
- 66) stredoceskenovinky.cz
- 67) svobodnymonitor.cz
- 68) tyden.cz
- 69) ucho24.cz
- 70) usteckenovinky.cz
- 71) usti.iDNES.cz
- 72) vary.iDNES.cz
- 73) zahranici.iHned.cz
- 74) zena.centrum.cz
- 75) zlin.iDNES.cz
- 76) zlinskenovinky.cz
- 77) zpravodajstvi24.cz
- 78) zpravy.iDNES.cz
- 79) zpravy.rozhlas.cz

Příloha č. 3: Seznam usnesení Etického panelu týkající se konkrétního pořadu či zaměstnance

- 1) 29. 6. 2004 Usnesení k pořadu „Vyšetřování skončilo, zapomeňte“, vysílanému dne 14. srpna 2003 a k reportáži pořadu Fakta ze dne 22. září 2003 („Neúplatní?“)
- 2) 30. 11. 2004 Usnesení k reportáži „AI chce kontrolu vývozu policejní výzbroje“ vysílané dne 16. ledna 2004 v 19:15 hodin na ČT1 v pořadu Události
- 3) 11. 10. 2005 Usnesení k pořadu „Hádání o přírodě“ vysílanému dne 5. října 2004 v 17:00 na programu ČT2
- 4) 10. 1. 2006 Usnesení č. 1/2006 k pořadu „Já, muslim“ vysílanému dne 7. října 2005 ve 21:20 hodin na programu ČT2
- 5) 11. 10. 2006 Usnesení k reportáži o zavedení doplatku na některé životně důležité léky, vysílané v pořadu Události dne 22. května 2006 v 19:15 hodin na programu ČT1
- 6) 6. 12. 2006 Usnesení k sporným otázkám ohledně uvedení dokumentu Martina Vadase Pravdě podobný příběh Vladimíra Hučina
- 7) 10. 1. 2007 Usnesení k využití astrologie v pořadu „168 hodin“ vysílaném dne 26. listopadu 2006 v 22:10 hodin na programu ČT1
- 8) 14. 2. 2007 Usnesení k rozhovoru s poslancem Radko Martínkem, vysílaném v pořadu Události, komentáře na programu ČT1 dne 12. října 2006
- 9) 21. 3. 2007 Usnesení č. 3 ze dne 21. 3. 2007 ke stížnosti ing. Jany Jeřábkové na pořad Reportéři ČT, vysílaný dne 2. října 2006 na programu ČT1
- 10) 21. 3. 2007 Usnesení č. 4 ze dne 21. 3. 2007 ke stížnosti MUDr. Ludvíka Kychlera na dokument Pravdě podobný příběh Vladimíra Hučina, vysílaný dne 5. prosince 2006 na programu ČT2
- 11) 23. 5. 2007 Usnesení č. 5 ze dne 23. 5. 2007 ke stížnosti ing. Miroslava Čáslavského na pořad Reportéři ČT, vysílaný dne 15. ledna 2007 na programu ČT1
- 12) 23. 5. 2007 Usnesení č. 6 ze dne 23. 5. 2007 ke stížnosti pana Pavla Lukeše na pořad Reportéři ČT, vysílaný dne 6. listopadu 2006 na programu ČT1 vysílaný v pořadu Události dne 24. června 2007 na programu ČT1
- 13) 13. 6. 2007 Usnesení č. 9 ze dne 13. 6. 2007 ke stížnosti pana Pavla Lukeše na pořad Reportéři ČT, vysílaný dne 6. listopadu 2006 na programu ČT1
- 14) 26. 9. 2007 Usnesení č. 10 ze dne 26. 9. 2007 ke stížnostem pana Petra Uhla a paní Anny Šabatové na reportáž o stěhování Romů do Litvínova, vysílanou v pořadu Události v regionech dne 19. června 2007 na programu ČT1, a na komentář o Otázkách Václava Moravce, vysílaný v pořadu Události dne 24. června 2007 na programu ČT1
- 15) 17. 10. 2007 Usnesení č. 11 ze dne 17. 10. 2007 ke stížnosti pana Petra Juklíčka a pana Marka Dalíka na pořad Reportéři ČT, vysílaný dne 13. srpna 2007 na programu ČT1 a pořad Události, komentáře vysílaný dne 14. srpna 2007 na programu ČT1
- 16) 21. 11. 2007 Usnesení č. 12 ze dne 21. listopadu 2007 ke stížnosti pana Karla Juliny na reportáž „Léčebné postupy šoféra autobusu“, zařazenou v pořadu Reportéři ČT, vysílaném dne 7. května 2007 na programu ČT1
- 17) 12. 12. 2007 Usnesení č. 13 ze dne 12. prosince 2007 ke stížnosti Mgr. Lumíra Veselého, právního zástupce Mgr. Borise Monoszona, na chování a jednání redaktora ČT Marka Wollnera. Česká televize odvysílala několik reportáží s obviněním, že byl pan Mgr. Boris Monozson spolupracovníkem StB i KGB

- 18) 13. 2. 2008 Usnesení č. 3 ze dne 13. února 2008 k aktivitám Adama Komerse, vedoucího regionální redakce zpravodajství ČT a místopředsedy Nezávislé odborové organizace
- 19) 14. 4. 2008 Usnesení č. 5 ze dne 14. dubna 2008 k žádosti pana Mgr. Karla Buriana o posouzení přípravy pořadu z cyklu „Případ pro ombudsmana“ věnovaného způsobu správy města Vsetína
- 20) 23. 6. 2008 Usnesení č. 8 ze dne 23. června 2008 ke stížnosti statutárního města Chomutov, zastoupeného advokátem JUDr. Vladimírem Kovalem, ve věci údajného porušení ust. § 2 zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi, odvysíláním reportáže „Poklad na Kamencovém jezeře“ v pořadu „Reportéři ČT“ dne 26. dubna 2008 na ČT1
- 21) 15. 9. 2008 Usnesení č. 9 ze dne 15. září 2008 ke stížnosti PhDr. Hany Štěpánkové, tiskové mluvčí Úřadu pro ochranu osobních údajů, k odvysílané reportáži „Pokuta za důkazy proti výtržníkům“ v pořadu „Reportéři ČT“ dne 7. července 2008 na ČT1
- 22) 24. 11. 2008 Usnesení č. 10 ze dne 24. listopadu 2008 k pořadu Máte slovo, odvysílaném dne 8. října 2008 na programu ČT1
- 23) 24. 11. 2008 Usnesení č. 12 ze dne 15. prosince 2008 k pořadu Události, odvysílaném dne 3. října 2008
- 24) 26. 1. 2009 Usnesení č. 1 ze dne 26. ledna 2009 k pořadu Máte slovo, odvysílaném dne 20. listopadu 2008 na programu ČT1
- 25) 16. 3. 2009 Usnesení č. 3 ze dne 16. března 2009 k pořadu Černé ovce, reportáži „Chránila stromy a přišla o pozemek“, odvysílané dne 30. října 2008 na programu ČT1
- 26) 15. 6. 2009 Usnesení č. 4 ze dne 15. června 2009 k reportáži týkající se schvalování nového jednacího řádu pro jednání Městského zastupitelstva ve Františkových Lázních, odvysílané v rámci regionálních zpráv Karlovarského kraje dne 30. dubna 2009 na programu ČT1
- 27) 13. 7. 2009 Usnesení č. 7 ze dne 13. července 2009, kterým se doplňuje usnesení č. 5 ze dne 15. června 2009, k reportáži s názvem „Ministerstvo financí se opřelo do Lesů ČR“ odvysílané v pořadu Události dne 10. května 2009 na programu ČT1
- 28) 12. 10. 2009 Usnesení č. 8 ze dne 12. října 2009 k pořadu Reportéři ČT, reportáži s názvem „Úředník s milionovou oslavou“, odvysílanou dne 20. července 2009 na programu ČT1
- 29) 18. 1. 2010 Usnesení č. 1 ze dne 18. ledna 2010 k pořadu „Reportéři ČT“, reportáži s názvem „Věřitel z Kladna“, odvysílanou dne 21. září 2009 na programu ČT1
- 30) 22. 2. 2010 Usnesení č. 2 ze dne 22. února 2010 k pořadům „Události z regionů“ a „Události“, reportáži s názvem „Státní lesy prý nedodržují vlastní pravidla pro prodej nemovitostí“, odvysílanou dne 5. ledna 2010 na programu ČT1
- 31) 15. 3. 2010 Usnesení č. 3 ze dne 15. března 2010 k pořadu „Reportéři ČT“, reportáži s názvem „Úspory Pražského hradu“, odvysílanou dne 25. ledna 2010 na programu ČT1
- 32) 17. 5. 2010 Usnesení č. 4 ze dne 17. května 2010 k pořadu „Události“, reportáži s názvem „Inspekce prověřuje gymnázium, které učilo o Bohu“, odvysílanou dne 28. února 2010 na programu ČT1 a ČT24
- 33) 12. 7. 2010 Usnesení č. 5 ze dne 12. července 2010 k účasti štábu České televize na plavbě tzv. „Flotily svobody“ k pásmu Gazy a ke zpravodajským reportážím odvysílaným k tomuto tématu
- 34) 27. 9. 2010 Usnesení č. 7 ze dne 27. září 2010 k pořadu „Černé ovce“, reportáži týkající se Realitní kanceláře ALDEMA spol. s r. o., odvysílanou dne 16. března 2010 na programu ČT1

- 35) 13. 12. 2010 Usnesení č. 8 ze dne 13. prosince 2010 k reportáži „Metrostav šetří na stavbě tunelu Blanka“ odvysílané v pořadu „Reportéři ČT“ dne 25. října 2010 na programu ČT1
- 36) 24. 1. 2011 Usnesení č. 2 ze dne 24. ledna 2011 k dopisu s.p., Lesy České republiky, „Stížnost na postup pana Břetislava Rychlíka, externího režiséra České televize, ve věci přípravy dokumentárního pořadu ohledně směny pozemků v Oboře Radějov“ ze dne 8. prosince 2010
- 37) 24. 1. 2011 Usnesení č. 3 ze dne 24. ledna 2011 k reportáži „Rady úřadů: pijte čaj a otužujte se“ odvysílané v pořadu „Události“ dne 27. prosince 2010 na programu ČT1 a ČT24
- 38) 7. 3. 2011 Usnesení č. 4 ze dne 7. března 2011 k reportáži „Nápadné slevy u krachujícího OP Prostějov“ odvysílané v pořadu Události“ dne 11. září 2010 na programu ČT1
- 39) 7. 3. 2011 Usnesení č. 5 ze dne 7. března 2011 k žádosti Rady ČT o posouzení stížnosti P. Kani (ARAS) a I. Biela (FITES) na způsob podání informací generálním ředitelem ČT dne 8. 12. 2010 na jednání Rady ČT (č. j. 19/11)
- 40) 11. 4. 2011 Usnesení č. 6 ze dne 11. dubna 2011 k reportáži „Majetky vrcholných manažerů nemocnic“ odvysílané v pořadu „Reportéři ČT“ dne 28. března 2011 na programu ČT1
- 41) 20. 6. 2011 Usnesení č. 8 ze dne 20. června 2011 k reportážím „Pochyby o férovosti arbitráže Diag Human“ ze dne 29. 3. 2010, „Kauza Diag Human“ ze dne 31. 5. 2010 a „Kauza Diag Human potřetí“ ze dne 25. 10. 2010 odvysílané v pořadu Reportéři ČT na programu ČT1
- 42) 12. 9. 2011 Usnesení č. 9 ze dne 12. září 2011 k reportáži „Učitelka“ ze dne 11. 4. 2011, odvysílané v pořadu „Černé ovce“ na programu ČT1
- 43) 7. 12. 2011 Usnesení č. 10 ze dne 7. prosince 2011 k reportáži „Spor o vynálezy na vylepšený cement“ ze dne 15. 11. 2011, odvysílané v pořadu „Reportéři ČT“ dne 17. 10. 2011 na programu ČT1
- 44) 13. 3. 2012 Usnesení č. 1 ze dne 13. března 2012 k uveřejněným informacím na ČT24 ze dne 13. 9. 2011 a na rozhovor s novinářem Petrem Holubem ze dne 14. 9. 2011, odvysílaném v pořadu „Studio 6“
- 45) 17. 4. 2012 Usnesení č. 2 ze dne 17. dubna 2012 ke stížnosti na pořad „Otázky Václava Moravce“ ze dne 1. 4. 2012 a na informace uveřejněné na profilu Václava Moravce na sociální síti Facebook
- 46) 25. 5. 2012 Usnesení č. 4 ze dne 25. května 2012 ke stížnosti na reportáž „Speciální pojistka horolezci nestačila,“ odvysílanou v pořadu Reportéři ČT dne 2. dubna 2012, na porušení Kodexu ČT, na nepravdivé a smyšlené informace uvedené v reportáži
- 47) 10. 9. 2012 Usnesení č. 5 ze dne 10. září 2012 ke stížnosti Petra Uhla na příspěvek do pořadu Události ze dne 27. května 2012
- 48) 10. 9. 2012 Usnesení č. 6 ze dne 10. září 2012 ke stížnosti Štěpána Kotrby ze dne 19. června na neobjektivitu upoutávky na zpravodaství prostřednictvím sociální sítě Facebook
- 49) 10. 12. 2012 Usnesení č. 7 ze dne 10. prosince 2012 ke stížnosti pana Andreje Babiše a pana Pavla Černého na dramaturgii pořadu Máte slovo
- 50) 10. 12. 2012 Usnesení č. 8 ze dne 10. prosince 2012 ke stížnosti Radima Hrehy a Jaroslava Lainze na vysílání pořadu Studio 6

- 51) 14. 1. 2013 Usnesení č. 1 ze dne 14. ledna 2013 ke stížnosti Ing. Petra Vrzáně ze dne 6. 11. 2012
- 52) 14. 1. 2013 Usnesení č. 2 ze dne 14. ledna 2012 ke stížnosti pana Marka Netočného ze dne 13. 11. 2012
- 53) 8. 4. 2013 Usnesení č. 3 ze dne 8. 4. 2013 ke stížnostem na pořad „Falešná sebevražda“ z cyklu Tísňová linka
- 54) 27. 5. 2013 Usnesení č. 4 ze dne 27. května 2013 ke stížnosti na pořad „Rozezlení“ z cyklu Český žurnál
- 55) 9. 9. 2013 Usnesení č. 5 ze dne 9. září 2013 ke stížnostem na pořad Bohoslužba za sdělovací prostředky
- 56) 9. 9. 2013 Usnesení č. 6 ze dne 9. září 2013 k otevřenému dopisu Apoleny Rychlíkové reagujícím na reportáž o protiromských demonstracích
- 57) 7. 1. 2014 Usnesení č. 1 ze dne 7. ledna 2014 (per rollam) k podnětu Daniely Drtinové a Adama Komerse
- 58) 10. 2. 2014 Usnesení č. 2 ze dne 10. února 2014 ke stížnostem na pořad Tečka páteční noci, díl Vanessa
- 59) 3. 3. 2014 Usnesení č. 3 ze dne 3. března 2014 ke stížnostem na pořad Tečka páteční noci, vysílaný dne 31. ledna 2014
- 60) 24. 11. 2014 Usnesení EP č. 4 ze dne 24. listopadu 2014 ke stížnosti na reportáž Karel a Pavel, vysílanou v rámci pořadu Reportéři ČT dne 30. června 2014

Příloha č. 4: Seznam organizačních usnesení Etického panelu

- 1) 21. 3. 2007 Usnesení č. 2 ze dne 21. 3. 2007 ke Statutu a Jednacímu řádu Etického panelu
- 2) 23. 3. 2007 Usnesení k článkům Lidových novin a Mladé fronty Dnes z 23. 3. 2007, které se dotýkaly práce Etického panelu
- 3) 23. 5. 2007 Usnesení č. 7 ze dne 23. 5. 2007 ke stížnosti pana Mgr. Pavla Jiříčka na „neetické jednání – vyžadování úplaty v souvislosti s neodvysíláním reportáže“
- 4) 13. 2. 2008 Usnesení č. 2 ze dne 13. února 2008 k termínům zasedání v měsících březen až červen 2008
- 5) 12. 5. 2008 Usnesení č. 6 ze dne 12. května 2008 ke Statutu a Jednacímu řádu Etického panelu
- 6) 23. 6. 2008 Usnesení č. 7 ze dne 23. června 2008 k termínům zasedání v měsících září až prosinec 2008
- 7) 15. 9. 2008 Usnesení č. 11 ze dne 15. prosince 2008 k termínům zasedání v měsících leden až červen 2009
- 8) 15. 6. 2009 Usnesení č. 5 ze dne 15. června 2009 k pořadu Události, reportáži s názvem „Ministerstvo financí se opřelo do Lesů ČR“, odvysílané dne 10. května 2009 na programu ČT1
- 9) 15. 6. 2009 Usnesení č. 6 ze dne 15. června 2009 k termínům zasedání v měsících září až prosinec 2009
- 10) 13. 7. 2010 Usnesení č. 6 ze dne 13. července 2010 k termínům zasedání v měsících září až prosinec 2010
- 11) 24. 1. 2011 Usnesení č. 1 ze dne 24. ledna 2011 k termínům zasedání v měsících leden až červen 2011
- 12) 20. 6. 2011 Usnesení č. 7 ze dne 20. června 2011 k termínům zasedání v měsících září až prosinec 2011
- 13) 7. 12. 2011 Usnesení č. 11 ze dne 7. prosince 2011 k termínům zasedání v měsících leden až červen 2012
- 14) 25. 5. 2012 Usnesení č. 3 ze dne 25. května 2012 k „Vyjádření k usnesení Etického panelu České televize č. 2 ze dne 17. 4. 2012“